

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยสาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สหวิทยาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งจะมีการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ บทความที่ตีพิมพ์เป็นผลการศึกษา วิจัย เป็นองค์ความรู้ของผู้เขียนที่ดำเนินการในบริบทของแต่ละสภาพแวดล้อมและช่วงเวลาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางาน สถาบัน องค์กร โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่น ความมุ่งหมายของวารสารนี้ คือ เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา จึงขอเชิญชวนผู้ที่มีผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการส่งผลงานมาร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมรวมทั้งการพัฒนาด้านวิชาการต่อไป

สำหรับการตีพิมพ์ครั้งนี้ เป็นฉบับปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เป็นบทความวิจัยจำนวน 11 บทความ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการพิจารณาบทความ ตลอดจนนักวิจัย นักวิชาการและนักศึกษาที่ส่งบทความเพื่อร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้เป็นอย่างสูง

บรรณาธิการบริหาร

วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

เจ้าของ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปนัดดา ยิ้มสกุล

บรรณาธิการบริหาร

ดร.พรศิริ กองนวล

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.พยอม	วงศ์สารศรี	ข้าราชการบำนาญ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์	หลาบมาลา	ข้าราชการบำนาญ
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ	แกมเกตุ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ	ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พชริน	ดำรงกิตติกุล	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดา	เสนาวงษ์	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา	ชวานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐยา	อุ่นสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติแก้ว	ศรีสด	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์	ภูสมมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คณะกรรมการดำเนินงาน

นายธวัชพล	คองน้อย
นางสาวสุชาดา	ธโนภานุวัฒน์
ว่าที่ ร.ต.จิรโรจน์	ธรรมสโรช
นางสาวธมลวรรณ	โกมลเมศ
นายปรัชญา	เหลือเจริญ
นางสาววาศิณี	สุวรรณระวี

ติดต่อประสาน

นายปรัชญา	เหลือเจริญ
ว่าที่ ร.ต.จิรโรจน์	ธรรมสโรช

ออกแบบปก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยสิทธิ์ ชาญอาวุธ

เผยแพร่ทางอิเล็กทรอนิกส์

ว่าที่ ร.ต.จิรโรจน์ ธรรมสโรช

สารบัญ

หน้า

กลยุทธ์การตลาด 4E's และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

กรรธร เอมานุลูกิจ..... 1-A

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์สินค้าชุมชนฝั่งธนบุรี

จุฬาลักษณ์ จารุจุฑารัตน์..... 1-B

The Guidelines for Preparation of the Seafood Industry move towards migrant workers returning to the country. Case Study: Samut Sakhon Province.

Bantita Sukcharoen..... 1-C

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ปฐมา สุขทวี..... 1-D

การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลส่งเสริมสุขภาวะสู่ชีวิตวิถีใหม่ตามสภาวะโรคอุบัติใหม่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ปนัดดา ยิ้มสกุล 1-E

การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

วิภาวี พูลทวี..... 1-F

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ศศกรณ์ สุขอินทร์ 1-G

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

สงวน อินทร์รักษ์..... 1-H

การพัฒนาชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ด้วยระบบ IoT

สุชาติ หัตถ์สุวรรณ..... 1-I

การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับการปรับตัวของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

สุพิชฌาย์ เพ็ชรสดใส 1-J

การพัฒนาธรรมเนียมชุมชนเพื่อการเกษตรปลอดการเผา ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

คมสันต์ นาควังไทร..... 1-K

กลยุทธ์การตลาด 4E's และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

กรรธร เอมนกุลกิจ¹
โสภาพร กล้าสกุล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาด 4E's และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวและเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายและแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับกลยุทธ์การตลาด 4E's ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีโดยรวมอยู่ระดับมาก โดยปัจจัยกลยุทธ์การตลาด 4E's พบว่า ด้านความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการสร้างประสบการณ์ และด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า พบว่า ด้านคุณค่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติ ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ และคุณสมบัติ ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อ พบว่า ด้านการประเมินผลทางเลือก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการรับรู้ความต้องการ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ และด้านการแสวงหาข้อมูล 2) กลยุทธ์การตลาด 4E's ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีประสิทธิภาพการทำนายร้อยละ 43.0 3) ภาพลักษณ์ตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีประสิทธิภาพการทำนายร้อยละ 52.0

คำสำคัญ : กลยุทธ์การตลาด 4E's ภาพลักษณ์ตราสินค้า การตัดสินใจเลือกซื้อ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สังกัด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี E-mail: Kantorn.emn@mail.pbru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สังกัด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี E-mail: Sopaporn.kla@mail.pbru.ac.th

4Es Marketing Strategy and Brand Image Affecting the Purchasing Decision of Dessert Souvenir Product for Thai Tourists in Phetchaburi Province.

Kantorn Emnukulkit¹

Sopaporn Klamsakul²

Abstract

The purpose of this research is to study 4E's marketing strategy and brand image that affect the purchasing decisions of dessert souvenir product for Thai tourists in Phetchaburi Province. The sample group consisted of 400 Thai tourists who traveled to visit and buy Dessert Souvenir Product in Phetchaburi province using the random sampling method. The instrument used in the study was a questionnaire. Statistics used in the research are percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The research results found that 1) The level of 4Es marketing strategy, brand image, and purchasing decision of dessert souvenir product for Thai tourists in Phetchaburi Province were overall at a high level. 4E's marketing strategy factors found that exchange had the highest average value, followed by evangelism, experience, and everywhere. Brand image factor found that value had the highest average value, followed by benefit, personality, and attributes. The decision to buy factors found that evaluation of alternatives had the highest average value, followed by purchase decision, need perception, and post-purchase behavior. and in terms of information seeking 2) 4E's marketing strategy affecting purchasing decision of dessert souvenir product for Thai tourists in Phetchaburi Province with statistical significance at the 0.01 level, with a prediction efficiency of 43.0 percent. 3) Brand affecting purchasing decision of dessert souvenir product for Thai tourists in Phetchaburi Province with statistical significance at the 0.01 level, with a prediction efficiency of 52.0 percent.

Keywords: 4E's Marketing Strategy, Brand Image, Purchasing Decision

¹ Master's degree students, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University
E-mail: Kantorn.emn@mail.pbru.ac.th

² Asst. Prof. Dr., Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University E-mail: Sopaporn.kla@mail.pbru.ac.th

บทนำ

จังหวัดเพชรบุรีได้ขึ้นทะเบียนจากยูเนสโกให้เป็น 1 ใน 13 เมืองจากทั่วโลก ให้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร (City of Gastronomy) ประจำปี 2564 จังหวัดเพชรบุรีได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเมือง 3 รสชาติ อันได้แก่ รสเค็มจากแหล่งผลิตเกลือสมุทรที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย รสเปรี้ยวจากมะนาวแป้นที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และรสหวานจากน้ำตาลโตนด จังหวัดเพชรบุรีจึงเป็นแหล่งผลิตขนมหวานที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ โดยเฉพาะขนมไทยดั้งเดิมซึ่งมีวัตถุดิบหลักจากน้ำตาลโตนด เช่น ขนมหม้อแกง ขนมตาล ทองหยิบ ทองหยอด และฝอยทอง ความหลากหลายของขนมเหล่านี้เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีคุณภาพดี (ภาณุวัฒน์ และสุราสินี, 2565, น. 232) ข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ระบุว่า โรงงานขนมหวาน “ลุงอเนก” ซึ่งเป็นผู้ประกอบการในเพชรบุรี มีรายได้สูงถึง 75 ล้านบาทต่อปี สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพทางการค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์ขนมหวานของฝาก (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565, น. 1) นอกจากนี้ ในปี 2566 จังหวัดเพชรบุรีมีนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้นถึง 10.67 ล้านคน คิดเป็นการเพิ่มขึ้น 19.29% จากปีก่อนหน้าส่งผลโดยตรงต่อความต้องการซื้อของฝากประเภทขนมหวาน และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึงกว่า 31,000 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567, น. 1) จะเห็นได้ว่าตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในทุกปีและมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ผู้ประกอบการต้องวางแผนปรับปรุงกลยุทธ์เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน

ในยุคดิจิทัลที่พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นักการตลาดไม่สามารถพึ่งพากลยุทธ์แบบดั้งเดิมอย่าง 4P's หรือแม้กระทั่ง 4C's ได้อีกต่อไป กลยุทธ์ทางการตลาดจึงต้องพัฒนาไปสู่รูปแบบใหม่ที่เน้นผู้บริโภคเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง หนึ่งในแนวคิดสำคัญที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในยุคปัจจุบันคือแนวคิด “กลยุทธ์การตลาด 4E's” ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างประสบการณ์ (Experience) 2) ความคุ้มค่า (Exchange) 3) การเข้าถึงผู้บริโภค (Everywhere) และ 4) การสร้างความสัมพันธ์ (Evangelism) (Kotler, Kartajaya, & Setiawan, 2017) แนวคิดแรก Experience เน้นการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจแก่ลูกค้า ทั้งในแง่ของรสชาติ บรรยากาศการซื้อสินค้า และการบริการ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อทัศนคติและความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสินค้าของฝากประเภทขนมหวานซึ่งมักเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และความทรงจำ แนวคิดที่สอง Exchange คือความคุ้มค่าในการแลกเปลี่ยน โดยไม่ได้พิจารณาเฉพาะเรื่องราคาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณภาพ ปริมาณ ความเป็นเอกลักษณ์ และคุณประโยชน์ที่ลูกค้าได้รับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องพิจารณาในการตั้งราคาหรือจัดโปรโมชั่นเพื่อให้ลูกค้ารู้สึกว่าการซื้อ “คุ้มค่า” ที่จะซื้อ แนวคิดที่สาม Everywhere กล่าวถึงการทำให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงสินค้าได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งในรูปแบบร้านค้าจริง และร้านค้าออนไลน์ เช่น ผ่าน Facebook, Line OA หรือแพลตฟอร์ม E-Marketplace อย่าง Shopee และ Lazada ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรม

ของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่ยินยอมค้นหาและสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางดิจิทัล แนวคิดสุดท้าย Evangelism หรือ การสร้างความสัมพันธ์ เป็นการส่งเสริมให้ลูกค้ากลายเป็นผู้เผยแพร่หรือสนับสนุนแบรนด์โดยสมัครใจ ผ่านการรีวิว บอกต่อ หรือแนะนำแก่คนรู้จัก โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในยุคปัจจุบันอย่างมาก (Kearney, 2019) ด้วยเหตุนี้ การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ การตลาด 4E's จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจของฝากประเภท ขนมหวานในจังหวัดเพชรบุรีให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และสร้างความได้เปรียบ ในเชิงกลยุทธ์ได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยสำคัญทางการแข่งขันอย่างหนึ่งก็คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้าซึ่งเป็นกลยุทธ์สำหรับการสร้างเอกลักษณ์เปรียบเสมือนการรับรู้เกี่ยวกับองค์กร การใช้ภาพลักษณ์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงสร้างความรู้สึกหรือความประทับใจของนักท่องเที่ยวต่อสินค้าและบริการนั้น ๆ ผ่านการโฆษณาและประสบการณ์ การใช้สินค้าและบริการ จะยิ่งเพิ่มการเข้าถึงและรู้จักถึงสินค้านั้น ๆ (กรุงศรีกรุ, 2563, อ้างถึงใน ณัฐธนา เสรวิวัฒนา, 2563, น. 1) โดยสินค้าที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มักเกิดจากการสร้างตราสินค้าขึ้นมาทั้งสิ้น โดยเมื่อสร้างตราสินค้าขึ้นมาแล้ว ภาพลักษณ์ของตราสินค้า (Brand Image) จะเป็นผลที่เกิดขึ้นมา พร้อมกันด้วย เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับผู้บริโภคว่าตราสินค้านั้น มีบุคลิกหรือสถานะคล้ายหรือเหมือนกับ ผู้บริโภค ซึ่งทำให้ตราสินค้าและภาพลักษณ์ตราสินค้า มีความแข็งแกร่งเป็นที่รู้จักในหมู่ผู้บริโภค และสามารถ ขยายสินค้าได้ในปริมาณที่มากและในราคาที่สูง นอกจากนี้ ในการที่สินค้าหรือบริการมีภาพลักษณ์ของ ตราสินค้า (Brand Image) ที่แข็งแกร่งยังสามารถช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้เช่นกัน หาก ภาพลักษณ์ของตราสินค้าที่แข็งแกร่งได้รับการดูแลและบริหารอย่างดีจะช่วยให้ธุรกิจมีวงจรชีวิตที่ ยาวนานมากขึ้น สามารถอยู่ในตลาดได้นาน มีชื่อเสียงยาวนาน (ศิวบุรณ์ ธนานุกูล, 2554, น. 3) ด้วยเหตุนี้ ภาพลักษณ์ตราสินค้าในเชิงธุรกิจจำหน่ายของฝากประเภทขนมหวานในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีจึงกลายเป็น สิ่งจำเป็นที่ผู้ประกอบการจะต้องปรับตัว เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าของตนเพิ่มมูลค่าของสินค้า กระตุ้น ทัศนคติที่มีต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าและกระตุ้นพฤติกรรม การซื้อซ้ำจนกลายเป็นความภักดีต่อสินค้าของ นักท่องเที่ยวชาวไทย

จากบริบทข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของกลยุทธ์การตลาด 4E's และ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดและสร้างภาพลักษณ์ที่เหมาะสมต่อ กลุ่มเป้าหมาย ตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์การตลาด 4E's ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการตัดสินใจเลือกซื้อของฝาก ประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของกลยุทธ์การตลาด 4E's ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 กลยุทธ์การตลาด 4E's มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานที่ 2 ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวและซื้อของฝากประเภทขนมหวานในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2567 ซึ่งเป็นประชากร

ที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จึงใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตรของ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563, อ้างถึงใน กฤตชน วงศ์รัตน์ และวัชร เวชประสิทธิ์, 2567, น. 35-53) โดยกำหนดค่าเปอร์เซ็นต์ที่ต้องการสุ่มจากประชากรทั้งหมดเป็น 30% ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง (e) เท่ากับ 5% และกำหนดระดับความเชื่อมั่น (Z) เท่ากับ 95% หรือ 1.96 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 323 คน ทั้งนี้เพื่อความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา และเพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นเป็น 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 : แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4E's ในการเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 23 ข้อ

ส่วนที่ 3 : แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าในการเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 19 ข้อ

ส่วนที่ 4 : แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 16 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำเสนอให้นักวิชาการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งผลการตรวจสอบส่วนใหญ่มีค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อทดสอบว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือมากเพียงใด โดยทดลอง (Try-Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้เท่ากับ 0.988

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ณ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 ฉบับ ด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยพิจารณาตามประเภทของตัวแปร และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้งก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้อธิบายถึงลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลด้วยสถิติร้อยละ (Percentage)

และแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้กลยุทธ์การตลาด 4E's ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการตัดสินใจเลือกซื้อด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) วิเคราะห์ความถดถอยแบบง่าย (Simple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้สำหรับการวิเคราะห์หือทธิพลของตัวแปรอิสระหลายตัวที่มีต่อตัวแปรตาม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยกลยุทธ์การตลาด 4E's และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.25 ส่วนที่เหลือเป็นเพศชายและเพศทางเลือก ช่วงอายุส่วนใหญ่มียายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.50 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.25 ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 29.50 สำหรับรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.25

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลยุทธ์การตลาด 4E's ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวาน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกลยุทธ์การตลาด 4E's

กลยุทธ์การตลาด 4E's	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. ด้านการสร้างประสบการณ์	4.21	0.50	มาก
2. ด้านความคุ้มค่า	4.26	0.36	มาก
3. ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค	4.17	0.59	มาก
4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์	4.24	0.47	มาก
ภาพรวม	4.22	0.32	มาก

จากตารางที่ 1 กลยุทธ์การตลาด 4E's โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (S.D.=0.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.26 (S.D.=0.36) รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 (S.D.=0.47) ด้านการสร้างประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 (S.D.=0.50) และด้านการเข้าถึงผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 (S.D.=0.59)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาพลักษณ์ตราสินค้า

ภาพลักษณ์ตราสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1. ด้านคุณสมบัติ	4.13	0.47	มาก
2. ด้านคุณสมบัติประโยชน์	4.14	0.45	มาก
3. ด้านคุณค่า	4.16	0.47	มาก
4. ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้	4.13	0.50	มาก
ภาพรวมเฉลี่ย	4.14	0.36	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าภาพลักษณ์ตราสินค้า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.14 (S.D.=0.36) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.16 (S.D.=0.47) รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 (S.D.=0.45) ด้านคุณสมบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D.=0.47) และด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (S.D.=0.50)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการตัดสินใจเลือกซื้อ

การตัดสินใจเลือกซื้อ	$(\bar{X})$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับรู้ความต้องการ	4.15	0.54	มาก
2. ด้านการแสวงหาข้อมูล	4.09	0.55	มาก
3. ด้านการประเมินผลทางเลือก	4.19	0.47	มาก
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.18	0.51	มาก
5. ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.14	0.50	มาก
ภาพรวมเฉลี่ย	4.15	0.35	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าการตัดสินใจเลือกซื้อ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.15 (S.D.=0.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลทางเลือก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.19 (S.D.=0.47) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 (S.D.=0.51) ด้านการรับรู้ความต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (S.D.=0.54) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 (S.D.=0.50) และด้านการแสวงหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 (S.D.=0.55)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 กลยุทธ์การตลาด 4E's มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 4 แสดงผลค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรกลยุทธ์การตลาด 4E's โดยรวมที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อของฝาก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	T	p - value	VIF
	β	SE	Beta			
ค่าคงที่ (a)	0.939	0.187		5.022	0.000**	
การสร้างประสบการณ์ (x _{exp})	0.162	0.029	0.228	5.660	0.000**	1.123
ความคุ้มค่า (x _{exc})	0.326	0.043	0.332	7.510	0.000**	1.353
การเข้าถึงผู้บริโภค (x _{eve})	0.118	0.024	0.195	4.858	0.000**	1.113
การสร้างความสัมพันธ์ (x _{eva})	0.154	0.032	0.203	4.758	0.000**	1.262

R = 0.656 R² = 0.430 Adjusted R² = 0.424 F = 74.487 SE = 0.26888

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระ อยู่ระหว่าง 1.113 – 1.353 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน

การวิเคราะห์กลยุทธ์การตลาด (4E's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) ด้วยการใช้เทคนิควิธีนำเข้าแบบ Enter Regression ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลยุทธ์การตลาด (4E's) ด้านการสร้างประสบการณ์, ด้านความคุ้มค่า, ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค, ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการจำหน่ายอาหารในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สามารถพยากรณ์ได้ ร้อยละ 43.0 โดยมีค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ + 0.27 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y}_{\text{total}} = 0.939 + 0.326(x_{\text{exc}}) + 0.162(x_{\text{exp}}) + 0.154(x_{\text{eva}}) + 0.118(x_{\text{eve}})$$

สมมติฐานที่ 2 ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 5 แสดงผลค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภาพลักษณ์ตราสินค้าโดยรวมที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อของฝาก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ตัวแปร		คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	T	p - value	VIF
		β	SE	Beta			
ค่าคงที่ (a)		1.263	0.142		8.905	0.000**	
ด้านคุณสมบัติ	(x_{att})	0.104	0.032	0.137	3.227	0.001**	1.478
ด้านคุณประโยชน์	(x_{ben})	0.277	0.036	0.349	7.775	0.000**	1.658
ด้านคุณค่า	(x_{val})	0.126	0.033	0.167	3.768	0.000**	1.619
ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้	(x_{per})	0.191	0.029	0.269	6.615	0.000**	1.358
R = 0.721 R ² = 0.520 Adjusted R ² = 0.516 F = 107.136 SE = 0.24664							

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระ อยู่ระหว่าง 1.358 – 1.658 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน

การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) ด้วยการใช้เทคนิควิธีนำเข้าแบบ Enter Regression ผลการวิเคราะห์ พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้า ด้านคุณสมบัติ, ด้านคุณประโยชน์, ด้านคุณค่า, ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการจำหน่ายอาหารในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สามารถพยากรณ์ได้ ร้อยละ 52.0 โดยมีค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ + 0.25 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y}_{total} = 1.263 + 0.277(x_{ben}) + 0.191(x_{per}) + 0.126(x_{val}) + 0.104(x_{att})$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้กลยุทธ์การตลาด 4E's ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

1.1 ปัจจัยกลยุทธ์การตลาด 4E's โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการสร้างประสบการณ์ และด้านการเข้าถึงผู้บริโภค แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อความเหมาะสมระหว่างราคา

และคุณภาพของสินค้าขนมหวาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจตน์ เลิศจรุญวิทย์ (2566, น. 58-66) เรื่อง ส่วนประสมการตลาดแบบ 4E's ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชาลาเปาโบราณในอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ที่พบว่า ด้านความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากร้านชาลาเปาโบราณมีการนำกลยุทธ์การตลาด 4E's มาใช้วางแผนกลยุทธ์การตลาดให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค มีการทำสูตรเฉพาะในการทำชาลาเปา ขนมจีบของทางร้านให้ผู้บริโภคได้ลิ้มลองรสชาติที่แตกต่างจากร้านอื่น เมื่อได้สั่งซื้อแล้วรู้สึกว่าคุณค่ากับสินค้าที่ได้รับ

1.2 ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านคุณค่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณประโยชน์ ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ และคุณสมบัติ แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความประทับใจในการให้บริการ ทั้งด้านความสะอาด ของสถานที่ในร้านจำหน่ายของฝากประเภทขนมหวาน การจำหน่ายสินค้าที่ปลอดภัยในการบริโภคที่ทำให้ นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่ากับการเข้ามาใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ตลญา แก้วทับทิม (2561, น. 126-133) เรื่อง ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่ม ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ น้ำดื่มของผู้บริโภคเมื่อพิจารณา โดยด้านคุณค่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากตราสินค้าน้ำดื่มเป็นสิ่งที่ ทำให้ผู้บริโภครู้สึกสะอาดปลอดภัย เชื่อมมั่นในสินค้า รู้สึกคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายไปและตราสินค้ายังทำให้ ผู้บริโภครู้สึกมั่นใจทุกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร ดิสนิเวทย์ (2559, น. 83) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ ของตราสินค้า มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้า โดยเฉพาะด้านคุณค่าและความเชื่อมั่นในสินค้าซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดที่ว่า ภาพลักษณ์ที่ดีสามารถสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค

1.3 ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการประเมินผลทางเลือกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการรับรู้ ความต้องการ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ และด้านการแสวงหาข้อมูล แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมี พฤติกรรมการเปรียบเทียบและพิจารณาสินค้ายกก่อนตัดสินใจ ซึ่งบ่งชี้ถึงความรอบคอบและความคาดหวัง ในคุณภาพสินค้าและบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์นิจ ผิวม่วง (2560, น. 53-54) เรื่อง ปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคขนมหวานในอำเภอหัวหิน ที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับรสชาติของ ขนมหวาน รูปลักษณ์ภายนอกของขนมหวานมีความสวยงาม รวมถึงการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ราคา ขนมหวานมีความเหมาะสมกับปริมาณสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณยณัฐ ไตรทิพย์วิทยากร (2562, น. 57) ที่พบว่า การประเมินผลทางเลือก เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งแสดงถึงความรอบคอบ และการพิจารณาเปรียบเทียบสินค้ายกก่อนการตัดสินใจซื้อ

2. กลยุทธ์การตลาด 4E's ด้านความคุ้มค่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ด้านการสร้างประสบการณ์ และด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยว ชาวไทยพื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านความคุ้มค่า ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพ ความอร่อย และความหลากหลายของขนมหวาน ซึ่งสร้างความรู้สึกคุ้มค่าในการเลือกซื้อของฝาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรสิทธิ์ จันทนา (2564, น. 60-84) เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4E's ที่ส่งผลให้ผู้บริโภคสั่งอาหารประเภทชาบู ผ่านโมบายแอปพลิเคชัน Food Delivery ที่พบว่า ด้านการสร้างคุณค่า (Exchange) ส่งผลต่อผู้บริโภคในการสั่งอาหารประเภทชาบูผ่านโมบายแอปพลิเคชัน Food Delivery รายการอาหารสร้างคุณค่ากับเงินที่ผู้บริโภคจ่ายไปและตรงกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งยังสร้างความคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไปในการเดินทางไปรับประทานเองที่ร้านเพื่อช่วยประหยัดเวลา

2.2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับร้านค้า เช่น บริการที่ประทับใจ ช่วยสร้างความผูกพันและความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวในการเลือกซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรินทร์รัตน์ และบุญญาดา นาสมบุรณ์ (2565, น. 285-299) เรื่อง ปัจจัยส่วนผสมการตลาด 4P's และ 4E's ที่ส่งผลต่อการใช้บริการร้านกาแฟคุณภาพพิเศษ (Specialty Coffee) อย่างต่อเนื่อง ที่พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการใช้บริการร้านกาแฟคุณภาพพิเศษ (Specialty Coffee) อย่างต่อเนื่อง การบอกเล่าเรื่องราวของกาแฟที่มีคุณภาพ (สร้าง Story) โดยการมีป้ายบอกเล่าเรื่องราวภายในร้านจัดทำแผ่นพับจัดทำสื่อสารผ่านทาง Social Media เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงคุณค่าของการได้ดื่มกาแฟคุณภาพพิเศษของทางร้านมากยิ่งขึ้น

2.3 ด้านการสร้างประสบการณ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า บรรยากาศร้าน การตกแต่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจน์ระวี อนันตจักรกุล (2565, น. 1-13) เรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิต และส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ 4E's ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และการซื้อซ้ำอาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ - ฟู้ดทรัค ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ 4E's ด้านการสร้างประสบการณ์ ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และการซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากความตื่นตาตื่นใจในสไตล์การตกแต่งรสสัมผัสของภาพเมนูอาหาร บรรยากาศ เสียงเพลง และสไตล์การแต่งกายของผู้ขาย สิ่งเหล่านี้นับเป็นการสื่อสารเผยแพร่ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว จดจำได้ง่าย และเกิดความประทับใจในบรรยากาศการซื้ออาหารนั้นจนอยากมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วม

2.4 ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การมีช่องทางจำหน่ายที่หลากหลาย ทั้งหน้าร้านและออนไลน์ ช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อได้สะดวกมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทัช เอื้อสุนทรวัฒนา (2561, น. 84-89) เรื่อง ส่วนผสมการตลาด 4E's และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของ

นักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ส่วนประสมการตลาด 4E's ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค (Everywhere) ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการสื่อสารหรือการเดินทางที่สะดวกสบายมากขึ้นและไม่มีความยุ่งยากในการเดินทางท่องเที่ยวช่วยเพิ่มการตัดสินใจท่องเที่ยวได้รวดเร็วมากขึ้น

3. ภาพลักษณ์ตราสินค้า ด้านคุณค่า ด้านคุณประโยชน์ ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ และคุณสมบัติส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

3.1 ด้านคุณค่า ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การบริการที่น่าประทับใจของร้านขนมหวานช่วยสร้างความมั่นใจและความรู้สึกคุ้มค่าให้กับนักท่องเที่ยว ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐณา เสรีวัฒนา (2563, น. 202-213) เรื่อง ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ก มิลค์แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ปัจจัยด้านคุณค่าของตราสินค้า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเนื่องจากการสร้างความประทับใจตั้งแต่แรกเริ่มเมื่อมีการเข้ารับบริการของผู้บริโภค เช่น มีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับ ราคาเกิดความรู้สึกดีเมื่อใช้บริการ การสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่เด่นชัด บริการให้เกิดความประทับใจ จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของร้านได้เพิ่มขึ้น

3.2 ด้านคุณประโยชน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า วัตถุประสงค์คุณภาพ การบริการที่ดี และบรรยากาศสวยงามช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของฝากประเภทขนมหวาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ โอวาท และสุมาลี สว่าง (2564, น. 1024-1036) เรื่อง ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรในจังหวัดปทุมธานี ที่พบว่า ปัจจัยด้านคุณประโยชน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพร เนื่องจากคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคมักคำนึงถึงในการตัดสินใจเลือกซื้อเพราะผู้บริโภคมีความเชื่อว่าการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในการรักษาอาการต่าง ๆ เป็นวิธีการเดียวกับการรักษาไทยสมัยโบราณ

3.3 ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ร้านขนมหวานที่มีการตกแต่งและบรรยากาศที่สื่อถึงบุคลิกเฉพาะของสินค้า มีผลต่อความรู้สึกของผู้ซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐณา เสรีวัฒนา (2563, น. 202-213) เรื่อง ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ก มิลค์แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ด้านบุคลิกภาพของผู้ใช้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เนื่องจากการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายในร้านให้มีความหลากหลาย และสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับวัฒนธรรมการบริโภคและ

พฤติกรรมของผู้บริโภคสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย จึงเป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายที่มีความหลากหลายและเพิ่มการรับรู้ของผู้บริโภค ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค

3.4 ด้านคุณสมบัติ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวานของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ความมีชื่อเสียง เอกลักษณ์ และความทันสมัยของร้าน ช่วยเสริมภาพลักษณ์ตราสินค้าและส่งผลต่อการเลือกซื้อของฝากของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร ภูไข และคณะ (2560, น. 1746-1756) เรื่อง การรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณภาพการบริการของอาหารริมทางที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ด้านคุณสมบัติส่งผลมากที่สุด ผู้ประกอบการอาหารริมทางต้องให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ตราสินค้าที่แม้ว่าธุรกิจอาหารริมทางจะเป็นธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการขนาดเล็ก แต่การสร้างความแตกต่างให้กับแบรนด์ก็จะสามารถทำให้การรับรู้ของลูกค้าชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อของฝากประเภทขนมหวาน เช่น ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4D's กลยุทธ์การตลาด 4P's กลยุทธ์การตลาด 7P's และกลยุทธ์การตลาด 4C's เป็นต้น เพื่อสร้างความยั่งยืนให้ธุรกิจจำหน่ายของฝากประเภทขนมหวาน
2. ควรจัดทำงานวิจัยในเชิงคุณภาพกับผู้ประกอบการจำหน่ายของฝากประเภทขนมหวานเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นจะได้นำข้อมูลหรือผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับปัจจัยใดบ้างที่เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). **ข้อมูลพื้นฐานและสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี 2566**. ค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.mots.go.th/news/1001233>.
- กาญจนา ธีระวี อนันต์อัครกุล. (2565). รูปแบบการดำเนินชีวิต และส่วนประสมทางการตลาดรูปแบบใหม่ (4Es) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ และการซื้อซ้ำอาหารจากรถอาหารเคลื่อนที่ - ฟู้ดทรัค. **วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย**. 18 (2), น. 1-13.
- กฤตชน วงศ์รัตน์ และวัชร เวชประสิทธิ์. (2567). กลยุทธ์การตลาดและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อความไว้วางใจและกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอาหารอัตลักษณ์เมืองเพชรบุรี. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี**. 18 (2), น. 35-53.
- เจตน์ เลิศจรุญวิทย์. (2566). **ส่วนประสมการตลาดแบบ 4E's ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชาลาเปาโบราณในอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- จิราพร ภูไข่, ชเนตติ แก้วไกร และประพนธ์ โอสธสัมพันธ์สุข. (2560). การรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณภาพการบริการของอาหารริมทางที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 14: ตามรอยพระยุคลบาท เกษตรศาสตร์กำแพงแสน (น. 1746-1756). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- ดลญา แก้วทับทิม. (2561). ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัฐมา เสรีวัฒนา. (2563). ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ก มิลค์แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพร ดิสันเวทย์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้าร้านคาเฟ่ขนมหวานในห้างสรรพสินค้า. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปณณนุช ไตรทิพย์วิทยากร. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อขนมหวาน ร้านอาฟเตอร์ยู สาขาเซ็นทรัล ฟลาซ่า ปิ่นเกล้า. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.
- พิมพิณิจ ผิวผ่อง. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคขนมหวานในอำเภอหัวหิน. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรทิพย์ โอวาท และสุมาลี สว่าง. (2564). ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรในจังหวัดปทุมธานี. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติครั้งที่ 16: เกษตรแนวใหม่ในสถานการณ์โควิด 19. (น. 1024-1036). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ภาณุวัฒน์ อารีย์วงศ์ และสุธาสินี เขียวพัฒน์. (2565). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต, (น. 232-241).
- วีรสิทธิ์ จันทนา. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลให้ผู้บริโภคสั่งอาหารประเภทชาบูผ่านโมบายแอปพลิเคชัน Food Delivery. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วีรพร สุวนันท์รัตน์ และบุญญาดา นาสุมบูรณ์. (2565). ปัจจัยส่วนผสมการตลาด 4Ps และ 4Es ที่ส่งผลต่อการใช้บริการร้านกาแฟคุณภาพพิเศษ (Specialty Coffee) อย่างต่อเนื่อง. วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ. 5 (2), น. 285-299.

- ศิวบูรณ์ ธนานุกุลชัย. (2554). **ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองค่ายญี่ปุ่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**. การศึกษาเฉพาะบุคคลหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565). **SME Hero: สุดยอดชนมหม้อแกงเมืองเพชร ยอดขายปีละ 75 ล้าน**. ค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2568, จาก <https://npcr.netpracharat.com/News/Know/Detail.aspx?id=46>
- อินทัช เอื้อสุนทรวัดนา. (2561). **ส่วนประสมการตลาด 4Es และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุมาวรรณ วาทกิจ. (2566). **ส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคของผู้บริโภคผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์**. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 13 (1), น. 32-33.
- Epuran, G., Ivasciuc, I. S., & Micu, A. (2015). From 4P's to 4 E's-How to Avoid the Risk of Unbalancing the Marketing Mix in Today Hotel Businesses. Economics and Applied Informatics. **Annals of "Dunarea de Jos" University of Galati Fascicle I. Economics and Applied Informatics**. 2015 (2), pp. 77-85.
- Kearney, A. T. (2019). Consumer behavior shifts and the 4E marketing model. Retrieved May 3, 2004, from <https://www. Kearney.com/>
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2017). **Marketing 4.0: Moving from traditional to digital**, New Jersey : Wiley.

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์สินค้า ชุมชนฝั่งธนบุรี

จุฬาลักษณ์ จารุจฑารัตน์¹

วชิรศักดิ์ เขียนวงศ์²

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนฝั่งธนบุรี 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้งานวิจัยในการออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าแก่วิสาหกิจชุมชน โดยการวิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจำนวน 10 แห่งในพื้นที่ฝั่งธนบุรี คือ น้ำหอมดอกจำปี แชมพูสมุนไพร ดอกไม้ประดิษฐ์ บายศรีจิว มีดสวยงาม ครีมนวดผม น้ำหอมคำ ขนมนวดนวด กระเป๋าหนังของมือถือ บ้านทรงไทยจิว และเครื่องประดับ มีกลุ่มผู้บริโภคจำนวน 400 คน ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและใช้ค่าเฉลี่ยเป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าด้วยอัตลักษณ์ชุมชนฝั่งธนบุรี เป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดที่ก่อให้เกิดการรับรู้ตราสินค้าและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค การประเมินความพึงพอใจในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์สินค้าชุมชนฝั่งธนบุรี ทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความงาม ด้านความปลอดภัย ด้านความยั่งยืนและด้านการตลาด พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัย $\bar{X}=4.09$, S.D.=0.81 อยู่ในระดับมาก 2) ด้านความงาม $\bar{X}=4.06$, S.D.=0.82 อยู่ในระดับมาก 3) ด้านความยั่งยืน $\bar{X}=4.05$, S.D.=0.83 มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในหัวข้อการออกแบบบรรจุภัณฑ์ แนวคิดการออกแบบ ประเภทวัสดุ การวิเคราะห์ต้นทุนราคาวัสดุให้กับวิสาหกิจชุมชนผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในของชุมชน สร้างรายได้ให้กับชุมชน การวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจะมีประสิทธิภาพในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการตลาดและการท่องเที่ยวจากผลลัพธ์ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในบริบทของชุมชนฝั่งธนบุรี

คำสำคัญ : บรรจุภัณฑ์, ตราสินค้า, สื่อสารอัตลักษณ์, ชุมชนฝั่งธนบุรี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อีเมล: julalak.ja@bsru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อีเมล: vongthong.ki@bsru.ac.th

The development of packaging and branding to communicate product identity for Thonburi community

Julalak Jarujutarat¹

Wachirasak Kainwong²

Abstract

This research project aims to 1) design and develop packaging and branding that reflect the identity of community products from the Thonburi area 2) evaluate consumer satisfaction with the packaging and branding of these products 3) transfer knowledge from the research on packaging and brand design to community enterprises. A mixed-methods research approach was employed. The sample consisted of 10 community enterprises in the Thonburi area, including: jasmine perfume, herbal shampoo, artificial flowers, miniature rice offering, decorative knives, gold facial masks, Thai Muslim butter cake, leather mobile phone cases, miniature Thai houses, and handmade jewelry. The study also surveyed 400 consumers using questionnaires, and data were analyzed using mean scores. The results showed that the development of packaging and branding based on Thonburi's local identity serves as an effective marketing communication tool, enhancing brand recognition and influencing consumers' purchase decisions. Consumer satisfaction with the packaging and branding was assessed across 5 topics: functionality, aesthetic appeal, safety, sustainability and marketing effectiveness. The top three dimensions with the highest levels of satisfaction were safety ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.81) at high level, aesthetic appeal ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.82) at high level and sustainability ($\bar{X}=4.05$, S.D. =0.83) at high level. Knowledge transfer was conducted through hands-on training workshops covering topics such as packaging design concepts, material selection, and

¹ Assist. Prof. Dr., Department of Product Design and Development, Faculty of Engineering and Industrial Technology, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, e-mail: julalak.ja@bsru.ac.th

² Assist. Prof. , Department of Product Design and Development, Faculty of Engineering and Industrial Technology, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, e-mail: vongthong.ki@bsru.ac.th

cost analysis. These workshops enhanced the competitiveness of the community enterprises and helped generate income for the local communities. The study demonstrates that packaging designed to reflect local cultural identity can effectively add value to community products, promote local marketing and tourism, and can be practically applied in the context of the Thonburi community.

keywords: packaging, logo, communication identity, Thonburi communities

บทนำ

ฝั่งธนบุรีเป็นพื้นที่สำคัญฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาแม้ไม่ใช่ย่านธุรกิจหลักแต่มีศักยภาพสูงในการรองรับการขยายตัวของเมืองหลวงด้วยภูมิศาสตร์ที่เชื่อมต่อทั้งย่านเมืองเก่าและชานเมือง ฝั่งธนบุรีประกอบด้วย 15 เขต แบ่งเป็นกรุงธนเหนือ 8 เขต (ธนบุรี คลองสาน จอมทอง บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย บางพลัด ดลิ่งชัน และทวีวัฒนา) และกรุงธนใต้ 7 เขต (ภาษีเจริญ บางแค หนองแขม ราษฎร์บูรณะ ทุ่งครุ บางบอน และบางขุนเทียน) พื้นที่นี้มีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการอยู่ร่วมกันของคนไทยพุทธ มุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ก่อให้เกิดพหุวัฒนธรรมและอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ย่านอาหารพื้นถิ่นและตลาดน้ำ การล่องเรือในคลองสายประวัติศาสตร์ รวมถึงเส้นทางจักรยานเลียบริมน้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ ฝั่งธนบุรียังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมขนาดใหญ่ในเมือง มีพื้นที่เพาะปลูกและเป็นต้นแบบเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานดังนั้นฝั่งธนบุรีจึงถือเป็น “ย่านที่มีเอกลักษณ์ในเชิงวัฒนธรรมสู่สี่แสนแห่งนวัตกรรมเมือง” ที่ผสมผสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตร่วมสมัยได้อย่างลงตัว (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2561)

จากการลงพื้นที่สำรวจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ฝั่งธนบุรีจำนวน 10 แห่ง พบว่าทุกกลุ่มล้วนมีศักยภาพในด้านการผลิตสินค้าที่มีรากฐานจากทรัพยากรในชุมชน ทั้งวัตถุดิบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแรงงานในครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนคือ บรรจุภัณฑ์เดิมที่ยังไม่ตอบโจทย์ตลาดในหลายมิติ ซึ่งสามารถแจกแจงดังนี้ ประการแรกคือ ปัญหาด้านความโดดเด่นทางการตลาด ได้แก่ 1) กลุ่มน้ำหอมดอกจำปีจากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกจำปีหนองแขม เขตหนองแขม 2) กลุ่มแชมพูสมุนไพรจากบ้านสมุนไพรคุณยายบุญเรือน เขตดลิ่งชัน 3) กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ ซึ่งใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคบนชั้นวางสินค้าได้ ทำให้เสียเปรียบในเชิงการแข่งขันเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าเชิงพาณิชย์ในตลาด ประการที่สองคือ การขาดองค์ประกอบด้านการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนและตราสินค้า เช่น 4) กลุ่มบายศรีผ้าชุมชนราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ 5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรกุสุมา ชุมชนศาลเจ้าแปะกง เขตภาษีเจริญ 6) วิสาหกิจชุมชนนครควบอย ชุมชนวัดยางสุทธาราม 7) กลุ่มขนมบดินจากชุมชนพัฒนาบ้านล่าง เขตธนบุรี ซึ่งแม้จะมีอัตลักษณ์ท้องถิ่นชัดเจน แต่กลับไม่มีการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนผ่านกราฟิก โลโก้ หรือแบรนด์ ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์กับแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีประเด็นด้านความไม่เหมาะสมในเชิงการใช้งานของบรรจุภัณฑ์ เช่น 8) กลุ่มมีดสวยงามจากชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจ เขตบางแคที่ประสบปัญหาบรรจุภัณฑ์มีขนาดและรูปทรงไม่เอื้อต่อการขนส่งหรือจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นตลาดสำคัญในปัจจุบัน อีกทั้งยังพบปัญหาเรื่องต้นทุนของบรรจุภัณฑ์ที่สูง โดยเฉพาะใน 9) กลุ่มบ้านทรงไทยจิวจากชุมชนวัดสุทธาราม เขตคลองสาน และ 10) กลุ่มเครื่องประดับจากชุมชนสันติสุข-นางนอง 2 เขตจอมทอง ซึ่งไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการผลิตบรรจุภัณฑ์ได้ส่งผลต่อราคาสินค้าทั้งระบบ

ซึ่งจากการสรุปภาพรวมของบรรจุกณ์นั้นไม่มีรูปแบบเดิม ไม่มีรูปแบบบรรจุกณ์ที่มีความหลากหลาย และเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน บรรจุกณ์ที่ไม่มีความโดดเด่นบนชั้นวางสินค้า ไม่สามารถสื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนหรือเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ได้ และต้นทุนบรรจุกณ์ที่สูง เพื่อที่จะได้บรรจุกณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบบรรจุกณ์ที่มาจากเรื่องราว (Story) ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และบรรจุกณ์ควรได้รับการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป โดยการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาบรรจุกณ์และตราสินค้า โดยต้องคำนึงถึงความต้องการสนิยมของผู้บริโภค ความสวยงาม ความเหมาะสมของการใช้งานบรรจุกณ์เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสามารถซื้อและนำกลับไปภูมิลำเนาหรือประเทศของตนเพื่อให้เกิดการจดจำระลึกถึงและบอกต่อความประทับใจนั้นแก่ผู้อื่นต่อไป (Kotler, P., & Keller, K. L., 2016)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย “การพัฒนาบรรจุกณ์และตราสินค้าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์สินค้าชุมชนสำหรับสินค้าชุมชนฝั่งธนบุรี เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งในการออกแบบและพัฒนาบรรจุกณ์และตราสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งจะนำมาซึ่งการยกระดับคุณภาพชีวิตของวิสาหกิจในชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นโดยเน้นด้านเศรษฐกิจฐานรากเป็นสำคัญ ชุมชนและสังคมจะได้องค์ความรู้ใหม่ในการออกแบบและพัฒนาบรรจุกณ์ที่เกิดอัตลักษณ์จากบนฐานภูมิปัญญาของชุมชน โดยการพัฒนาบรรจุกณ์ให้มีความร่วมสมัยและยังคงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ในผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีรูปแบบที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องและจะสามารถทำแผนที่ (mapping) ผลิตภัณฑ์ชุมชนในเขตธนบุรี อันเป็นการสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์เชิงเศรษฐกิจจะเกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อออกแบบพัฒนาบรรจุกณ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนฝั่งธนบุรี
- 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุกณ์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์
- 3) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้งานวิจัยในการออกแบบบรรจุกณ์และตราสินค้าแก่วิสาหกิจชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) พื้นที่วิจัย คือ พื้นที่ชุมชนฝั่งธนบุรี (กรุงเทพมหานคร 8 เขต คือ เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตจอมทอง เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตตลิ่งชันและเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 7 เขต คือ เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขตราชบุรีบูรณะ เขตทุ่งครุ เขตบางบอนและเขตบางขุนเทียนโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) แบบสนทนากลุ่ม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประเภทที่ 1

- ประชากร คือ วิสาหกิจชุมชนในเขตธนบุรีครอบคลุมกรุงเทพมหานครและกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 เขต แบ่งเป็นกรุงเทพมหานคร 8 เขต (ธนบุรี คลองสาน จอมทอง บางกอกใหญ่ บางกอกน้อย บางพลัด ตลิ่งชัน และทวีวัฒนา) และกรุงเทพมหานคร 7 เขต (ภาษีเจริญ บางแค หนองแขม ราษฎร์บูรณะ ทุ่งครุ บางบอน และบางขุนเทียน)

- กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เนื่องจากผู้ประกอบการที่จะเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่าง จะต้องเข้าร่วมโดยสมัครใจและมีเวลาเพียงพอต่อการร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกมาจำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อวิสาหกิจชุมชน

ลำดับ	เขต	ชื่อวิสาหกิจชุมชน	ชุมชน	ผลิตภัณฑ์
1	หนองแขม	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกจำปี หนองแขม	-	น้ำหอมดอกจำปี
2	ตลิ่งชัน	วิสาหกิจชุมชนบ้านสมุนไพร คุณยายบุญเรือน	ชุมชนฉิมพลี	ผลิตภัณฑ์แชมพู สมุนไพร
3	บางกอกใหญ่	วิสาหกิจชุมชนภาวดี	ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์	ดอกไม้ประดิษฐ์
4	ราษฎร์บูรณะ	วิสาหกิจชุมชนน้อย บายศรี	ชุมชนราษฎร์บูรณะ	บายศรีผ้า พวงมาลัยผ้า
5	บางแค	(วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำมิด อีสระ มีดสวยงาม)	ชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจ	มีดสแตนเลส/มีด สวยงาม
6	ภาษีเจริญ	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรกุสุมา	ชุมชนศาลเจ้าแปะกง	ครีมมาสก์หน้าทองคำ
7	ธนบุรี	วิสาหกิจชุมชนบ้านขนมบดิน	ชุมชนพัฒนาบ้านล่าง	ขนมบดิน
8	บางกอกน้อย	วิสาหกิจชุมชนนครควบอย	ชุมชนวัดยาง สุทธาราม	กระเป๋าหนังใส่ของมือ ถือ
9	คลองสาน	กลุ่มบ้านเรือนไทยพัฒนา	ชุมชนวัดสุทธาราม	บ้านทรงไทยจิ๋ว
10	จอมทอง	วิสาหกิจชุมชนบ้านรักษ์ดิน	ชุมชนสันติสุข-นางนอง 2	เครื่องประดับ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประเภทที่ 2

- ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หน่วยงานภาครัฐ เอกชน บริษัทด้านการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์

- กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ในการสอนด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ และเป็นนักออกแบบที่เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างน้อย 3 ปี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝั่งธนบุรี จำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ชุมชนละ 5 คน รวม 50 คน โดยมีคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายที่ถูกคัดเลือก คือ เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินงาน มีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือจัดทำหน่วยผลิตภัณฑ์อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป มีความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ เป็นตัวแทนที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มหรือชุมชน และมีศักยภาพในการนำองค์ความรู้ไปขยายผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประเภทที่ 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่มีความพึงพอใจในการประเมินผลิตภัณฑ์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าในฝั่งธนบุรี จำนวน 400 คนในฝั่งธนบุรี ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวแทนจะต้องเข้าร่วมโดยสมัครใจและมีเวลาเพียงพอต่อการร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบไปด้วย คือ 1) แบบสนทนากลุ่ม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ

1. แบบสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด เครื่องมือวิจัยได้รับการประเมินความเที่ยงตรงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.97

2. แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลสินค้าผลิตภัณฑ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด เครื่องมือวิจัยได้รับการประเมินความเที่ยงตรงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.97

3. แบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลในรูปแบบแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดย แบบประเมินความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์ประเมินความพึงพอใจ 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด) เครื่องมือวิจัยได้รับการประเมินความเที่ยงตรงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลระยะที่ 1 แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด

2) การเก็บข้อมูลระยะที่ 2 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนผู้ประกอบการสินค้าชุมชนรายย่อย ฝั่งธนบุรี จำนวน 10 วิสาหกิจชุมชน โดยมีตัวแทนกลุ่มละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ผู้บริโภคเกี่ยวกับ ข้อมูลสินค้าผลิตภัณฑ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open Ended Question)

3) การเก็บข้อมูลระยะที่ 3 ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลในรูปแบบแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดย แบบประเมินความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้เกณฑ์ ประเมินความพึงพอใจ 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมการนำเสนอในรูปแบบตารางและคำอธิบายประกอบ ส่วนการวิจัย เชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเขียนอธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1) จากการลงพื้นที่สำรวจวิสาหกิจชุมชนฝั่งธนบุรีจำนวน 10 แห่ง พบว่าทุกกลุ่มมีศักยภาพ ด้านการผลิตสินค้าจากทรัพยากรชุมชน ทั้งวัตถุดิบ ภูมิปัญญา และแรงงานในครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักที่ขัดขวางการพัฒนาผลิตภัณฑ์คือบรรจุภัณฑ์เดิมที่ไม่ตอบโจทย์ตลาด แบ่งได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ขาดความโดดเด่นทางการตลาด ได้แก่ กลุ่มน้ำหอมดอกจำปี แชมพูสมุนไพร และดอกไม้ประดิษฐ์ ซึ่งบรรจุภัณฑ์ไม่สามารถดึงดูดความสนใจในตลาดได้ 2) ขาดการสื่อสารอัตลักษณ์และแบรนด์ ได้แก่ กลุ่มบายศรีผ้า สมุนไพรกุสุมา นครควบอย และขนมบดิน แม้มีอัตลักษณ์ชัดเจนแต่ไม่มีการถ่ายทอด เรื่องราวของชุมชนผ่านบรรจุภัณฑ์ และ 3) ข้อจำกัดด้านการใช้งานและต้นทุน ได้แก่ กลุ่มมีดสวยงามที่ บรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะกับการจัดส่งออนไลน์ และกลุ่มบ้านทรงไทยจิวกับเครื่องประดับ ที่ประสบปัญหา ต้นทุนบรรจุภัณฑ์สูง ข้อมูลเหล่านี้จะนำไปสู่กระบวนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่สะท้อนอัตลักษณ์ สร้างความน่าสนใจ และตอบโจทย์ตลาดร่วมสมัย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์จำนวน 3 คน มีข้อเสนอแนะร่วมกัน ที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนี้ 1) บรรจุภัณฑ์ต้องเล่าเรื่องได้ (Storytelling Design) ผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องว่า บรรจุภัณฑ์ที่ดีต้องสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน แหล่งผลิต หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านองค์ประกอบกราฟิก สี โลโก้ และข้อความ เพื่อสร้างความแตกต่าง จากสินค้าทั่วไปและเชื่อมโยงกับผู้บริโภคได้ในระดับอารมณ์ 2) ออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานและการตลาด บรรจุภัณฑ์ควรตอบโจทย์ด้านการใช้งาน ได้แก่ ความสะดวกในการพกพา ขนส่ง และจัดจำหน่าย

โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ที่ต้องคำนึงถึงความแข็งแรง น้ำหนักเบา และต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม 3) ใช้วัสดุอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และยั่งยืน ผู้เชี่ยวชาญเน้นให้เลือกใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น หรือวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยออกแบบให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างจุดขาย โดยสรุปผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คนเน้นว่าการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่ใช่เพียงการห่อหุ้มสินค้า แต่คือเครื่องมือทางการตลาดที่สำคัญในการสร้างตัวตนของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่จดจำและแข่งขันได้ในตลาดสมัยใหม่

2) การออกแบบบรรจุภัณฑ์และโลโก้ตราสินค้า จำนวน 10 วิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกจำปีหนองแขม เขตหนองแขม

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ 3 ประเภท ผลิตภัณฑ์น้ำหอมดอกจำปี ผลิตภัณฑ์น้ำหอมน้ำปรุง และผลิตภัณฑ์น้ำหอมดอกไม้รวม จำนวน 2 รูปแบบ

รูปที่ 1 บรรจุภัณฑ์น้ำหอมวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกจำปีหนองแขม
วิสาหกิจชุมชนบ้านสมุนไพรวงศ์ยายบุญเรือน เขตตลิ่งชัน

รูปที่ 2 ฉลากแชมพูสมุนไพรวิสาหกิจชุมชนบ้านสมุนไพรวงศ์ยายบุญเรือน
วิสาหกิจชุมชนภาวดี เขตบางกอกใหญ่

รูปที่ 3 สติ๊กเกอร์วิสาหกิจชุมชนภาวดี
วิสาหกิจชุมชนน้อยบายศรี เขตราชบุรีบูรณะ

รูปที่ 4 บรรจุภัณฑ์บายศรีและพวงมาลัยวิสาหกิจชุมชนน้อยบายศรี
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำมิดีอิสระ (มิดีสวยงาม) มิดีสแตนเลส/มิดีสวยงาม

รูปที่ 5 ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำมิดีอิสระ (มิดีสวยงาม)
วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรกุสุมา เขตภาษีเจริญ

รูปที่ 6 บรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรกุสุมา
วิสาหกิจชุมชนบ้านขนมบดิน เขตธนบุรี

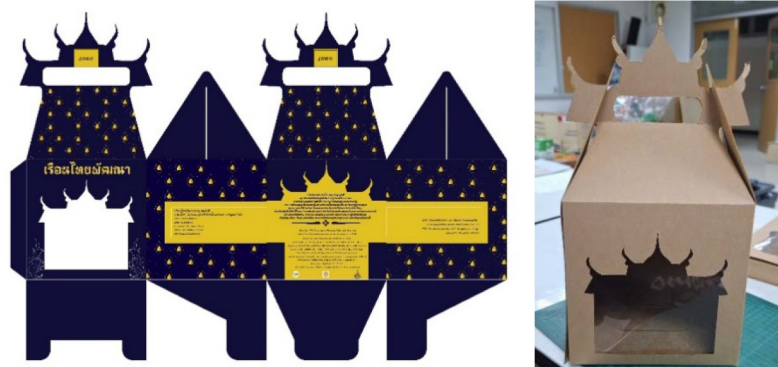

รูปที่ 7 บรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนบ้านขนมบดิน
วิสาหกิจชุมชนนครควบอย เขตบางกอกน้อย

รูปที่ 8 บรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนนครควบอย

9. กลุ่มบ้านเรือนไทยพัฒนา เขตคลองสาน

รูปที่ 9 บรรจุภัณฑ์กลุ่มบ้านเรือนไทยพัฒนา

10) วิสาหกิจชุมชนบ้านรักษ์ดิน เขตจอมทอง

รูปที่ 10 บรรจุภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนบ้านรักษ์ดิน

ตารางที่ 2 แสดงระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์สินค้าชุมชนฝั่งธนบุรี

หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลค่า
1. ด้านหน้าที่ใช้สอย			
1.1 บรรจุภัณฑ์มีความสะดวกในการใช้งาน	4.03	0.75	มาก
1.2 บรรจุภัณฑ์สามารถปกป้องผลิตภัณฑ์จากความเสียหายได้	4.11	0.78	มาก
1.3 บรรจุภัณฑ์มีความคุ้มค่าและมีราคาที่เหมาะสม	3.97	0.83	มาก
เฉลี่ย	4.04	0.79	มาก
2. ด้านความงาม			
2.1 บรรจุภัณฑ์มีรูปทรงสวยงามน่าใช้	4.01	0.81	มาก
2.2 บรรจุภัณฑ์มีรูปแบบน่าใช้มีความทันสมัย	4.09	0.81	มาก
2.3 บรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่นเหมาะสมกับสมัยนิยม	4.09	0.82	มาก
2.4 บรรจุภัณฑ์ดึงดูดสายตาผู้บริโภค	4.07	0.83	มาก
2.5 บรรจุภัณฑ์สามารถแยกความแตกต่างจากบรรจุภัณฑ์ของคู่แข่งได้	4.04	0.82	มาก
เฉลี่ย	4.06	0.82	มาก

ตารางที่ 2 แสดงระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์สินค้าชุมชนฝั่งธนบุรี

หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลค่า
3. ด้านความปลอดภัย			
3.1 บรรจุภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค	4.11	0.81	มาก
3.2 บรรจุภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยสำหรับสิ่งแวดล้อม	4.02	0.81	มาก
เฉลี่ย	4.09	0.81	มาก
4. ด้านความยั่งยืน			
4.1 บรรจุภัณฑ์สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้	4.02	0.86	มาก
4.2 บรรจุภัณฑ์ทำจากวัสดุหาง่ายในท้องถิ่น	4.08	0.80	มาก
เฉลี่ย	4.05	0.83	มาก
5. ด้านการตลาด			
5.1 บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าให้เกิดการซื้อขายผลิตภัณฑ์	3.98	0.84	มาก
5.2 บรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนฝั่งธนบุรี	4.01	0.84	มาก
เฉลี่ย	4.00	0.84	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์สินค้าชุมชนฝั่งธนบุรี ทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความงาม ด้านความปลอดภัย ด้านความยั่งยืนและด้านการตลาด พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัย มี $\bar{X}=4.09$, S.D.=0.81 อยู่ในระดับมาก และมีหัวข้อการประเมินที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ บรรจุภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค มี $\bar{X}=4.11$, S.D.=0.81 ระดับมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายด้านทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย พบว่า 2) ด้านความงาม มี $\bar{X}=4.06$, S.D.=0.82 อยู่ในระดับมาก และมีหัวข้อการประเมินที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ บรรจุภัณฑ์มีรูปแบบน่าใช้ มีความทันสมัยและบรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่นเหมาะสมกับสมัยนิยม $\bar{X}=4.09$, S.D.=0.81 ระดับมาก , 3) ด้านความยั่งยืน มี $\bar{X}=4.05$, S.D.=0.83 ระดับมาก และมีหัวข้อการประเมินที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ บรรจุภัณฑ์ทำจากวัสดุหาง่ายในท้องถิ่น มี $\bar{X}=4.08$, S.D.=0.80 ระดับมาก 4) ด้านหน้าที่ใช้สอย มี $\bar{X}=4.04$, S.D.=0.79 ระดับมาก และมีหัวข้อการประเมินที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ที่สุด คือ บรรจุกัญท์สามารถปกป้องผลิตภัณฑ์จากความเสียหายได้ มี $\bar{X}=4.11$, S.D.=0.78, และ 5) ด้านการตลาด มี $\bar{X}=4.01$, S.D.=0.84 อยู่ในระดับมาก และมีหัวข้อการประเมินที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ บรรจุกัญท์และตราสินค้าเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนฝั่งธนบุรี มี $\bar{X}=4.01$, S.D.=0.84 ตามลำดับ

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้งานวิจัยด้านการออกแบบบรรจุกัญท์และตราสินค้าแก่วิสาหกิจชุมชน ช่วยยกระดับศักยภาพด้านการตลาดและการแข่งขัน โดยส่งผลให้ผู้ประกอบการมีความรู้ในการออกแบบที่สอดคล้องกับตลาด สร้างอัตลักษณ์ชุมชนผ่านบรรจุกัญท์ เพิ่มมูลค่าและภาพลักษณ์สินค้าขยายโอกาสทางการค้า กระตุ้นการมีส่วนร่วมในชุมชน ส่งเสริมการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

รูปที่ 11 การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการออกแบบและพัฒนาบรรจุกัญท์

สรุปผลการวิจัย

1. จากการสำรวจวิสาหกิจชุมชนฝั่งธนบุรี 10 แห่ง พบว่าทุกกลุ่มมีศักยภาพในการผลิตสินค้าจากทรัพยากรท้องถิ่น แต่ประสบปัญหาด้านบรรจุกัญท์ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ขาดความโดดเด่นทางการตลาด ขาดการสื่อสารอัตลักษณ์และแบรนด์ ข้อจำกัดด้านการใช้งานและต้นทุน ขณะเดียวกัน จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 3 คน ได้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาบรรจุกัญท์ ได้แก่ บรรจุกัญท์ต้องถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน (Storytelling) ออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานจริงและตลาดออนไลน์ ใช้วัสดุที่สร้างสรรค์ ยั่งยืน และสะท้อนอัตลักษณ์ ผลการศึกษานี้จะนำไปสู่การออกแบบบรรจุกัญท์ใหม่ที่ตอบโจทย์ทั้งฟังก์ชันและภาพลักษณ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและขยายตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. การออกแบบพัฒนาบรรจุกัญท์และตราสินค้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนฝั่งธนบุรีทางคณะผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์คัดเลือก 10 ผลิตภัณฑ์ ในจำนวน 10 วิสาหกิจชุมชน ด้านปัจจัยที่ใช้ในการผลิตคือสัดส่วนการใช้วัตถุดิบที่มาจากพื้นที่ภายในชุมชน พื้นที่ใกล้เคียง มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีกระบวนการและแนวคิดการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง มีแหล่งพื้นที่จำหน่ายสินค้าชัดเจนและความต่อเนื่องของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในท้องตลาด ด้านความเข้มแข็งของชุมชน คือ มีการผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่อง

ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีระบบเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และมีระบบบริหารจัดการการผลิตและต้นทุน ซึ่งการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าจำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ คือ 1) น้ำหอมดอกจำปี วิสาหกิจชุมชนหนองแขม เขตหนองแขม 2) แชมพูสมุนไพร วิสาหกิจชุมชนบ้านสมุนไพร่คุณยายบุญเรือน เขตตลิ่งชัน 3) ดอกไม้ประดิษฐ์ วิสาหกิจชุมชนภาวดี เขตบางกอกใหญ่ 4) บายศรีวิสาหกิจชุมชนน้อยบายศรี เขตราชบุรีบูรณะ 5) มีดสวยงาม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำมีดอิสระ เขตบางแค 6) ครีมนาสกหน้าทองคำ วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร่กุสุมา เขตภาษีเจริญ 7) ขนมอบดิน วิสาหกิจชุมชนบ้านขนมอบดิน เขตธนบุรี 8) กระเป๋าหนังใส่ของมือถือ เขตบางกอกน้อย 9) บ้านทรงไทยจิ๋ว กลุ่มบ้านเรือนไทยพัฒนา เขตคลองสาน 10) เครื่องประดับ วิสาหกิจชุมชนบ้านรักษ์ดิน เขตจอมทอง ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้รับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัยและสีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนฝั่งธนบุรี ตามกลุ่มสีของแนวคิดของ Kobayashi, S. (1991). สำหรับสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นของฝั่งธนบุรี ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจมากขึ้นในสายตาผู้บริโภค

3. การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับดีต่อบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบใหม่ โดยเฉพาะในด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความงาม ด้านความปลอดภัย ด้านความยั่งยืนและด้านการตลาด ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด มีรายละเอียดต่อไปนี้

การจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 และเพศชาย จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.75 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 ช่วงอายุ ส่วนใหญ่ ช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 89.00 รองลงมา ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25 อาชีพ ส่วนใหญ่ คือ นักศึกษา จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมา คือ รับจ้าง จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.25 และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ

สำหรับระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์สินค้าชุมชนฝั่งธนบุรี ด้านที่มีความพึงพอใจมาก ได้แก่ 1) ด้านความปลอดภัย มี $\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.81 อยู่ในระดับมาก 2) ด้านความงาม มี $\bar{x} = 4.06$, S.D. = 0.82 อยู่ในระดับมาก 3) ด้านความยั่งยืน มี $\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.83 ระดับมาก 4) ด้านหน้าที่ใช้สอย มี $\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.79 ระดับมาก 5) ด้านการตลาด มี $\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.84 อยู่ในระดับมาก

4. การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาทักษะการออกแบบ สร้างอัตลักษณ์ เพิ่มมูลค่าสินค้า ขยายตลาด และสร้างรายได้ พร้อมส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนและการใช้วัสดุที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลวิจัยพบว่าการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ด้วยการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า โดยต้องคำนึงถึงความต้องการสนิยมของผู้บริโภค ความสวยงาม ความเหมาะสมของการใช้งานบรรจุภัณฑ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยโครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรเพื่อการส่งออกของสินีนารถ เลิศไพโรจน์ (2554) พบว่า ผู้บริโภคนิยมรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ดูสะอาด เรียบง่าย ทันสมัย มีภาพประกอบจากพืชและสมุนไพรหรือภูมิปัญญาสมุนไพรในท้องถิ่นนั้น ๆ และการออกแบบด้วยความเรียบง่ายจากการเลือกใช้องค์ประกอบเรขาคณิต การให้ความสำคัญกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นกลยุทธ์หนึ่งในเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่สร้างให้ผู้บริโภคเกิดประสบการณ์ร่วมและอารมณ์ร่วมกับผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการ และสร้างความเชื่อมั่นในตราสินค้าได้ กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจมากต่อบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่มีการออกแบบเพิ่มบนบรรจุภัณฑ์ เช่น รูปแบบและตัวอักษร รูปแบบและลวดลายของตราสินค้าและตัวพิมพ์เป็นส่วนสำคัญในการออกแบบ โดยตัวอักษรจะทำหน้าที่เป็นส่วนแจจแจงรายละเอียดของข้อมูลสาระที่ต้องการนำเสนอด้วยรูปแบบและการจัดวางตำแหน่งอย่างสวยงาม มีความชัดเจน การออกแบบ การเลือกแบบตลอดจนการกำหนดรูปแบบของตัวอักษรที่จะนำมาใช้ ต้องมีลักษณะเด่น อ่านง่าย สวยงาม น่าสนใจ ลักษณะที่แตกต่างของตัวอักษรจึงต้องกำหนดตามสภาวะการนำไปใช้ นิยมใช้ตัวอักษรที่มีรูปแบบเรียบง่ายสะดวกในการอ่านมากที่สุด ในการเลือกใช้ตัวอักษรให้มีความเหมาะสมกับงานที่ออกแบบ ผู้ออกแบบควรพิจารณาถึงรูปแบบตัวอักษร ขนาดตัวอักษร รูปร่าง ลักษณะของตัวอักษร การกำหนดระยะห่างและพื้นที่ว่าง การกำหนดสีที่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น จดจำง่าย มีความร่วมสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมียอง ซอและคณะ (2562) ที่ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์สีเพื่อใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของอำเภอมือเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรีจำนวน 10 ผลิตภัณฑ์และการจัดวางตำแหน่งให้มีความสมดุลเหมาะสมพอดี และสอดคล้องกับบุสิกร เทพบุรีและคณะ (2562) ที่กล่าวว่าบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบต้องมีความสะดวกสบายในการจัดเก็บ มีความแข็งแรงและปลอดภัย สะดวกในการใช้งาน มีรูปลักษณ์ที่ดีและดึงดูดใจและสอดคล้องกับ กษมา สุรเดชาและคณะ (2563) พบว่าการออกแบบบรรจุภัณฑ์ต้องคำนึงถึงการบรรจุภัณฑ์และการอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ในส่วนของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ต้องมีความสวยงาม น่าดึงดูดใจ มีความชัดเจนสื่อถึงผลิตภัณฑ์ได้

ผลงานวิจัยเรื่องการถ่ายทอดองค์ความรู้ในหัวข้อการออกแบบบรรจุภัณฑ์ แนวคิดการออกแบบประเภทวัสดุ การวิเคราะห์ต้นทุนราคาวัสดุให้กับวิสาหกิจชุมชนผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับงานวิจัยของนักสุวรรณ พูลสวัสดิ์ และคณะ (2564) เรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าชุมชน เน้นการใช้กิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านกราฟิก วัสดุ และการคำนวณต้นทุน ส่งผลให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เหมาะกับตลาดและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาความสนใจในแต่ละช่วงวัยของกลุ่มผู้บริโภค และต้นทุนในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า
2. บรรจุภัณฑ์เป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งในการสื่อสารการตลาด การศึกษาเรื่องการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพียงเครื่องมือเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการสื่อสารให้ตรงกับกลุ่มผู้บริโภค ในปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางการตลาดสูง การเลือกใช้เครื่องมือในการสื่อสารการตลาดเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรับรู้ตราสินค้าและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ดังนั้น จึงควรศึกษาเครื่องมืออื่น ๆ ประกอบเพื่อก่อให้เกิดการบูรณาการการสื่อสารอย่างครบวงจร

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กษมา สุรเดชาและคณะ. (2563) การออกแบบตราสินค้าและพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์กล้วยอบเนยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหมูสวรรค์หมูไทยศรีโยธิน. วารสารพิกุล. ปีที่ 18 (1), น. 219-237.
- ชุลีกร เทพบุรี และคณะ. (2562). ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการตัดสินใจเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการรายย่อย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. 31(1), น.50-58.
- นภัสวรรณ พูลสวัสดิ์, วิชชุกร หงส์ลัดดารมภ์ และคณะ. (2564). การส่งเสริมการเรียนรู้การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าชุมชน. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร. 38(2), น. 112-123.
- มียอง ขอและคณะ. (2562). การศึกษาการสร้างอัตลักษณ์สีเพื่อใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง. ปีที่ 18(1), น.119-128.
- ศุภย์มานุษยวิทยาสรินธร (องค์การมหาชน). (2561). ธนบุรี: ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศุภย์มานุษยวิทยาสรินธร.
- สินีนาถ เลิศไพโรจน์. (2554). โครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรเพื่อการส่งออก. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา. 3(5), น.147-158.
- Kobayashi, S. 1991. Color Image Scale. New York: Kodansha International.
- Kotler, P., & Keller, K. L. 2016. Marketing management (15th ed.). Pearson Education.

The Guidelines for Preparation of the Seafood Industry move towards migrant workers returning to the country. Case Study: Samut Sakhon Province.

Bantita Sukcharoen¹

Woraphot Sangaramrunloj²

Praisoon Kam-On³

Abstract

This research aimed to recommend policy, planning, logistic and supply chain readiness and human resource management of the seafood industry moving towards migrant workers return to the country. It was mixed with both qualitative and quantitative research. The sample group consisted of 165 entrepreneurs and 8 experts. Sample collection, random sampling, and instruments depending upon each of the research stages were assigned appropriately Statistical analysis tools in this research were percentage, mean, standard deviation stepwise multiple regression analysis (MRA).

The research results were: 1) The guidelines for the preparation of the seafood industry moving towards migrant workers return to the country has four approaches: organizational Planning, adhering to Provincial Policies, worker Planning, adopting Modern Technology as THAILAND 5.0 Policy and agriculture for export 2) Entrepreneurs potentiality of logistics and supply chain and human resource management for the seafood industry of Samut Sakhon, the potential strategic of government support and development of the central lower region Samut sakorn province, potential competing models moving towards migrant workers return to the country. Developing potentiality of seafood industry entrepreneurs at Samut Sakhon. Overall, the high level ($\bar{X}$ =4.29, SD=0.54, $\bar{X}$ =4.31, SD=0.59, $\bar{X}$ =4.28, SD = 0.72, $\bar{X}$ = 3.64, SD=0.73, respectively, 3) potential entrepreneurs

¹ Lecturer of Faculty of Management Science Faculty. Dhonburi Rajabhat University
e-mail: batita.s@dru.ac.th

² Lecturer of Faculty of Management Science Faculty. Dhonburi Rajabhat University
e-mail: woraphot.s@dru.ac.th

³ Lecturer of Faculty of Management Science Faculty. Dhonburi Rajabhat University
e-mail: prisone.k@dru.ac.th

3 sides affecting the new Labor market, expansion of trade, cost, and revenue of the entrepreneurs' variation was 30.5%, 18.5%, 11.70%, 4%, respectively

Keywords: Migrant Workers; Seafood Industry; logistics, Supply Chain, Human Resource management

Introduction

The overall trend of the processed seafood industry in Thailand from 2023 to 2025 is expected to grow by 4-5%, driven by urban expansion and recovery from the COVID-19 pandemic, which has led to increased demand in the hotel, restaurant, and seafood industries (Suppakorn Kornboontritos, 2024). The seafood industry is divided into three main groups: 1) Chilled food, which involves storing meat and seafood at low temperatures between 0-5°C; 2) Frozen food, where food is preserved at temperatures below -18°C; and 3) Processed food, which refers to final products made from processed meat and seafood. In the previous year, the market demand for chilled and frozen products accounted for approximately 90% (Nantapong Puntaweek, 2024). However, analysts from Krungsri Bank predict a slight contraction in Thailand's overall seafood industry due to significant pressures such as rising fuel prices, raw material costs, reduced aquatic animal populations, and labor costs. Thailand's seafood industry relies heavily on migrant labor, particularly in Samut Sakhon Province, the largest seafood production hub in the country. Samut Sakhon has coastal access to the Gulf of Thailand, with Mueang Samut Sakhon District being rich in seafood, leading to various processed seafood products such as crispy fish skins, fish tofu, Tom Klong fish, dried fish, fish meal, crispy shrimp, anchovies with herbs, fish balls, shrimp balls, and squid balls. Modern machinery and technology have been incorporated into the production processes. Samut Sakhon's processed seafood products are well-regarded and exported domestically and internationally. However, the province's seafood industry faces significant labor challenges.

It is widely recognized that migrant labor is crucial in the lower labor market, particularly workers from Myanmar, Cambodia, and Laos. There are 1,972,504 migrant workers legally authorized to work across Thailand, with many more unregistered or illegally residing in the country (Registration and Information Division, Department of Foreign Workers Administration, Ministry of Labor, 2023). Approximately 8.099 million workers, or about 20% of the total workforce, are employed in the industrial sector. Over the past year, the industry has lost around 700,000-800,000 workers, leading to labor shortages, and it is anticipated that the labor shortage will worsen at all levels, particularly in the seafood industry, which heavily depends on migrant workers from Myanmar.

Notably, Myanmar has fully opened its borders, inviting global business investment and trade within its country. Thailand may face severe labor shortages as three-quarters of Myanmar's migrant workers express their desire to return home. Thai entrepreneurs must quickly adapt to this evolving situation. Regardless of what happens in the future, adapting to the changing circumstances will be the solution to the challenges ahead.

Therefore, this research aims to urgently study the seafood industry's preparedness in response to the repatriation of migrant workers, analyzing the impact on supply chain management and human resource management within Thailand's seafood industry to build competitiveness in the event of a migrant workforce exodus.

Objective

To study the trends and pathways for preparing the seafood industry for the repatriation of migrant workers: A case study of Samut Sakhon Province. To analyze the logistics and supply chain management capabilities and human resource management of the seafood industry concerning the repatriation of migrant workers and its impact on the development of the seafood industry in Samut Sakhon Province.

Conceptual Framework

Logistics Management Concept

Logistics management refers to the various processes involved in planning, implementing, and controlling an organization's operations to facilitate the movement, storage, consolidation, and distribution of raw materials, components, or even services most efficiently and effectively, with a focus on customer needs and satisfaction (Pongchai Athikomrattanakul, 2019).

Supply Chain Management in the Seafood Industry

Supply chain management refers to the management of planning, procurement, production, and movement of goods, sales, and services (Kamolchanok Suttivathnarueput, Salisa Phamornsatit, Chakkrakrit Duangpattra, 2015). The seafood industry refers to establishments registered for seafood production, sale, and processing (Kamolchanok Suttivathnarueput, Salisa Phamornsatit, Chakkrakrit Duangpattra, 2015).

Human Resource Management Concept

Human resource management refers to the processes of workforce planning, recruitment, selection, training, relocation, and promotion aimed at aligning individuals with job roles, optimizing resource utilization, controlling labor costs, and retaining capable employees (Nisadark Wetchayanon, 2018).

Migrant Labor Concept

Migrant labor refers to individuals who relocate from one country to another primarily to work rather than spend their own money. This includes anyone typically recognized as a migrant worker, excluding those employed along border areas, artisans, or members of specialized groups who enter for short-term employment, as well as seafarers and foreign crew members. Furthermore, according to the International Labor Organization Convention No. 143, migrant labor does not include individuals entering for education, training, or temporary work based on employer requests, where the individuals must leave after completing their work (Department of Labor, 2022).

Strategic Planning Concept

Strategic planning refers to organizational decision-making regarding objectives to be accomplished and methods to achieve success. This includes setting goals and purposes organization-wide, which is divided into three levels: corporate strategy, business strategy, and functional strategy.

From the study of concepts, theories, and related research on preparedness in the seafood industry for the repatriation of migrant labor, research by Surasit Boonchunon (2020) identified factors influencing the competitiveness of Thailand's frozen seafood industry. The research found that for Thailand to remain competitive, human resource development is essential. This finding aligns with research by Petcharat Heminkul (2021), which studied human capital development in a sample of 158 people. The research management, such as education, development, training, workload, time, and cost, impacts operator competency.

This finding is also consistent with the study by Oumakhlouf (2024), which examined the causal relationships of strategic human resource development practices, focusing

on motivation and organizational performance, using SMART PLS structural equation modeling. The study found that elements of strategic human resource management positively impacted several factors: compensation, training, information sharing and communication, employee engagement, leadership, and professional competency.

Other positive impacts were identified in logistics management, finance, and accounting, raw material procurement of sufficient quality and quantity, market positioning, organizational coordination, quality assurance systems, and the ability to adapt to environmental fluctuations, all of which enhance competitiveness.

Additionally, the study by Nantapong Puntaweesuk (2024), an investment analyst, found that increasing costs, such as fuel prices, raw material costs, reduced seafood populations, and migrant labor wages, affect competitiveness. Business operators must be prepared and have a strategy in place for the repatriation of migrant workers.

Research Conceptual Framework

Independent Variables

- Logistics and supply chain management of the seafood industry and human resource management of the seafood industry
- Strategic potential for the development of the lower central region (Samut Sakhon Province)
- The management potential of competitive strategies regarding the repatriation of migrant workers

Dependent Variables

- Development outcomes of seafood industry entrepreneurs in Samut Sakhon Province
- Market Expansion
- Management cost
- Entrepreneur income
- New worker market

Research Methodology

Population

The population consists of 290 seafood industry entrepreneurs registered with the Department of Industrial Works in Samut Sakhon Province.

Sample

Stratified random sampling techniques were used, and the sample size was determined using the Krejcie and Morgan table.

The sample includes 165 seafood industry entrepreneurs registered with the Department of Industrial Works. The researcher determined the sample size based on the probability sampling table of Krejcie and Morgan, with a confidence level of 95% and an acceptable margin of error of 5%. The probability sampling method used was stratified sampling according to the location of the licensed business establishments. The researcher then applied simple random sampling for the final selection.

Experts

The experts consist of eight individuals with expertise in the seafood industry, focusing on logistics and supply chain management as well as human resource management (Thanin Silcharu, 2015).

Research Tools

The research tools consist of two forms: a questionnaire and an interview using Focus Group techniques are as follows:

Quantitative Research Tools

1. The questionnaire is divided into three parts:
 - Part 1: General information questionnaire
 - Part 2: Questionnaire on logistics and supply chain management potential and human resource management in the seafood industry
 - Part 3: Open-ended vision questionnaire regarding the impact of government policies on the seafood industry

The researcher validated the content of the questionnaire by evaluating the consistency of the questions, which had to score of 0.5 or higher. The index values showed that all questions met the criteria. The questionnaire was tested on a sample group of 30 participants to assess reliability, with a Cronbach's alpha value of 0.970, which meets the set standards.

Qualitative Research Tools

2. The interview, conducted through Focus Group techniques, involved eight key informants. The steps were as follows:

Step 1: Identifying and preparing the experts

Step 2: Conducting the Focus Group interviews

Step 3: Reporting the results

Data Analysis

For qualitative data, the researcher performed content analysis. The following statistical methods were used for the research

The analysis of interviews was conducted with eight experts in the seafood industry with expertise in logistics and supply chain management, as well as human resource management, through content analysis. For quantitative data, the researcher used statistical software for social science research. The following statistical methods were applied:

1. Descriptive statistics such as frequency and percentage were used for analyzing the general data of the respondents.
2. The potential of logistics and supply chain management, human resource management, the strategic potential for developing the lower central region (Samut Sakhon Province), and the management potential of competitive strategies for the repatriation of migrant workers were analyzed using means and standard deviations.
3. The predictive model for the development outcomes of the seafood industry entrepreneurs were analyzed using multiple regression analysis (MRA) through stepwise regression analysis.
4. For the analysis of open-ended responses, content analysis was used.

Results and Discussion

Qualitative Research Findings Based on the focus group interviews with eight experts, the research findings regarding the preparation of the seafood industry for the repatriation of migrant workers in Samut Sakhon can be summarized into four key approaches:

1. Organizational Planning:

Business operators must have a comprehensive understanding of the regulations, rules, and conditions for bringing migrant workers into the country. They need to consider both domestic and international environmental factors when formulating the province's

migrant labor strategy. This should be holistic and integrated, emphasizing coordination with the Department of Labor, the Department of Fisheries, the Marine Department, the Ministry of Labor, the Marine Police, and the Department of Welfare and Human Rights Protection. Such coordination will facilitate smoother business operations. Additionally, business operators must focus on managing their production chains to reduce costs and add value to their products, moving beyond simply producing basic commodities. There is also a need to develop domestic human resources and encourage more local workers to join the seafood industry.

2. Adhering to Provincial Policies:

Business operators should align with the province's master plan for managing migrant labor. Samut Sakhon has established a highly efficient center for migrant labor management. This system ensures legal compliance in employing migrant workers while protecting and enhancing their quality of life according to human rights principles. The goal is to foster harmony between migrant workers and residents in Samut Sakhon.

3. Workforce Planning:

Plans include increasing the recruitment of workers from countries such as Vietnam and Bangladesh, as well as informal labor. At the same time, the province aims to reduce reliance on migrant labor by developing the skills of Thai workers, promoting value-added products, and implementing technology to reduce the need for foreign workers. Moreover, the focus will be on aquaculture for processing and exporting. These efforts will align with the master plan, which includes policies and operations to secure jobs for both Thai and migrant workers in Samut Sakhon.

4. Adopting Modern Technology:

To reduce dependence on migrant labor, businesses should increase the use of Thai labor and AI machinery. There should be provisions for importing other foreign workers as needed, increasing aquaculture efforts, and developing new processed products to expand trade and investment. Business operators also need to improve logistics systems and supply chain management to reduce costs in production and sales promotion.

Quantitative Research Findings

The first research objective was to analyze the factors influencing the development potential of seafood industry entrepreneurs in Samut Sakho Province. The research results were as follows:

Step 1: The relationships between variables were tested based on the sample data. The factors affecting the development potential of seafood industry entrepreneurs in Samut Sakhon Province were analyzed in three areas:

1. Logistics and Supply Chain Management and Human Resource Management Capabilities in Thailand's seafood industry: X_1
2. National Economic and Social Development Strategy and Lower Central Region Development Strategy (Samut Sakhon Province): X_2
3. Management Competitiveness Capabilities related to the migrant worker's return to their home countries: X_3

These factors were analyzed using Stepwise Multiple Regression Analysis to identify which factors influenced the development potential of seafood industry entrepreneurs in Samut Sakhon Province. The four aspects analyzed were:

1. Market Expansion: Y_1
2. Cost Management of Seafood Industry Operations: Y_2
3. Revenue of Business Entrepreneurs: Y_3
4. New Worker Market: Y_4

Analysis Results

Table 1 presents the correlation coefficients between the three key factors and the development potential of seafood industry entrepreneurs in Samut Sakhon across the four areas:

	X_1	X_2	X_3	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4
X_1	1						
X_1	.756**	1					
X_1	.624**	.721**	1				
Y_1	.357**	.368**	.430**	1			

Table 1 presents the correlation coefficients between the three key factors and the development potential of seafood industry entrepreneurs in Samut Sakhon across the four areas:

	X ₁	X ₂	X ₃	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄
Y ₁	.264**	.277**	.343**	.604**	1		
Y ₁	.199*	.163*	.162*	.567**	.535**	1	
Y ₁	.512**	.522**	.355**	.467**	.561**	.581**	1

**There is statistical significance at the .01 level.

*There is statistical significance at the .05 level.

From Table 1, it was found that the capabilities related to logistics and supply chain management and human resource management in Thailand's seafood industry, along with the national economic and social development strategy and the Lower Central Region development strategy (Samut Sakhon), as well as the capabilities concerning competitive management with the repatriation of migrant workers back to their home countries, all have a positive correlation with the development potential of seafood industry operators in Thailand. This is particularly significant in three areas: market expansion, cost management of the seafood industry, and new labor market development. These correlations were statistically significant at the .01 level, ranging between 0.264 – 0.756. Additionally, these factors positively correlated with the revenue of business operators at the .05 level, with correlations ranging between 0.162 – 0.199. Based on the relationships presented In Table 1, a Stepwise Multiple Regression Analysis was conducted.

$$Y_1 = 1.481 + 0.526 X_3$$

Analysis results affecting management costs (Y₂) found that: X₃ = Variance of Y₂ has 11.7%, significant statistic 0.01 able to create the predictive equation.

$$Y_2 = 2.161 + 0.393 X_3$$

Analysis results affecting entrepreneur income (Y₃) found that: X₃ = Variance of Y₃ has 4.0%, significant statistic 0.05 able to create the predictive equation.

$$Y_3 = 1.792 + 0.366 X_1$$

Analysis results affecting the new worker market (Y_4) found that: X_3 = Variance of Y_4 has 30.5%, significant statistic 0.01 able to create the predictive equation.

$$Y_4 = 0.253 + 0.473 X_2 + 0.453 X_1$$

The Factors affecting potential entrepreneurs affecting to new worker market, market expansion management cost, and entrepreneur's income explain the variances by 30.5%, 18.5%, 11.7%, and 4%, respectively.

Conclusion

In the research titled "Guidelines for Preparing Thailand's Seafood Industry for the Repatriation of Migrant Workers: A Case Study of Samut Sakhon Province, several key points of discussion emerged as follows:

Conclusion based on Objective 1

To study the trends leading towards readiness in the seafood industry about the repatriation of migrant workers, with a case study of Samut Sakhon Province, the researcher summarized that the experts were predominantly male, aged between 41 - 45 years, holding senior management positions in government agencies, with bachelor's and master's degrees. Four key strategies were highlighted, focusing on:

1. Employers must understand the rules, regulations, and conditions governing the employment of migrant workers.
2. Environmental factors, both domestic and international, must be considered in formulating strategies regarding migrant workers in the province.
3. Collaboration with agencies such as the Department of Labor, Fisheries Department, Marine Department, Ministry of Labor, Marine Police, and Department of Human Welfare are essential to streamline business operations.
4. Emphasis should be placed on managing the supply chain to reduce costs, expedite services, and add value to both products and services.

This is consistent with research by Handoyo, S., Suharman, H., Ghani, E.K., and Soedarsono, S. (2023), which studied the impact of high-involvement human resource management practices on supply chain flexibility and operational performance. They found that the competency of operators and the integration of learning processes

within organizations have a direct influence on high organizational performance and supply chain flexibility. In addition, there should be efforts to develop domestic labor, increasing their participation in the seafood industry, as supported by the research of Surasit Boonchoun (2020), which found that Thailand's frozen seafood industry should focus on personnel development, management, finance, and securing sufficient high-quality raw materials, while also emphasizing organizational coordination, the use of quality assurance systems, and the ability to adapt to environmental fluctuations.

Furthermore, in line with the strategic development plan for the Lower Central Region, importance should be placed on migrant labor, with the establishment of a permanent migrant labor management center. This center would coordinate efforts across relevant agencies and monitor the potential for human trafficking across borders. A clear mission should be set, focusing on legalizing migrant labor, improving labor standards, ensuring human rights, and fostering harmonious coexistence between migrant workers and local citizens. This is consistent with the research of Suppakorn Kornboontritos (2024), which found that Thailand's migrant labor management policies are sound and aim for equitable protection without discrimination under the Labor Protection Act of 1998, irrespective of the workers' legal status.

Conclusion based on Objective 2

To analyze the potential of logistics supply chain management, and human resource management within the seafood industry concerning the repatriation of migrant workers, and its impact on the development of the seafood industry in Samut Sakhon Province, the research revealed that:

1. The factors related to logistics and supply chain management, human resources, strategic development of the Lower Central Region, and competitive dynamics related to migrant labor repatriation all influence the new labor market, industry management costs, and business revenues.

2. These factors explained the variance in business revenue by 30.5%, 18.5%, 11.7%, and 4%, respectively, aligning with research by Nantapong Puntaweek (2024), which found that rising costs, including fuel prices, raw material costs, and declining fish populations, alongside wage increases, directly affect Thailand's seafood industry.

Recommendations for Applying Research Findings

The findings of this research provide insights into preparing for migrant labor management. The researcher offers the following recommendations for practical application:

1. Government agencies should establish continuous and systematic policies for migrant workers, including worker registration, legal protection, appropriate welfare, and encouraging domestic workers to enter the seafood industry. They should also promote the continuous use of production technologies to reduce dependence on migrant workers.
2. Support should be given to adding value to the seafood industry by shifting away from raw material production and focusing on ready-to-eat products and value-added processing to meet consumer demands. Expanding markets and increasing foreign investment should be encouraged.
3. The government should support policy-oriented research (Policy research) on trade and investment to position Thailand as a leader in the ASEAN community's seafood industry, with clear objectives for how Thailand will lead in this sector. Efforts should be made to position Thailand as a base for seafood production, ensuring a sustainable market share.

Suggestions for Future Research

Based on the findings of this research, the researcher suggests the following for future studies:

1. Comparative studies should be conducted on countries with significant success in seafood industry management, focusing on worker use and trade costs. These insights can be applied to enhance Thailand's competitiveness and provide knowledge for Thai entrepreneurs.
2. Future studies should explore various seafood industries, such as frozen seafood, fresh seafood, dried seafood, processed seafood, and seafood distribution, using the Supply Chain Operations Reference Digital Standard (SCOR DS MODEL) to recognize the importance of strategy, business rules, technology, and human resources that provide an overarching direction to build a more efficient supply chain, deliver was split into customer orders and fulfill to give greater detail and emphasis to those activities, practices and metrics, make became transform to widen its applicability to

more types of manufacturing and service providers. and give Thai seafood products a competitive advantage, allowing the industry to reach markets faster and foster stronger relationships with suppliers within the same sector

References

- Achchaphorn Kongjaeng. (2015). Factors affecting the hiring of foreign labor in fishing businesses in Samut Sakhon Province. Independent study, Master of Business Administration program, General Management, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Handono, T. N., and Suharto, Y. N. R. (2023). Competence, Career Development, and Public Relations Performance of Sidoarjo Polresta. Volume 6 Issue 1 January 2023
- Handoyo, S., Suharman, H., Ghani, E. K., and Soedarsono, S. (2023). A business strategy, operational efficiency, ownership structure, and manufacturing performance: The moderating role of market uncertainty, competition intensity, and its implication on open innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 100039.
- Jiraphorn Maneemart. (2019). Management of foreign labor according to the United Nations Charter in the coastal areas of three provinces (Samut Prakan, Samut Sakhon, and Samut Songkhram). Graduate School, Rajabhat Vajira College.
- Nisadarak Wechayanont. (2018). Competency-Based Approach. Bangkok: The Graphic Systems Co., Ltd., pp. 23-256.
- Ouma, E. O., and Muthimi, J. (2024). Organizational Performance as an Outcome of Strategic Leadership in the Context of Selected Churches Affiliated with the Evangelical Alliance of Kenya. *Journal of Strategic Management*, 4(1), 16-27.
- Surasit Boonchun. (2020). Factors influencing the competitiveness of Thailand's frozen seafood industry: A case study of frozen seafood production companies. *Journal of the Research Association*, 20(1), January - April 2020.
- Sirima Apivatanwaja. (2017). Operational problems of canned seafood producers under Halal certification in Thailand. Master's thesis, Graduate School, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Thanin Silpjaru. (2015). Research and statistical data analysis using SPSS and AMOS (13th ed.). Bangkok: S.R. Printing Mass Products Co., Ltd.

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ปฐมา สุขทวี¹ พัทธธาดา ยาประเสริฐ²
วรัญญา คงปรีชา³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา 2) นำ ข้อมูลมาสร้างสรุปรูปแบบการเรียนรู้ในการพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเอง จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.99 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 จำนวน 217 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า ระดับ ความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาครูมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.99) รองลงมา คือ ต้องการพัฒนาตนเองด้านอารมณ์ ($\bar{X}=3.84$, S.D.=1.01) ต้องการพัฒนาด้านสังคม ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.97) และต้องการพัฒนาตนเองด้าน ร่างกาย ($\bar{X}=3.50$, S.D.=1.00) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนาตนเอง, นักศึกษาครู, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

² อาจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยา วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ

³ อาจารย์พิเศษ สำนักวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อีเมล : waranya.ko@kmitl.ac.th

The study of the personal development needs of student teachers at Phetchaburi Rajabhat University

Pathama Suktawee¹ Patrada Yapraser²
Waranya Kongpercha³

Abstract

This study aimed to 1) investigate the levels of the personal development needs of a student teachers at Phetchaburi Rajabhat University in the following four dimensions: physical, emotional, social, and intellectual. 2) The findings will be used to design a learning model to enhance students' potential. Data were collected using a 30-item personal development needs questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.99. The sample group consisted of 217 first-year student teachers, selected through simple random sampling. The data were analyzed using mean and standard deviation statistics. The study revealed that the personal development needs of first-year teachers at Phetchaburi Rajabhat University were at a high level, with an average score of 3.73. When analyzed by specific dimensions, it was found that the students expressed the highest need for intellectual development ($\bar{X}$ =3.88, S.D.=0.99), followed by emotional development ($\bar{X}$ =3.84, S.D.=1.01), social development ($\bar{X}$ =3.69, S.D.=0.97), and physical development ($\bar{X}$ =3.50, S.D.=1.00), respectively.

Keywords: the personal development, student teachers, Phetchaburi Rajabhat University

¹ Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

² Department of Psychology, The International College, Payap University.

³ Special Lecturer, Office of General Education, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang (KMITL)
Email : waranya.ko@kmitl.ac.th

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ทุกสิ่งทุกอย่างพัฒนาก้าวหน้า ล้ำสมัย โลกหลังยุคใหม่ (Post-modernization) ทุกประเทศต่างพยายามสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศของตนให้มีความเป็นเลิศในทุก ๆ ด้าน มีการนำเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์เข้ามาประยุกต์ใช้ในทุกภาคส่วน ลักษณะของสังคมโลกยุคใหม่ เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดเป็นสังคมแบบย่อส่วนเนื่องจากข้อมูลที่ส่งถึงกันอย่างรวดเร็วทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความใกล้ชิดและเกิดการผสมรวมของวัฒนธรรม และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาในโลกหลังยุคใหม่จะต้องฝึกผู้เรียนให้เข้าใจถึงความเป็นมนุษย์ชาติ ต้องสามารถพัฒนาจิตสำนึกของผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้ตลอดเวลา รวมทั้งต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการแสวงหาความรู้เพื่อบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธงชัย สมบูรณ์, 2560)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) พบว่าปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ แผนพัฒนา ฯ ฉบับนี้ จึงมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาบุคคลทุกช่วงวัย โดยหมวดหมู่ที่ 12 ของแผนพัฒนา ฯ คือ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคตเพื่อมุ่งพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มีเป้าหมายเพื่อ 1) คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข 2) กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต และ 3) ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานกฤษฎีกา, 2565, น. 211-224) จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 13 ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคน สมรรถนะของบุคคลทุกช่วงวัย ซึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่ช่วยพัฒนากำลังคนทุกช่วงวัย คือ ครูผู้สอนในระดับชั้นต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้เต็มศักยภาพในทุกมิติ และยกระดับคุณภาพทางการศึกษานำไปสู่การสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ ตอบโจทย์เป้าหมายที่ผู้ผลิตต้องการ ฉะนั้นครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถทั้งเชิงวิชาการและการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู เพื่อให้ตามทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถผลิตนักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป (อมราลักษณ์ คล้ายเรือง, วาสนา ชัตติยวงษ์ และ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, 2565, น. 256-258) ฉะนั้นก่อนที่จะพัฒนาครูได้ จึงจำเป็นต้องศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูก่อน เพื่อจะได้พัฒนาให้ตรงประเด็น ตรงกับความต้องการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตครูมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2468 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2568 ครบ 100 ปี มีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการการผลิตบัณฑิตครูมาอย่าง

ต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (2560 - 2579) ของมหาวิทยาลัย
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครูมีเป้าหมาย ดังนี้

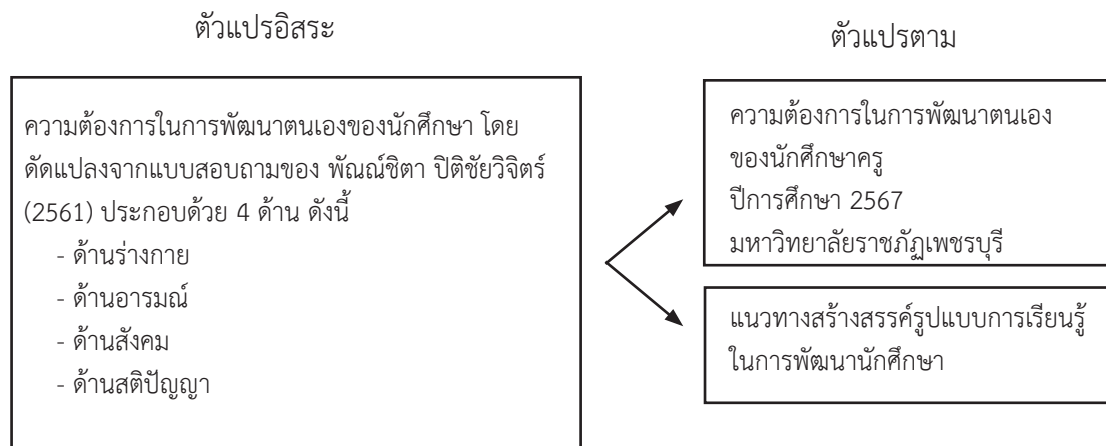
- 1) บัณฑิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏมอ้อมีอัตลักษณ์ และสมรรถนะเป็นเลิศ เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
- 2) บัณฑิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ สมบูรณ์ด้วยคุณลักษณะ 4 และถ่ายทอด/บ่มเพาะให้ศิษย์
แต่ละช่วงวัย
- 3) บัณฑิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เข้าสู่วิชาชีพได้รับการเสริมสมรรถนะเพื่อรองรับ
การเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าเป้าหมายทั้ง 3 ข้อ ล้วนเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาในการบ่มเพาะนักศึกษา
ฉะนั้นการพัฒนานักศึกษาครูตั้งแต่อยู่ชั้นปี 1 จึงเป็นการเริ่มต้นการพัฒนาที่ดี การพัฒนานักศึกษาครูให้เป็น
ผู้ที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านตามพัฒนาการ 4 ด้าน ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์
ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพราะเมื่อบุคคลมีความพร้อมก็จะสามารถพัฒนาและนำศักยภาพของตนเอง
มาใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ฉะนั้นการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ร่วมกับการปลูกฝังความคิด ทักษะคิด จรรยาบรรณ
จึงนำไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในอนาคต สอดคล้องกับ พระพัฒนาพล สิริสุวณโณ (เพชรไชย) และ
วิทยา ทองดี (2566, น. 765) ที่อธิบายว่า การพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่ง
พัฒนาครูให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ สามารถพัฒนาทักษะวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์
ในการเรียนการสอนได้ เป็นผู้พัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
 อีกทั้งยังต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนา
ตนเองเป็นความสนใจและความพยายามของบุคคลที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น การที่จะพัฒนา
นักศึกษาให้ตรงจุด ตรงประเด็นนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาความต้องการในการพัฒนานตนเองของนักศึกษา
ก่อนเป็นอันดับแรก เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นไปพัฒนาต่อยอดและจัดกิจกรรมการเรียนรู้
รวมถึงสนับสนุนให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเอง
ของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) ความต้องการ
พัฒนาตนเองด้านร่างกาย 2) ความต้องการพัฒนานตนเองด้านอารมณ์ 3) ความต้องการพัฒนาตนเองด้าน
สังคม 4) ความต้องการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา ตามแนวคิดของ พัฒน์ชิตา ปิติชัยวิจิตร (2561) เพื่อ
เป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนการสอนและพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะอย่าง
เต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบุรี
- 2) เพื่อนำข้อมูลมาสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนรู้อในการพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนรู้ในการพัฒนานักศึกษามีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร : นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 517 คน

กลุ่มตัวอย่าง : นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้สูตรการคำนวณจากการคำนวณ จากตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970, p. 608) ได้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูซึ่งมีวิธีการปรับปรุงเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของ พันธุ์ชิตา ปิตีชัยวิจิตร มาปรับให้เข้ากับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

2. ผู้วิจัยดำเนินการหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการในแต่ละด้านเป็นรายข้อ และให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามที่ปรับปรุง จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในการให้คะแนน การคัดเลือกข้อคำถามโดยพิจารณาเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป พบว่า แบบสอบถามที่ปรับปรุงมีจำนวนข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 6 ข้อ และมีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 - 5.00	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จสิ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ จากค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนข้อคำถาม (Corrected Item Total Correlation) โดยพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 ขึ้นไป พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .555 ถึง .904 และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.99

4. ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

สถิติที่ใช้ในขั้นตอนที่ 1

1. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence)
2. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation: r_{xy})
3. วิเคราะห์ค่าความเที่ยงโดยรวมและรายด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (α -Coefficient)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งลิงค์แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ให้ผู้สอนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู ประชาสัมพันธ์ เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะตอบแบบสอบถามหรือไม่ก็ได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนและสิทธิอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างพึงจะได้รับต่อไป

3. ผู้วิจัยศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ในด้านต่าง ๆ

4. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

1) ร้อยละ (Percentage)

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปจัดระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 217 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 77.88 เพศชาย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 22.12

2. ผลการศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ตารางที่ 1 ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู (n = 217)

ด้าน	$\bar{X}$	.S.D	แปลผล
ด้านร่างกาย	3.50	1.00	ปานกลาง
ด้านอารมณ์	3.84	1.01	มาก
ด้านสังคม	3.69	0.97	มาก
ด้านสติปัญญา	3.88	0.99	มาก
ภาพรวม	3.73	0.99	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาครูมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.99) รองลงมา คือ ต้องการพัฒนาตนเองด้านอารมณ์ ($\bar{X}=3.84$, S.D.=1.01) ต้องการพัฒนาตนเองด้านสังคม ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.97) และต้องการพัฒนาตนเองด้านร่างกาย ($\bar{X}=3.50$, S.D.=1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองแยกตามเพศ (n = 217)

ด้าน	เพศชาย		แปลผล	เพศหญิง		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
ด้านร่างกาย	3.56	1.08	มาก	3.48	0.97	ปานกลาง
ด้านอารมณ์	3.94	1.04	มาก	3.80	1.00	มาก
ด้านสังคม	3.71	1.06	มาก	3.69	0.94	มาก
ด้านสติปัญญา	3.96	1.03	มาก	3.84	0.97	มาก
ภาพรวม	3.79		มาก	3.70	0.97	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู เมื่อแยกตามเพศ มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านร่างกายที่มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน โดยเพศชาย มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, S.D.=1.08) และเพศหญิง มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, S.D.=0.97)

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา มีการอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 พบว่านักศึกษา มีความต้องการในการพัฒนาตนเองทุกด้านในระดับมาก ยกเว้นด้านร่างกายที่มีระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองในระดับปานกลาง เนื่องจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีสถานที่ให้นักศึกษาออกกำลังกายอย่างเพียงพอ อาทิเช่น สระว่ายน้ำขนาดมาตรฐานการแข่งขัน สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล และพื้นที่โดยรอบภายในมหาวิทยาลัยก็มีความร่มรื่น สามารถใช้เป็นพื้นที่เดินออกกำลังกายได้ อีกทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้มีการจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาภายในมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี และร่วมกิจกรรมของการแข่งขันกีฬา 4 สถาบันราชภัฏในเขตภาคตะวันตกเป็นประจำทุกปีทำให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองด้านร่างกายอยู่เสมอ และทั่วถึงทุกคน รวมถึงการที่มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีรายวิชาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและร่างกายให้นักศึกษาเรียน ทำให้นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เหล่านั้นกับตนเองได้ ซึ่งความพร้อมของสถานที่ภายในมหาวิทยาลัยส่งผลให้นักศึกษาได้ออกกำลังกายอย่างเพียงพอ จึงมีระดับความต้องการด้านนี้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ภาณุวัฒน์ ปากขานี, ทนงค์ดี ทองศรีสุข, อัจฉราภรณ์ เชื้อช้าง และปาริชาติ สัตย์ญารักษ์ (2564, น.23-24) กล่าวว่า ความพร้อมของสถานที่และอุปกรณ์ภายในมหาวิทยาลัยส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักศึกษา อีกทั้งนโยบายการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอก็ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมการใช้เวลาว่างของนักศึกษาด้วยเช่นกัน

2. ด้านอารมณ์ นักศึกษาครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านนี้อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 อยู่ในช่วงอายุ 18-19 ปี ซึ่งเป็นเด็ก gen Z ที่เติบโตมากับเทคโนโลยีและสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ด้วยลักษณะพัฒนาการด้านอารมณ์ตามวัย วัยนี้ยังเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ไม่ดีนัก เมื่อรวมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ที่ต้องเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลา 2 - 3 ปี ขาดการมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้ากับบุคคลอื่นที่อยู่นอกครอบครัว จึงอาจทำให้ขาดทักษะในการติดต่อสื่อสาร และปรับตัวเข้าหาผู้อื่น และขาดการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ อีกทั้งเมื่อเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งผ่านช่วงวิกฤติของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ไปแล้ว ทำให้รูปแบบการเรียนปรับเข้าสู่แบบเดิมคือการเรียนในชั้นเรียนปกติ ส่งผลให้นักศึกษาครูชั้นปี 1 ต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก นักศึกษาครูชั้นปี 1 จึงมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก ซึ่ง ยุซรอ เล้าะแม, มยุรี ยีปาไล๊ะ, เหมพัทธ์ ชจรกิตติยา, และ ภาชีน่า บุญลาภ. (2564, น. 143) อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจและเข้าใจ

ผู้อื่น มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของผู้อื่น รู้จักมารยาททางสังคม รวมถึงความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบไปด้วยความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีความภูมิใจในตนเองพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ สอดคล้องกับ ภูวสิทธิ์ ภูววรรณ, เอกตระกูล แฉ่งแรง, ชนานันท์ บุตรศรี, พิชญา ดุพงษ์ และ กิตติมา ลาภอนันต์บังเกิด (2563, น. 116) ที่กล่าวว่า นักศึกษาชั้นปี 1 ต้องปรับตัวใหม่ในหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นสถานที่ รูปแบบการเรียน การคบเพื่อน การแบ่งเวลาในการร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่ออารมณ์และความเครียดของนักศึกษา จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม พบว่า นักศึกษาชั้นปี 1 ต้องการเรียนรู้วิธีการควบคุมอารมณ์ของตนเอง วิธีการอยู่รับมือและจัดการกับอารมณ์ของตนเองเมื่ออยู่ในสถานการณ์ด้านลบ และต้องการเรียนรู้การทำงานให้มีความสุขเมื่อต้องทำงานร่วมกับคนที่ไม่อยากร่วมงานด้วยและมีความเชื่อว่าถ้าสามารถจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีก็น่าจะทำให้การใช้ชีวิตในด้านอื่น ๆ ดีขึ้นตามด้วย สอดคล้องกับ สมจิตต์ เวียงเพิ่ม, แสงนภา บาร์มี, และ กชกร ฉายากุล (2567, น. 56) ที่พบว่า ในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและกระบวนการคิด เมื่อนักศึกษาพยาบาลชั้นปี 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ทำให้นักศึกษาพยาบาล มีการควบคุมอารมณ์ตนเองดีขึ้น รู้จักและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและมีความสุขในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น

3. ด้านสังคม นักศึกษามีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านนี้อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต้องมีการปรับตัวหลายอย่างทั้งในด้านการเรียน การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย และการพบเจอเพื่อนใหม่ ซึ่งก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน อีกทั้งนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งยังเป็นวัยแห่งการค้นหาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของตนเองอยู่ ต้องการมีอิสระที่จะทำอะไรตามใจตนเอง ไม่ต้องการการบังคับ ต้องการมีกลุ่มเพื่อน ต้องการให้เพื่อนยอมรับความสามารถและความแตกต่างของตนเอง (ศรีประภา ชัยสินธพ, 2568) อีกทั้งการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาต้องรู้จักการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับ จิรัชดิธ มุกดาเพชร (2565, น. 19-20) ที่อธิบายว่า การทำงานเป็นทีมช่วยให้นักศึกษา คณะครูศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เนื่องจากนักศึกษาได้และเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันในกลุ่ม ทำให้พัฒนาการในด้านการเรียนดีขึ้น และจากการทำงานร่วมกันยังส่งผลให้นักศึกษามีความสนิทสนมและเข้าใจเพื่อนในสาขาวิชามากยิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม พบว่า การที่นักศึกษาต้องการพัฒนาตนเองด้านสังคมในระดับมาก เนื่องจาก นักศึกษามาจากต่างสถานที่ ต่างการเลี้ยงดู และเมื่อต้องมาอยู่ร่วมกับเพื่อนในหอพักภายในมหาวิทยาลัยที่ไม่สามารถเลือกเพื่อนร่วมห้องเองได้ และเพื่อนแต่ละคนก็มีความเป็นตัวของตัวเองสูงจึงต้องเรียนรู้พฤติกรรมของเพื่อน และปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งบางครั้งเพื่อนก็ไม่เข้าใจและไม่ยอมรับ รวมถึงยังมีเพื่อนบางส่วนไม่ยอมรับเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศ ทำให้การทำงานร่วมกันมีข้อขัดแย้งบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับ ธเนศ แม้นอินทร์ (2564, น. 85-86) ที่ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยี

จิตรลดา และพบว่า นักศึกษาต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบัน ต้องแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมที่สถาบันกำหนดขึ้น ต้องทำความรู้จักและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน จึงต้องมีการปรับตัวทางสังคม

4. ด้านสติปัญญา นักศึกษาครูมีความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านนี้อยู่ในระดับมาก เนื่องจากพื้นฐานความรู้เดิมของนักศึกษาครูชั้นปี 1 แต่ละคนไม่เท่ากัน การที่นักเรียนได้เรียนร่วมกับเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่า หรือมีทักษะบางอย่างที่สูงกว่าทำให้นักศึกษาเกิดความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา ดังนั้นจึงเกิดความสนใจที่จะเพิ่มเติมความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการเรียน ทั้งศาสตร์ที่อยู่ในสาขาวิชาที่เลือกเรียน และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งกระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก็เป็นอีกหนึ่งทักษะที่นักศึกษาครูยุคใหม่ควรมี สอดคล้องกับ กันยารัตน์ เมืองแก้ว (2561, น. 198) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ที่มีมุมมองต่อการส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมของตนเองด้านสติปัญญา ว่า การพัฒนาพฤติกรรมตนเองด้านสติปัญญา คือ การคิดอย่างมีเหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ รู้จักหาวิธีการจัดการรับมือกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ด้วยปัญญา และมีเทคนิควิธีการพัฒนาการเรียนอย่างเหมาะสม และ จุติพร อศวโสวรรณ (2565, น. 173) ที่พบว่า ในการพัฒนาตนเองของนักศึกษานั้น บางครั้งไม่สามารถทำได้ทั้งหมด ต้องอาศัยผู้อื่นช่วยกระตุ้นบ้าง ทางด้านสติปัญญาก็เช่นกัน การสร้างนิสัยในการพัฒนาตนเอง เช่น การอ่านหนังสือ จะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาตนเองด้านสติปัญญา และนำไปสู่การหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองต่อไป

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครูช่วยให้ผู้สอนทราบความต้องการและสามารถเป็นแนวทางจัดรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายให้นักศึกษาได้ ซึ่งครูผู้สอนแต่ละรายวิชาจำเป็นต้องออกแบบรายวิชาของตนเองให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาครู สอดคล้องกับ Imran, R., Fatima, A., Salem, I. E., & Allil, K. (2023, ABSTRACT) กล่าวว่า ภายหลังสถานการณ์ โควิด-19 รูปแบบการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยสถาบันการศึกษาต้องส่งเสริมและสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษา ควรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอน และเน้นการเรียนรู้แบบผสมผสานมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำข้อมูลผลจากการศึกษาระดับความต้องการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ทั้ง 4 ด้าน ไปเป็นข้อมูลในการออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอน หรือ จัดกิจกรรมอบรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพที่เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ด้าน

2. สามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษารายบุคคลด้วยกระบวนการการให้การศึกษา หรือการจัดกิจกรรมเฉพาะทาง เพื่อส่งเสริมนักศึกษาทั้งทางวิชาการและด้านทักษะชีวิต
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป
 1. การวิจัยครั้งนี้เน้นไปที่นักศึกษาครูชั้นปี 1 เพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่มีข้อมูลของนักศึกษาครูชั้นปีอื่น ๆ จึงควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกชั้นปี
 2. สร้างสรรค์รูปแบบการสอนหรือวิธีการที่ช่วยให้นักศึกษาพัฒนาตนเองได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจแยกเฉพาะในแต่ละด้านเพื่อความละเอียดของข้อมูล

บรรณานุกรม

- กันยารัตน์ เมืองแก้ว. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 11(2), น. 197 – 215.
- จุติพร อัครโสวรรณ. (2565). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาตนเองโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 14 (1), น. 170-183.
- จีรัชติธ มุกดาเพชร. (2567). การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค (STAD). *Suan Sunandha Asian Social Science Journal*. 18 (1), น. 13 – 22.
- ธเนศ แม้นอินทร์. (2564). การปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต*. 16 (2), น. 75-91.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2560). โลกหลังยุคใหม่: การศึกษาไทยที่ควรเป็น! (Post-Modernization: Thai Education It Should Be!). *มติชน*. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_783896.
- พัฒนจิตา ปิตชัยวิจิตร. (2561). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระพัฒน์พล สิริสุวณโณ (เพ็ชรไชย) และ วิทยา ทองดี. (2566). การพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 8 (1), น. 757 – 766.
- ยุซรอ เล้าแม่, มยุรี ยิปาโล๊ะ, เขมพัทธ์ ขจรกิตติยา, และ ภาชีนา บุญลาภ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษายาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารวิจัยการพยาบาลและสุขภาพ*. 22 (3), น. 135-146.

สมจิตต์ เวียงเพิ่ม, แสงนภา บาร์มี, และ กชกร ฉายากุล. (2567). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล. **วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล**. 30 (3), น. 56-71.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.(2565).**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม (พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐)**. ค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2567, จาก https://www.bic.moe.go.th/images/stories/pdf/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ_ฉบับที่13_4-11-2565.pdf

ภาณุวัฒน์ ปากขำนิ, ทนงค์ดี ทองศรีสุข, อัจฉราภรณ์ เชื้อช้าง และปาริชาติ สัตย์ญารักษ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. **วารสารวิชาการธรรมทรรศน์** 21 (2), น. 13-26.

ภาวสิทธิ์ ภูลวรรณ, เอกตระกูล แข็งแรง, ชนานันท์ บุตรศรี, พิษญา ดุพงษ์ และ กิตติมา ลาภอนันต์บังเกิด. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเครียดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 15 (3), น. 105-118.

ศรีประภา ชัยสินธพ. (2568). **สภาพจิตใจของวัยรุ่น**. ค้นเมื่อ 5 มกราคม 2568, จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramamental/generaldoctor/06062014-0847>

อมรลักษณ์ คล้ายเรือง, วาสนา ชัตติยวงษ์ และ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2565). การพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษากลุ่มที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 7 (2), น. 254-269.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30 (3), pp. 607-610.

Imran, R., Fatima, A., Salem, I. E., & Allil, K. (2023). Teaching and learning delivery modes in higher education: Looking back to move forward post-COVID-19 era. **The International Journal of Management Education**. 21(2), 100805. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2023.100805>

การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลส่งเสริมสุขภาพ สู่ชีวิตวิถีใหม่ตามสภาวะโรคอุบัติใหม่ของเด็กที่มีความบกพร่องทาง การเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ปนัดดา ยัมสกุล¹

วาสนา เพิ่มพูล²

ปัทมา ยัมสกุล³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและลักษณะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเด็กLDในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อสร้างและศึกษาผลการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะส่งเสริมสุขภาพสู่ชีวิตวิถีใหม่ของเด็กLD 3) เพื่อประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเด็กLD จำนวน 27 คน และเด็กLD จำนวน 26 คน สุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบทดสอบก่อนและหลัง 3) แบบประเมินการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ 4) แบบประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ t-test แบบไม่อิสระจากกัน (dependent)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอนและข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก LD พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน สำหรับการปฏิบัติงานมากที่สุด ส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถใช้แพลตฟอร์มที่ได้สร้างขึ้นมาเป็นแบบสื่อดิจิทัลที่พัฒนาเป็นแอปพลิเคชันชุดแบบฝึกทักษะ LD ใช้งานผ่าน สมาร์ทโฟน IOS และ ANDROID หรือคอมพิวเตอร์ แท็บ ได้ด้วยตนเอง ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัญหาของเด็กLD พบว่า ทักษะด้านการอ่าน และด้านการคิดคำนวณอยู่ในระดับน้อย ส่วนทักษะด้านการเขียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างต้นแบบแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยชุดแบบฝึกทักษะจากการถอดบทเรียน พบว่า พฤติกรรมและปัญหาของเด็ก LD 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการอ่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.44) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=.57) ด้านการเขียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.66) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=1.03) และด้านการคิดคำนวณ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.48) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=1.12) ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนรู้ใช้แพลตฟอร์ม

¹ รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี อีเมล: panadda.y@dru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี อีเมล: wasana.p@dru.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี อีเมล: pattama.y@dru.ac.th

ชุดแบบฝึกทักษะ พบว่า หลังการใช้ชุดแบบฝึกทักษะค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าก่อนใช้ชุดแบบฝึกทักษะ ซึ่งคะแนนครั้งที่ 2 หลังการใช้ชุดแบบฝึกทักษะมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =29.73) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=7.24) คะแนนครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =21.27) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=7.71) คะแนนครั้งที่ 2 พัฒนาขึ้นกว่าคะแนนครั้งที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ชุดแบบฝึกทักษะ พบว่า ครูผู้สอนในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อชุดแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.58) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=.973)

คำสำคัญ : แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ชุดฝึกทักษะ เด็ก LD ชีวิตวิถีใหม่ คุณภาพชีวิต

Creation of Learning Digital Platform to Promote Well-being towards New Normal According to Emerging Infectious Disease of Learning Disabilities Students in Bangkok School for Quality of Life

Panadda Yimsakul¹

Wasana Permpool²

Pattama Yimsakul³

Abstract

This research aimed to 1) study the general information and characteristics of digital technology usage by teachers related to LD students with learning disabilities in special education schools in Bangkok (joint learning) 2) create and study the results of using a digital learning platform to promote well-being in the lives of LD students with learning disabilities in schools in Bangkok to improve their quality of life 3) assess the opinions of teachers towards the digital learning platform. The sample group used in this research included teachers who are responsible for LD students about 27 teachers and 26 LD students selected by purposive sampling. The research tools used include 1) questionnaires, 2) pre-test and post-tests, 3) assessment form of digital learning platform usage, and 4) assessment form of teacher opinions towards the digital learning platform. The statistical analysis used included percentage, average, standard deviation and the dependent t-test.

The research findings were as follows:

1. The results of the analysis of general information data and the characteristics of digital technology usage by teachers related to LD students showed that the majority of teachers utilized digital technology through mobile phones/smart phones channels for their operation the most. This enables teachers to independently use the created platform as a digital medium developed into an LD skill-building exercise application on iOS and Android smart phones, or computers and tablets. As for data on the behavior

¹ Associate ProfessorDr.Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat Universitye-mail: panadda.y@dru.ac.th

² Assistant ProfessorDr.Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat Universitye-mail: wasana.p@dru.ac.th

³ Assistant ProfessorDr.Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat Universitye-mail: pattama.y@dru.ac.th

and problems of LD students, it was found that in reading, and calculation overall skills were at a low level; in writing, overall skills were at a moderate level.

2. The results of the data analysis regarding the creation of a digital learning platform model using a skill training set, based on lessons learned, revealed the behaviors and problems of LD students in three areas: reading, with a mean ($\bar{X}$ =2.44) and standard deviation (S.D.=.57); writing, with a mean ($\bar{X}$ =2.66) and standard deviation (S.D.=1.03); and calculation, with a mean ($\bar{X}$ =2.48) and standard deviation (S.D.=1.12). Regarding the results of the data analysis from the pre- and post-tests using the skill training set, it was found that the mean score after using the exercise set was higher than before using it. Specifically, the second score after using the skill training set had a mean ($\bar{X}$ =29.73) and standard deviation (S.D.=7.24), while the first score had a mean ($\bar{X}$ =21.27) and standard deviation (S.D.=7.71). The second score showed a statistically significant improvement over the first score at the 0.01 level.

3. The results of the evaluation data regarding the opinions of teachers towards the digital learning platform with the skill-building exercise set revealed that, overall, the teachers had the highest level of satisfaction with the exercise set, with a mean ($\bar{X}$ = 4.58) and a standard deviation (S.D.=.973).

Keywords: digital learning platform, skill training set , LD students , new lifestyle, quality of life

บทนำ

เด็กพิเศษเป็นบุคคลที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ และการเข้าสังคม เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อพร้อมที่จะเรียนรู้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติทั่วไปได้ ดังนั้น โรงเรียนเด็กพิเศษจึงมีครอบคลุมเกือบทุกจังหวัด แม้กระทั่งโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมิตรา โรจนินิติ (2565 หน้า 10) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก LD เป็นการรับเด็กเข้ารับการศึกษโดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องของเด็กหรือคัดแยกเด็กที่ด้อยกว่าเด็กส่วนใหญ่ออกจากชั้นเรียน แต่จะใช้การบริหารจัดการและวิธีการในการให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนารวมตามความต้องการจำเป็นอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของแต่ละคนเช่นเดียวกับเด็กปกติในโรงเรียน

ปัจจุบันเด็กพิเศษมีความหมายครอบคลุมถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่ง ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา (2560) เรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า แอลดี (LD - Specific Learning Disorder) ซึ่งเด็กมีลักษณะฉลาดเฉลียว รู้เรื่องดี แต่บกพร่องความสามารถในการอ่าน เขียน หรือคิดคำนวณ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2558, หน้า 304) แฮมมิลล์, เลฟ และแม็คนัทท์ (Hammill, Leigh, & McNutt, 1988, p.1) ได้สรุปว่า ผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่มีความผิดปกติแตกต่างกันในด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่า 1 ด้านของกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐาน เช่น ลักษณะความบกพร่องด้านการอ่าน การเขียน หรือการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ รวมทั้งสภาวะอื่น ๆ นอกจากนี้จากการศึกษาของนิวัฒน์สาระพันธ์ (2565 หน้า 413) ได้สรุปว่าเด็กมีภาพลบท่ตนเอง มองว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อน พ่อแม่ขาดความเข้าใจข้อจำกัดของเด็กและคาดหวังว่าเด็กสามารถเรียนหนังสือได้เหมือนเด็กทั่วไปรวมถึงครูผู้สอนยังใช้วิธีสอนแบบปกติ ทำให้เด็กขาดความรู้และทักษะที่ควรได้รับ เช่นเดียวกับการประเมินผลลัพท์การเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนยังใช้วิธีแบบเดียวกับการประเมินเด็กปกติ จึงทำให้ผลการเรียนของเด็กออกมาไม่ดีเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเด็กพิเศษจะมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ แต่หากได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม เด็กพิเศษจะสามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติสามารถเข้าสังคม และประกอบอาชีพได้ เด็กจะเข้าใจตนเอง มีกำลังใจในการเรียนรู้ต่อไป (ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา, 2560 หน้า 1) จากการศึกษารายงานของณฐาดา แก้วแสงอินทร์ และคณะ (2560 หน้า 92) ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่าน การเขียนควบคู่ไปกับการดูภาพ พบว่า ช่วยให้เด็กสามารถจดจำคำที่สอดคล้องกับเสียงและภาพได้ ทำให้สามารถพัฒนานักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้น คล้ายกับภาวีกา นพคุณ (2561 หน้า 3) ได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่าวิธีเสริมสร้างการเรียนรู้ที่แปลกใหม่สามารถช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้เด็ก LD ได้ดีขึ้น

ปัจจุบันเป็นยุคของชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID 19 เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการศึกษาทุกระดับทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ทำให้ต้องปิดสถานศึกษา จึงมีการปรับการเรียนสอนโดยนำนวัตกรรมการเรียนการสอนทางไกลโดยใช้สื่อออนไลน์ เข้ามาช่วยแก้ปัญหาซึ่งทำให้ครูต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามไปด้วย (เทียนทองแก้ว, 2563 หน้า 1-3) สอดคล้องกับวีโลภรณ์ คำมันและสำราญ มีแจ้ง (2564 หน้า 9-10) ระบุว่า การออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของโลกในยุคฐานชีวิตวิถีใหม่เป็นสิ่งที่สำคัญ โดยครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาในยุคฐานชีวิตวิถีใหม่ โดยครูผู้สอนต้องเรียนรู้และออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ให้มีความรู้ทักษะและสมรรถนะต่าง ๆ และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Platform) เป็นการเรียนรู้บนพื้นที่ออนไลน์ ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาแอปพลิเคชัน ที่เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ (รุ่งอุทัย บุญพรหม, 2563 หน้า 86) ซึ่งในแต่ละแพลตฟอร์มจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกพื้นที่ในการเรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลายของตนเองตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวีโลภรณ์ วงศ์จินดาและคณะ (2564 หน้า 2-3) ระบุว่า การใช้แพลตฟอร์มเทคโนโลยีในการสร้างเป็น “ห้องเรียนออนไลน์” ซึ่งอยู่ที่ไหนก็เรียนได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยผู้สอนต้องสร้างสรรค์นวัตกรรมและประยุกต์เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาเป็นเครื่องมือการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ซึ่งต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ดังนั้น การสร้างสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ บนแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นสิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้องและครูผู้สอนต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และไปกระตุ้นให้สามารถอ่าน เขียน และคิดคำนวณได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นสถานศึกษาที่เปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ที่เหมาะสม ประกอบกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้โอกาสทางการศึกษากับเด็กทุกกลุ่มวัยให้ได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานการเรียนรู้เหมาะสม เพื่อผลิตประชากรที่มีคุณภาพสู่สังคมพร้อมดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข จากการรายงานของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2564 หน้า 63-68) พบว่า ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มีจำนวนโรงเรียนจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่ม จากข้อมูลดังกล่าว คณะนักวิจัยจึงสนใจที่จะสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลที่เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ประกอบด้วยชุดการเรียนรู้ทักษะการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และเกมการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ชีวิตวิถีใหม่ให้กับเด็กพิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มที่บกพร่องทางการเรียนรู้ที่ต้องดูแลเอาใจใส่

เป็นพิเศษ เพื่อปลูกฝังทักษะด้านต่าง ๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สวัสดิภาพ ความปลอดภัย
สัมพันธภาพทางสังคม รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมตามอัตภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและลักษณะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม)
2. เพื่อสร้างและศึกษาผลการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะส่งเสริม
สุขภาวะสู่ชีวิตวิถีใหม่ตามสภาวะโรคอุบัติใหม่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. เพื่อประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ
ด้านการอ่าน ด้านเขียน และด้านการคิดคำนวณที่ส่งเสริมสุขภาวะสู่ชีวิตวิถีใหม่ตามสภาวะ โรคอุบัติใหม่
ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

- 1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานลักษณะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของ
ครูผู้สอน และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก LD ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เปิด
การจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) กลุ่มกรุงธนใต้ 27 โรงเรียน จำนวน 27 คน
- 1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล
ด้วยชุดแบบฝึกทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ได้แก่ เด็ก LD จำนวน 26 คน
- 1.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อ
แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยชุดแบบฝึกทักษะด้านการเรียนรู้ต่าง ๆ จำนวน 27 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานกับข้อมูลลักษณะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอน
และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก LD 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ
- 2.2 แบบทดสอบบทเรียนจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน การเขียน และ
การคิดคำนวณเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัญหาของเด็ก LD และสิ่งที่ต้องการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้
ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ
- 2.3 แบบทดสอบก่อนและหลังของชุดฝึกทักษะ 3 ทักษะ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การคิด
คำนวณ จำนวน 3 ชุด ๆ ละ 10 ข้อ

2.4 แบบประเมินผลหลังการเรียนรู้แต่ละชุดฝึกทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการอ่าน 5 ชุด
ทักษะการเขียน 9 ชุด และทักษะการคิดคำนวณ 14 ชุด

2.5 แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยชุดแบบฝึกทักษะ
ด้านการเรียนรู้ต่างๆ ที่ส่งเสริมสุขภาวะสู่ชีวิตวิถีใหม่ตามสภาวะโรคอุบัติใหม่ของเด็ก LD

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะนักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากส่วนต่างๆ และจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในการ
ศึกษา มีการดำเนินการดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่ง
คณะนักวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากงานเอกสาร ตำรา เว็บไซต์ และงานวิจัยต่าง ๆ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล
จากภาคสนาม (Field Research) ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถามศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปและลักษณะ
การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอน ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
ใน 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ ข้อมูลจากการทำชุดแบบฝึกทักษะ 3 ด้าน และ
ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยชุดแบบฝึก
ทักษะด้านการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากครูผู้สอนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้สอน 2) ข้อมูล
เกี่ยวกับลักษณะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
ใน 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ 4) ข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนรู้
ใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ 3 ด้าน 5) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อแพลตฟอร์ม
การเรียนรู้ดิจิทัลด้วยชุดแบบฝึกทักษะของครูผู้สอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage)
ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบด้วยค่า t- test

4.2 การหาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามซึ่งมีสูตรการคำนวณหาค่าดัชนี
ความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อคือค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence-Objective
Congruence) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2553, หน้า 155) ค่า IOC ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 0.94 ดังรายละเอียด

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับชั้นเรียนที่สอนส่วนใหญ่สอนระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการสอนเด็ก LD 1-5 ปี ลักษณะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัลผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟน สำหรับการปฏิบัติงานมากที่สุด และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีทักษะอย่างชำนาญ และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัญหาของเด็ก LD พบว่า ทักษะการอ่าน และการคิดคำนวณอยู่ในระดับน้อย ส่วนทักษะการเขียนอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างต้นแบบแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยชุดแบบฝึกทักษะมีดังนี้

1.2.1 ข้อมูลการถอดบทเรียนจากการประชุมเชิงปฏิบัติการของครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก LD จากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 โรงเรียน ครูผู้สอน 26 คน เพื่อนำไปสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ 3 ด้าน และผลของการสังเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมและปัญหาของเด็ก LD ดังตารางต่อไปนี้

พฤติกรรมและปัญหาของเด็ก LD	ข้อมูลต้องการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ
ด้านการอ่าน	
การอ่านออกเสียงพยัญชนะ การอ่านสะกดคำ การอ่านรวบคำ การอ่านจับใจความ การอ่านมาตราตัวสะกดต่างๆ การอ่านข้ามคำ การอ่านประสมคำไม่เข้าใจ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ อ่านซ้ำ อ่านออกเสียงไม่ชัด อ่านผันเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้ อ่านจับประเด็นไม่ได้ อ่านข้ามคำยาก อ่านข้ามบรรทัด ฯลฯ	- แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับบอกความหมายของคำ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับอ่านมาตราตัวสะกดต่าง ๆ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับอ่านจับใจความ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับนิทานประกอบภาพ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับการอ่านประโยคกับภาพ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับการอ่านข้อความข้อเสนอแนะต่าง ๆ
ด้านการเขียน	
เขียนพยัญชนะผิด เขียนอักษรกลับด้าน เขียนพยัญชนะที่มีลักษณะคล้ายกันเกี่ยวกับหัวเข้าหัวออก เขียนตามคำบอกไม่ทัน เขียนคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ การจับดินสอเขียนไม่ถูก เขียนวรรณยุกต์ สระ ผิดตำแหน่ง เขียนหัวพยัญชนะกลับด้าน เขียนเป็นประโยคไม่ได้ เขียนแบ่งวรรคผิด เขียนตามการออกเสียงไม่ได้ เขียนขนาดตัวอักษรไม่เท่ากัน ไม่เว้นช่องไฟ	- แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับการแต่งประโยครูปแบบต่างๆ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับการเขียนพยัญชนะ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับการเขียนแจกลูก - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับแบบฝึกลากเส้นตามรอยปะตัวอักษร - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับแบบคัดลายมือ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับคำในมาตราตัวสะกด

พฤติกรรมและปัญหาของเด็ก LD	ข้อมูลต้องการสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ชุดแบบฝึกทักษะ
ด้านการคิดคำนวณ	
ติโจทย์ปัญหา บวก ลบ คูณหาร ไม่ถูกต้อง การลบ ยืมหลักมาทดไม่ได้ การใช้ธนบัตรและเหรียญทองเงิน ไม่ถูก การบอกปริมาณและจำนวน เขียนเลขสลับที่กัน บวก ลบ 2 หลักขึ้นไปไม่ได้ การแยกรูปทรงเรขาคณิต ไม่เข้าใจประโยคสัญลักษณ์ ไม่เข้าใจเลขหลักหน่วย สิบ ร้อย พัน การหารสั้น หารยาว วิเคราะห์โจทย์ ปัญหา/การตีโจทย์ปัญหา ไม่สามารถบอกค่าตัวเลข ประจำหลัก	- แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับเรียงลำดับตัวเลข - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับฝึกนับเลขประกอบภาพ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับการบวก การลบตรงกับภาพ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับโจทย์ปัญหาการคูณ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับประโยคสัญลักษณ์บวก ลบ - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับโจทย์ปัญหาการหาร - แบบฝึกทักษะเกี่ยวกับการหารสั้น หารยาว

ผลจากการถอดบทเรียนข้อค้นพบคือ ครูผู้สอนมีความต้องการนวัตกรรมใหม่มาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก LD ในยุคชีวิตวิถีใหม่และปรับคุณภาพชีวิตในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่ต้องก้าวให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่เช่นเดียวกัน

1.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนรู้ใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณของเด็ก LD หลังการใช้ชุดแบบฝึกทักษะค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าก่อนใช้ชุดแบบฝึกทักษะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อธิบายได้ว่า แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลประยุกต์ใช้กับชุดแบบฝึกทักษะทั้ง 3 ด้านมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะดีขึ้น แม้ว่าคะแนนไม่สูงมาก เนื่องจากเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ต้องใช้เวลาในการพัฒนา แต่ก็ถือว่าการเริ่มต้นที่นำแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งเป็นพื้นที่ออนไลน์ที่รวบรวมข้อมูลเครื่องมือ และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่สามารถจัดการเรียนรู้ผ่านบทเรียนได้หลากหลายรูปแบบซึ่งโลกยุคปัจจุบันมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยอำนวยความสะดวกให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน เนื่องจากชุดแบบฝึกทักษะเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่มีปัญหาง่ายและเร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น กว้างขวางขึ้น ทำให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มี 3 ด้าน พบว่า การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ คะแนนครั้งที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =14.38) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=4.64) หลังการใช้ชุดแบบฝึกทักษะคะแนนสูงกว่าครั้งที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =9.27) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=4.83) อธิบายได้ว่า การประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะของเด็ก LD มี 3 ด้านหลังการใช้ชุดแบบฝึกทักษะคะแนนสูงกว่าครั้งที่ 1 ที่เป็น

เช่นนี้เพราะว่าแพลตฟอร์มดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนรู้มีความสนุก เพลิดเพลินมีทั้งภาพ สี เสียงที่กระตุ้นให้เด็ก LD อยากรู้อยากเรียนมากกว่าสื่อเดิม ๆ นอกจากนี้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาได้ซ้ำ ๆ จนกว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยผ่านเครื่องมือที่สะดวกมากขึ้น ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ หรือ เครื่องแท็บเล็ต และยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมได้ เช่น ครูผู้สอน ผู้ปกครอง เพื่อน ๆ ได้อีกทางหนึ่ง

1.3 ผลการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยชุดแบบฝึกทักษะของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อชุดแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, $S.D.=.973$) เช่น การใช้สีชัดเจน และขนาดตัวอักษร สวยงาม อ่านง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน เป็นต้น อธิบายได้ว่า การที่ครูผู้สอนในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อชุดแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากการนำแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนซึ่งครูยุคใหม่จำเป็นต้องมีความรู้ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มทักษะ ความรู้ หรือแสดงถึงศักยภาพของผู้สอน และการที่ครูมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีที่หลากหลายถือว่าเป็นการประยุกต์และต่อยอดในการสอน เพื่อให้การสอนในบทเรียนต่าง ๆ น่าสนใจ เพิ่มสีสันให้การเรียนไม่น่าเบื่อ โดยเฉพาะเด็ก LD ซึ่งมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ เพราะเป็นสื่อที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย สะดวก สนุกเพลิดเพลิน มีสีสันสวยงาม ได้ลงมือปฏิบัติจริงบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ตลอดจนรู้ความก้าวหน้าของตนเองเนื่องจากเด็กสามารถฝึกทักษะเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

2. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลส่งเสริมสุขภาวะสู่ชีวิตวิถีใหม่ตามสภาวะโรคอุบัติใหม่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยคณะนักวิจัยอภิปรายผลจากข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ว่าแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้กับเด็ก LD ถือว่าเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากยุคปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทมากขึ้น และมีผลทำให้การเรียนการสอนถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบไปด้วยการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ/สมาร์ตโฟนสำหรับการปฏิบัติงานของครูผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถในการใช้ได้ด้วยตนเองอย่างชำนาญ เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่และการสร้างนวัตกรรมเป็นลักษณะสื่อดิจิทัลที่พัฒนาเป็นแอปพลิเคชันลักษณะต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบใหม่ เกิดความคิดสร้างสรรค์ คล้ายกับแนวคิดของภัทรสุดา ยะบุญวัน (2564 หน้า 44) ระบุว่าการเรียนรู้ดิจิทัลมีความสำคัญต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งปัจจุบันการเรียนรู้ดิจิทัลเป็นกุญแจสำคัญที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทำความเข้าใจและการปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้ทันการกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเด็ก LD ต้องมีความเข้าใจและเข้าถึงทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งอุทัย บุญพรหม (2563, หน้า 86) ระบุว่าแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Platform) เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้คนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อดิจิทัล

ส่วนปัญหาของเด็ก LD เกี่ยวกับการอ่านพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับน้อย เช่น อ่านซ้ำคำ สลับคำ อ่านข้ามบรรทัด และอ่านรากเสียงยานคาง เป็นต้น ด้านการเขียนพบว่า มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง เช่น เขียนตัวอักษรกลับด้าน เขียนคำในระดับชั้นตนเองไม่ได้ เขียนตามคำบอกหรือคำสั่งไม่ได้ เป็นต้น ด้านการคิดคำนวณ มีทักษะอยู่ในระดับน้อย เช่น เรียงลำดับเลขไม่ได้ บวก ลบเลขไม่ถูกต้อง การจับคู่ตัวเลขผิด เป็นต้น ดังนั้น การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ 3 ด้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก LD ซึ่งผลจากการทดสอบเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ 3 ด้าน ทั้งการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณของเด็ก LD คะแนนครั้งที่ 2 สูงกว่าคะแนนครั้งที่ 1 จะเห็นได้ว่าแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ ช่วยให้นักเรียนน่าสนใจขึ้น เพราะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ช่วยให้ครูเข้าใจเด็ก LD ที่มีต่อบทเรียน เด็กมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลของตนเองได้ เด็กสามารถฝึกฝนได้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ และครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่างๆของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งคล้ายกับงานวิจัยของ ณชญาดา แก้วแสงอินทร์ เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิทและวิจิต เทพประสิทธิ์ (2560 หน้า 7-8) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย มีคะแนนทักษะการอ่านคิดเป็นร้อยละ 73.33 มีคะแนนทักษะการเขียนคิดเป็นร้อยละ 77.77 และผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือมากกว่าร้อยละ 60 และนักเรียนมีพฤติกรรมโดยรวมในทางที่ดีสนุกสนาน มีความสุขกับการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย มีความสนใจในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดฝึก และมีพัฒนาการที่ดีขึ้น นอกจากนั้นพแก้ว วรรณศิริ (2563 หน้า 83) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการประเมินนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการคิดคำนวณผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการประเมินนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการคำนวณ มี 7 องค์ประกอบ คือเป้าหมายการประเมิน, สิ่งที่ประเมิน, วิธีการประเมิน, มาตรฐานและตัวชี้วัด, เกณฑ์การประเมิน, วิธีการตัดสินผลการประเมิน และรายงานผลการประเมิน 2) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ และคู่มือการใช้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะของครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก LD พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลมีจุดเด่นหลายประการ ได้แก่ การใช้สีชัดเจน และขนาดตัวอักษร สวยงาม อ่านง่าย เหมาะสมกับผู้เรียน ความแปลกใหม่

ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการออกแบบโปรแกรมดึงดูดความสนใจ สนุกสนาน ให้ความเพลิดเพลินกับผู้เรียน และรูปภาพประกอบการบรรยายสามารถแสดงผลของภาพและบทเรียนเหมาะสมและรวดเร็วเสียงในการบรรยายมีความเหมาะสมและชัดเจนและช่วยให้ผู้เรียนรู้วิธีใช้สื่อการเรียนรู้เพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี จุ้ยทอง และคณะ (2559 หน้า 1) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปที่มีแบบการเรียนรู้ต่างลักษณะกันผลการศึกษพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการคำนวณมีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงออกถึงความพอใจกับการเรียน สนุกสนานกับการทำกิจกรรม มีพฤติกรรมแสดงถึงความสนใจ ความเพียรพยายาม และเรียนรู้อย่างมีความสุข และพึงพอใจกับบรรยากาศในการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนั้นสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลชุดแบบฝึกทักษะ 3 ด้านเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับเด็ก LD ได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เชื่อมโยงกับความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกันได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพแบบ Multiple Case study ในกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ในช่วงสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ COVID-19 ให้มีความพร้อมด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสติปัญญา และด้านครอบครัว สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตในยุคดิจิทัลให้กับกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในจังหวัดอื่น ๆ
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบ Delphi Technique ในกลุ่มครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
4. ควรสร้างสื่อการเรียนรู้ต้นแบบเกี่ยวกับการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลแบบต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และเด็กปกติทั่วไป ได้เรียนรู้เพิ่มเติมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล

บรรณานุกรม

- ณชญาดา แก้วแสงอินทร์ เพ็ญพิสุทธิ์ ใจสนิท วิจิต เทพประสิทธิ์. (2560). การพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ (L.D.) โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านการเขียน ภาษาไทย.โรงเรียนอนุบาลนางแล (บ้านทุ่ง). วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 10(2) หน้า 8-9 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2560).
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา.(2560).เด็กพิเศษหนูเป็นใครมาจากไหน.[Online].Available.URL:http://www.happyhome clinic.com/sc 02-special-child-who.html.
- เทือน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาชีวิตวิถีใหม่ : ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID - 19. วารสารครูสภาวิทยากร (1) 2, หน้า 1-3.
- นพเก้า วรณศิริ เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง และศิริพันธ์ ศรีวันยังค์. (2563). รูปแบบการประเมินนักเรียนที่ บกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการคิดคำนวณ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครพนม, 10(1) มกราคม-เมษายน 2563, หน้า 83. นิวัฒน์ สาระพันธ์. (2565). การสอนเด็ก ที่มีความบกพร่องทางการเรียน. Journal of Roi Kaensarn Academi 7(2) (หน้า 410-413)
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2553). เทคนิควิธีการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ: ดานสุทธาการพิมพ์.
- ภัทรสุดา ยะบุญวัน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการ เรียนการสอนด้วยสื่ออินโฟกราฟิกที่ส่งผลต่อการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครูคณะ ศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยศิลปากร. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาวิกา นพคุณ. (2561). การพัฒนาความสามารถนักเรียนที่ดีความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ จากประสบการณ์วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัย ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รุ่งอุทัย บุญพรหม. (2563). Digital Learning Platform : เทรนด์การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. วารสารปัญญาพัฒน์. 39 (1), หน้า 86.
- วิไลภรณ์ คำมั่น และ สำราญ มีแจ้ง. (2564). “การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal วิถีชีวิตใหม่ ความท้าทาย ของครูไทย.” วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (15) 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2564) : 7-19.
- วิไลวรรณ วงศ์จินดา สุวิมล พิบูลย์ และอนันต์ คัมภีรานนท์. (2564). แพลตฟอร์มการเรียนรู้เพื่อ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- สาวตรี จัยทอง มารุต พัฒนาผล และวิชัย วงษ์ใหญ่. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความสามารถด้านการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

- เรียนรวมกับนักเรียนทั่วไปที่มีแบบการเรียนรู้ต่างลักษณะกัน. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 6 (2) พฤษภาคม-สิงหาคม 2559.
- สมิตรา โรจนนิติ บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์ และนิตยา สุวรรณศรี. (2565). การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับเด็กแอลดี. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 12 (2) (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565), หน้า 10-16.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2564). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสังกัด **กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : ร้านพจน์กล่องกระดาษ.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : เจียฮั่ว.
- Hammill, D.D., Leigh, J.E., & McNutt, G. (1988). **A New definition of learning disabilities**. Retrieved. Nov11, 2015, from <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2307/1510766>.

การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

วิภาวี พูลทวี¹ ศิริพร เลิศยิ่งยศ²
ชิตวรา บรรจงปฐ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม สิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา และ 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ประธานกลุ่มและสมาชิก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจำนวน 43 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจภาคสนาม ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่ม และสร้างข้อสรุปโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มดังกล่าวมีศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี โดยผลิตภัณฑ์สิ่งทอและแปรรูปมีต้นกำเนิดมาจากกระบวนการภายในชุมชน ได้แก่ การใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชนเป็นหลัก มีความคิดสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรม เกิดองค์ความรู้ และถูกรวบรวมจัดเก็บอย่างเป็นระบบ โดยชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของ สะท้อนอัตลักษณ์และภูมิปัญญา อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการสื่อสารทางสังคมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมแบบองค์รวม 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ “POLCT MODEL” ประกอบด้วย P: Planning, O: Organizing, L: Leading, C : Controlling และ T: The King’s Philosophy สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของทุนในชุมชน และขยายผลพัฒนานวัตกรรมชุดองค์ความรู้ สืบสานภูมิปัญญา สร้างและความยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ ; การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน ; ศาสตร์พระราชา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อีเมล: wipawee.p@nrru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อีเมล: siriporn.l@nrru.ac.th

³ อาจารย์ สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อีเมล: chitwara.b@nrru.ac.th

The Development of the Community Learning Center Model : A Case Study of the Thachang Ensis Weaving and Product Processing Community Enterprise Group in Thachang Sub-District, Chaloem Phra Kiat District Nakhon Ratchasima Province

Wipawee Phultawee¹ Siriporn Loetyingyot²
Chitwara Banjongpru³

Abstract

This study aims to (1) analyze the management potential of the Thachang Ensis Weaving and Product Processing Community Enterprise Group in Thachang Subdistrict, Chaloem Phrakiat District, Nakhon Ratchasima Province, and (2) develop a management model for a community learning center for the enterprise. Employing a qualitative research approach with participatory action research methods, the study. The primary informants consisted of 43 people, including the Chairperson of the group and members, community leaders, local wisdom scholars, government officials, and the collaborative Network. Data were collected through field surveys, document analysis, in-depth interviews, focus group discussions, and content analysis.

The findings are as follows: 1) The community enterprise group demonstrates strong management capacity. Its textile and processed products originate from community-based processes, primarily utilizing local raw materials, resources, capital, and labor. The group exhibits creativity and innovation, generating new knowledge that is systematically collected and documented. This knowledge is shared within the community, reflecting local identity and wisdom as a form of cultural heritage, which aligns with the Philosophy of Sufficiency Economy and engages in social communication processes that foster holistic learning and participatory development. 2) The development of a management model for community learning centers associated with community enterprises resulted in the formulation of the “POLCT Model,” which comprises five

¹ Associate professor, Dr. Business Administration Program Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: wipawee.p@nrru.ac.th

² Associate professor, Dr. Business Administration Program Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: siriporn.l@nrru.ac.th

³ Lecturer Dr. Business Administration Program Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, e-mail: chitwara.b@nrru.ac.th

core components: P–Planning, O–Organizing, L– Leading, C– Controlling, and T–The King’s Philosophy. This model serves as a practical framework for enhancing the efficiency of local resource utilization, scaling the development of innovative knowledge systems, preserving indigenous wisdom and promoting long-term sustainability.

Keywords: Model Development ; Learning Center Management ; The King’s Philosophy

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้ให้ความสำคัญกับวิสาหกิจชุมชน เช่น การส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนให้คำนึงถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พัฒนาศักยภาพคน และใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมืองและชุมชน รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น โดยการสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมือง ชุมชน และเครือข่ายที่ประกอบด้วยภาคีสำคัญตามบริบทของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมเชื่อมโยงการพัฒนาาร่วมกันในทุกระดับและพัฒนาศักยภาพองค์กรเพื่อการพัฒนาเมือง ชุมชน และเครือข่ายให้มีทักษะทัดเทียมกับประเทศอื่นในระดับสากล อีกทั้งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหรือองค์กรธุรกิจประจำชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดกลไกทางเศรษฐกิจในการพัฒนาผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานสากล การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนแบบครบวงจร พร้อมกับส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และรายได้ให้กับชุมชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ทั้งนี้ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน หัวใจสำคัญ คือ การส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนได้มีการเรียนรู้ เริ่มจากการเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเอง รู้จักจุดอ่อน ศักยภาพตน และสามารถกำหนดแผนพัฒนาตนเองตามศักยภาพที่มีเป็นทุนเดิม รวมถึงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิสาหกิจชุมชนอื่นที่กระจายอยู่ทั่วไปประเทศ ผู้แทนชุมชน แหล่งเรียนรู้หรือศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลจากชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนต้นแบบที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมาถอดองค์ความรู้และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม จากฐานทรัพยากรชุมชนมีความเชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนและตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ที่ขับเคลื่อนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ ตามกระบวนการทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่นำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับคนในชุมชน เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ สืบทอดภูมิปัญญา คุณค่าทางวัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชนจากรุ่นเก่าไปสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ด้วยการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ดำเนินการโดยประชาชนเพื่อประชาชน และเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สุจิต วรรณวิทย์พินิต, พินิตวรรณวีร์ บุญคุ้ม, และนรินทร์ สังข์รักษา, 2560, น. 1659) จากการศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นและชุมชนของไทยที่มีลักษณะสอดคล้องตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งทุนวัฒนธรรมนับว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาคความยากจนอย่างยั่งยืน ด้วยการนำภูมิปัญญาทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น พร้อมด้วยองค์ความรู้ที่ตกผลึกจากรุ่นสู่รุ่นมาเป็นแนวคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเชิงสร้างสรรค์ (Creative) ในแต่ละท้องถิ่นเพื่อสร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมชุมชน ความได้เปรียบลักษณะทางภูมิศาสตร์

ที่สำคัญและโดดเด่น การบริหารจัดการแบบองค์รวม การพัฒนาบนพื้นฐานของความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับมหภาค พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส จัดตั้งกลุ่มอยู่บนเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค และมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจในการสร้างมูลค่า การผลิตผลิตภัณฑ์และบริการบนฐานการใช้องค์ความรู้จากทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมี นางธนาภรณ์ กุญแก้ว เป็นประธานกลุ่ม และขับเคลื่อนบริหารจัดการร่วมกับสมาชิกกลุ่มจำนวน 23 คน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยประสบการณ์เดิมผสมผสานกับลองผิดลองถูกบ้าง การดำเนินกิจกรรมอาจจะทำแบบแยกส่วน ส่งผลให้ประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านการวางแผน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านการจัดการชุดความรู้ ด้านการจัดการสินค้าและบริการ เป็นต้น ปัจจุบันทางกลุ่มเริ่มมีกลุ่มลูกค้ารู้จักและสั่งซื้อผลิตภัณฑ์จำนวนมากขึ้นจนผลิตไม่ทัน อีกทั้งบุคคลจากภายนอกได้ขอเข้ามาศึกษาดูงาน และทำกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อาจเพราะทางกลุ่มมีความพร้อมด้านสถานที่ แหล่งวัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต เนื่องจากที่ผ่านมาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐหลายภาคส่วนทั้งในด้านวิชาการ เทคโนโลยี ช่องทางการจัดจำหน่าย และการขยายโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุน (สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2564, น. 11) ผนวกกับสถานที่จัดตั้งของกลุ่มอยู่บนเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่โคราช จีโอพาร์คจึงเป็นโอกาสในการได้ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่องค์ความรู้ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์ สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น ทางกลุ่มควรเตรียมความพร้อมจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในเชิงรูปธรรมเพื่อรองรับความต้องการแก่ผู้ที่สนใจต่อไปในอนาคต

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ได้มีการกำหนดเป้าหมายหลักในการยกระดับในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้าและทอเสื่อลายช้างดึกดำบรรพ์ให้แก่ผู้สนใจมาศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยว แต่เนื่องด้วยทางกลุ่มยังไม่มีแนวทางการพัฒนารูปแบบศูนย์เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม แหล่งเงินทุนไม่เพียงพอ ไม่มีต้นแบบกิจกรรมการเรียนการสอน หรือชุดความรู้สำหรับถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนเอง ด้วยมูลเหตุที่กล่าวมาคณะผู้วิจัยจึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อ การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน **กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส** โดยการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficient economy) มาเป็นต้นแบบเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ชุมชนควรทำอย่างไร และมีการขับเคลื่อนพัฒนาการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชนอย่างไร เพื่อให้สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ของท้องถิ่นทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา และพัฒนาศักยภาพทางวัฒนธรรมตามรัฐธรรมนูญของประเทศที่ให้ท้องถิ่นมีสิทธิในการอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถทราบถึงข้อมูลศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และได้รูปแบบการพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้แห่งใหม่ในชุมชน เพื่อใช้เป็นสถานที่จัด

กิจกรรมเสริมทักษะ เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองและให้ชุมชน
เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการ กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูป
ผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูป
ผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation
Action Research : PAR) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่มและสมาชิก ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน เจ้าหน้าที่
หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 43 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
เพื่อให้ข้อมูลบริบทและวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group
Discussion) เพื่อสอบถามความต้องการและความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน และร่วมกันหา
แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)
สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร กรอบแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นคำปลายเปิดเพื่อให้
ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การทดสอบ
ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือวัดใช้เทคนิค Index of Item-Objective
Congruence: IOC ของแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง
ข้อคำถามมีค่าอยู่ 0.85 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Rovinelli & Hambleton, 1977)

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาถอด
เทปสนทนาคำต่อคำแล้วนำมาวิเคราะห์ ตีความ เปรียบเทียบข้อมูล สังเคราะห์และนำมาสร้างข้อสรุป

ตารางที่ 1 การดำเนินงานวิจัย

วัตถุประสงค์	การเก็บรวบรวมข้อมูล	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือวิจัย	ผลที่ได้รับ
1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	1.1 สือสารทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนและประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 1.2 สสำรวจภาคสนามข้อมูลทุติยภูมิ 1.3 การสัมภาษณ์ประธานกลุ่มและสมาชิกเกี่ยวกับศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่ม 1.4 จัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน	ประธานกลุ่มและสมาชิก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจำนวน 43 คน	1.1 แบบบันทึกการสำรวจภาคสนาม 1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 1.3 แบบบันทึกการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่ม	1.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรชุมชนเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม 1.2 ข้อมูลศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อการพัฒนาารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชน	2.1 จัดเวทีสนทนาเพื่อค้นหาความต้องการความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และการพัฒนาารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.2 จัดเวทีประชุมเครือข่ายเพื่อร่างการพัฒนาารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน และกิจกรรมการเรียนรู้และชุดนวัตกรรมองค์ความรู้ จำนวน 5 ฐาน 2.3 กิจกรรมหนุนเสริมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.4 กิจกรรมทดลองเส้นทางของกิจกรรมฐานการเรียนรู้ของศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.5 เวทีถอดบทเรียนการพัฒนาารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน	ประธานกลุ่มและสมาชิก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจำนวน 43 คน	2.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มความต้องการความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.2 แบบบันทึกพัฒนาร่างรูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.3 แบบบันทึกกิจกรรมหนุนเสริมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.4 แบบบันทึกถอดบทเรียนการเข้าร่วมกิจกรรมหนุนเสริม	2.1 ข้อมูลความต้องการ ความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.2 การพัฒนาารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน 2.3 วิทยากรประจำศูนย์ซึ่งเป็นสมาชิกและเยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการวิจัยตามผลการวิเคราะห์ 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน ดังนี้

“.....วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส มีนางธนาภรณ์ กุญแก้ว เป็นประธานกลุ่ม-และมีสมาชิกกลุ่ม 23 คน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาทำไร่เป็นหลัก และหารายได้เสริมจากการทอเสื่อและทอผ้าลายช้างศึกดำบรรพวิถีสืบภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยเลือกใช้วัตถุดิบในชุมชน คือ ต้นไทรราชินีที่เกิดตามธรรมชาติถูกนำมาออกแบบพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานให้มีความร่วมสมัยยิ่งขึ้น อาทิ เสื่อ ที่รองแก้ว กระเปาะสะพาย ของที่ระลึก เครื่องประดับตกแต่งบ้านเรือนและโรงแรม เป็นต้น ทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนพัฒนายกระดับการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หากกลุ่มได้รับการส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการจนสามารถจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน (Social Lab) จะสามารถใช้เป็นพื้นที่ในการสืบสานถ่ายทอด องค์ความรู้ด้านหัตถกรรมที่สะท้อนมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจทั่วไปได้เรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ขยายวงกว้างและสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชนเพิ่มมากขึ้น.....”

“.....ชุมชนบ้านหนองบัวรีของเรามีจุดเด่น คือ อยู่ใกล้พื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวบนเส้นทางอุทยานธรณีโคราช เป็นมรดกโลก “Khorat Geopark”, ไทรงามทำช้างอายุ 200 ปี, พายเรือล่องริมมูล, ชมเรือโบราณบ้านมะรันรัฐ, ภูมิทัศน์โขลงช้างศึกดำบรรพวิถีสืบภูมิปัญญาอีกทั้ง การอนุรักษ์ผืนป่าไผ่ชุมชนที่จะถูกฟื้นฟูให้กลับมาเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ปัจจุบันมีปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนดูแลให้คงสภาพอุดมสมบูรณ์ เพื่อรองรับเยาวชนในชุมชนมาเรียนรู้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีการดำรงชีวิตที่สามารถหารายได้จากป่าไผ่ชุมชน.....”

“.....เป้าหมายหลักของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส คือ มีปณิธานแน่วแน่ต้องการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพราะจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถูกจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบระเบียบ อัตลักษณ์ของชุมชน เป็นสมบัติอันล้ำค่าของชุมชน สามารถถ่ายทอดประวัติ ความเป็นมา องค์ความรู้ ภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรม เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการสื่อสารสังคมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด.....”

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่ม ความต้องการและความพร้อมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส โดยผลการวิจัยโดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) มาเป็นฐานการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
1. ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็งในการพัฒนาและการบริหารจัดการกลุ่ม 2. สมาชิกกลุ่มมีทักษะความเชี่ยวชาญในการทอเสื่อและทอผ้าจากภูมิปัญญา 3. ลวดลายของผลิตภัณฑ์สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น 4. กระบวนการถ่ายทอดสืบทอดภูมิปัญญาจากธรรมชาติสามารถหาได้ในชุมชน เช่น ดินแดง เปลือกไม้ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม	1. มีแรงงานไม่เพียงพอกับการผลิตให้ทันกับ ความต้องการของลูกค้า 2. สมาชิกกลุ่มมีทักษะทางด้านการตลาดค่อนข้างน้อย ส่งผลให้จำหน่ายสินค้าได้เพียงตลาดระดับท้องถิ่น	1. เส้นทางท่องเที่ยวเชิงภูมิศาสตร์ในพื้นที่โคราชจีโอพาร์ค 2. ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และชาวบ้านในพื้นที่ มาช่วยกันฟื้นฟูปลูกผืนป่าชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นฐานแหล่งเรียนรู้ 3. คณาจารย์ นักศึกษา สาขาวิชาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และชาวบ้านได้มาร่วมกันดำเนินกิจกรรมบูรณาการเรียนรู้ การสอนเพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชน รวบรวมองค์ความรู้และส่งต่อให้คนในชุมชน เพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน	1. คู่แข่งขันมีจำนวนมาก 2. มีสินค้าทดแทนที่หลากหลาย ใช้งานและดูแลรักษาได้ง่ายกว่า 3. ราคาวัตถุดิบสูงขึ้น เช่น ผ้าฝ้าย สั่งซื้อผ่านตัวแทนจำหน่ายจากพื้นที่อื่น

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซีส (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
5. สมาชิกกลุ่มได้ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมที่ทอผ้ารูปแบบใหม่ สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น	3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยังไม่หลากหลาย	4. หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ เช่น การออกแบบและพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ การเงินและบัญชี	4. ขาดแคลนแรงงานคนรุ่นใหม่ภายในชุมชน
6. สถานที่ตั้ง วัสดุ และอุปกรณ์ สำหรับการผลิตของกลุ่ม มีความพร้อมในการเปิดศูนย์เรียนรู้ชุมชน	4. เงินทุนในการบริหารจัดการกลุ่มไม่เพียงพอ	การพัฒนาระบบการจัดการจัดจำหน่ายออนไลน์	5. งบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐที่จะเข้ามาช่วยพัฒนาจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ไม่เพียงพอ
7. สมาชิกกลุ่มมีความต้องการ และมีความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการทอเสื้อและทอผ้าเพื่อให้ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ประจำถิ่น		5. ระบบการศึกษาในโรงเรียนอาจยังสามารถตอบโจทย์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน	
		6. รัฐบาลส่งเสริมให้จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ทั่วถึง เกื้อหนุนให้คนในชุมชนเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลาย	

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนโดยใช้ SWOT พบว่า ทางกลุ่มมีศักยภาพภาพรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน เนื่องด้วยประธานกลุ่มมีความเข้มแข็งมาก เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก รองลงมา คือ ด้านสถานที่ตั้ง วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้มีความพร้อมในการเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ ซึ่งความพร้อมด้านกายภาพจะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ถัดมา คือ ด้านสมาชิกมีความต้องการพร้อมถ่ายทอดองค์ความรู้ และมีทักษะความเชี่ยวชาญในการทอเสื้อและทอผ้า คือ “แกนหลัก” ของศูนย์ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของการเรียนรู้ รวมถึงด้านสวดลายผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น นับว่า เป็นจุดขายสำคัญในการดึงดูดผู้มาเรียนรู้ และเสริมให้ศูนย์มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น เป็นต้น

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยคณะผู้วิจัยได้ยกย่องต้นแบบจากแนวคิดการบริหาร “POLC” ใช้เป็นฐานการศึกษาหลักเป็นทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ของ Louis A. Allen (HR NOTE, 2019) ทั้งนี้ นักวิจัยได้พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (The King’s Philosophy) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) จึงเกิดเป็นรูปแบบการจัดการแนวใหม่ที่มีการนำพื้นฐานทางการจัดการร่วมกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ชื่อว่า “POLCT MODEL” มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

P : Planning (การวางแผน) การร่วมกันกำหนดแผนงานระยะสั้น นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย โครงสร้างองค์กร และวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้ชุมชน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ วิเคราะห์สถานการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ รวบรวมเนื้อหา ประวัติความเป็นมา มรดกทางวัฒนธรรม องค์ความรู้ภูมิปัญญาจากปราชญ์ชุมชน เพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอน การเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการสร้างสรรค์ชุดสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการประเมินผลติดตามและตรวจสอบอย่างเป็นระบบไว้ล่วงหน้า

O: Organizing (การจัดการองค์การ) การยกวางแผนตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน และที่ปรึกษา ประกอบด้วย ประธานและสมาชิกกลุ่ม ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน อาสาสมัคร นายก อบต. เจ้าหน้าที่ภาครัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และภาคีเครือข่าย โดยคณะกรรมการจะร่วมมือกันวางแผนและดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ กำหนด กติกากฎระเบียบข้อบังคับ จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ติดตามผลการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ปฏิบัติตามแผนงาน กำหนดสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา การมอบหมายงานภาระ หน้าที่และความรับผิดชอบภายใต้โครงสร้างคณะกรรมการบริหาร ซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากความสามารถและความถนัดแบ่งออกเป็นฝ่าย ๆ ได้แก่

ฝ่ายการผลิต โดยสมาชิกกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญและมีทักษะในการผลิตจะต้องควบคุมและดูแลการผลิตในทุก ๆ ขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน การวางแผนการผลิต การควบคุมปริมาณการผลิตในแต่ละรอบ การควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการส่งมอบสินค้าให้ได้ตรงตามเวลาที่ลูกค้ากำหนด

ฝ่ายการตลาด ทำหน้าที่มองหาตลาดใหม่ ๆ วิเคราะห์แบ่งกลุ่มลูกค้าตามประเภทของผลิตภัณฑ์ และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด 4P (Marketing Mix) ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ส่งเสริมการขายผ่านระบบออนไลน์ มุ่งเน้นการโปรโมทผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชนเป็นจุดขายสำคัญ ผสมผสานการท่องเที่ยวโคราชจีโอพาร์ค เช่น ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าทอมือและเสื่อลายช้างศึกดำบรรพ์ 10 สายพันธุ์ อีกทั้งร่วมบูรณาการกิจกรรมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำผลิตภัณฑ์ไปจัดแสดงในงานหรือเทศกาลต่าง ๆ ทั้งภายในท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และประเทศ

ฝ่ายการเงินและบัญชี : จัดทำรายรับ-รายจ่าย การบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส และจัดทำการรายงานแจ้งให้ที่ประชุมทราบอย่างต่อเนื่อง

ฝ่ายการจัดซื้อและจัดหา : วัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องจักรต่าง ๆ ที่จำเป็นได้อย่างเพียงพอต่อการผลิตและใช้งาน

ฝ่ายอาคารและสถานที่ : การจัดสถานที่สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเป็นศูนย์เรียนรู้ทางกลุ่มได้ใช้และพื้นที่บริเวณโดยรอบบ้านของประธานกลุ่มเป็นสถานที่จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นสัญลักษณ์การรวม ตัวกันเพื่อทำกิจกรรมด้านการผลิต การจัดจำหน่าย การสาธิตถ่ายทอดองค์ความรู้ แสดงนิทรรศการภูมิปัญญาการทอผ้าทอเสื่อ จึงสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างศูนย์ใหม่ได้ โดยปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นกับบริบทของกลุ่มที่มีอยู่เดิม เช่น วัสดุ และอุปกรณ์ ที่ใช้ตกแต่งประจำศูนย์เรียนรู้หาได้ภายในชุมชน

ฝ่ายวิทยากรและปราชญ์ชุมชน : โดยอาศัยสมาชิกกลุ่ม ปราชญ์ชุมชนกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน ที่มีความสามารถและทักษะในการบอกเล่าเรื่องราว ประวัติความเป็นมา การสาธิต และถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญามาประจำในศูนย์เรียนรู้

ฝ่ายเทคโนโลยีและนวัตกรรม : ด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในระบบงานของศูนย์เรียนรู้เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารจัดการภายในศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีความทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์มากขึ้น อีกทั้งการออกแบบนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น กี๋ทอดอดประกอบมาใช้ในกระบวนการผลิต และจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น

L : Leading (ผู้นำ) ประธานกลุ่มเป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็งอย่างมาก มีทักษะความเชี่ยวชาญสูงในด้านการผลิต การบริหารจัดการ และมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนสร้างจูงใจให้กับสมาชิกสามารถ

ปฏิบัติงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยปราศจากอคติ มุ่งเน้นการติดต่อสื่อสารประสานความร่วมมือกับทั้งสมาชิกและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ผู้นำกลุ่มให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์และจัดสรร การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ วัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และงบประมาณอย่างเพียงพอ คำนวณ ประหยัดค่าใช้จ่าย ฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านองค์ความรู้การบริหาร จัดการธุรกิจชุมชน การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปใหม่ๆ ร่วมกับสถาบันการศึกษา หน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำมาใช้พัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Controlling : C (การควบคุม) มีกระบวนการในการประเมินผล ติดตาม และตรวจสอบการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนงานทั้งก่อน ระหว่าง และหลัง จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนอย่างเป็น รูปธรรม โดยการประชุมหารือร่วมกันระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ เพื่อกำกับดูแลการใช้ทรัพยากร ต่าง ๆ และงบประมาณที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อธำรงรักษาให้กลุ่มสามารถ ดำเนินงานไปในทิศทางที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักได้

The King's Philosophy : T (ศาสตร์พระราชา) แนวทางการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรม นาถบพิตร เป็นกระบวนการนำศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลหรือเรียกว่าง่าย ๆ ว่าการนำความรู้ ในศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน หรือ 3 มิติ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการบริหาร จัดการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน “บนทางสายกลาง” และความไม่ประมาท ใช้ “ความรู้” และ “คุณธรรม” มา เป็นฐาน โดยกลั่นกรองกระบวนการคิดการจัดการผ่านหลักของ “ความพอประมาณ” “มีเหตุผล” และ “มีภูมิคุ้มกัน” ในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การนำองค์ ความรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ หรือการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเนื้อหาควบคู่กับการ ขับเคลื่อนตามศาสตร์พระราชา เพื่อระดมพลังให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการจัดตั้งในศูนย์ เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการแนวคิด POLCT การบูรณาการเข้ากับฐานการเรียนรู้ 5 ฐาน

ฐานการเรียนรู้	แนวคิด POLCT	ปัญหาด้านศักยภาพของกลุ่มที่แก้ไขได้	ผลลัพธ์ที่จะได้รับ
ฐานที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงาน	P: หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการวางแผนโครงการและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างรอบคอบและยั่งยืน O: จัดระบบการบริหารจัดการโดยใช้หมู่บ้านเป็นฐานของการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน L: ผู้นำชุมชนน้อมนำหลักการทรงงานเช่น “ทำงานอย่างมีข้อมูล” และ “ไม่ติดตำรา” มาใช้ในการบริหารแบบมีวิสัยทัศน์ เน้นลงมือปฏิบัติจริง C: การประเมินตามบริบทท้องถิ่น ติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม โดยไม่เน้นผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่ครอบคลุมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน T: ใช้หลักความพอประมาณ มีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันเป็นฐานในการกำหนดแผนงาน	1. ขาดพื้นฐานความรู้ การดำรง ชีวิตอย่างยั่งยืน 2. ขาดระบบการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. การวางแผนและจัดการตามหลักพอเพียงช่วยให้โครงการมีโครงสร้าง ที่ชัดเจนและดำเนินการได้จริง 2. พัฒนาระบบการบริหารที่มีพื้นฐานจากบริบทชุมชน 3. ผู้นำที่มีคุณธรรมและเข้าใจบริบทท้องถิ่น 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 5. ลดการพึ่งพาจากภายนอก 6. สร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ/สังคม
ฐานที่ 2 ป่าชุมชนและไม้กิมซุง	P: วางแผนการฟื้นฟูป่าไม้โดยเลือกสายพันธุ์ที่โตเร็วและใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย O: กำหนดหน้าที่ในการดูแลป่าไม้/ จัดเก็บ/การผลิต L: ผู้นำส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฝึกการจักสาน C: ตรวจสอบการใช้ทรัพยากร/รอบการตัดไม้/คุณภาพ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน T: การวางแผนการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีเหตุผล และให้ความรู้การจัดการป่าไม้ เพื่อป้องกันการใช้ทรัพยากรเกินความจำเป็น และเกิดประโยชน์สูงสุด	1. ขาดแคลนวัตถุดิบธรรมชาติและพื้นที่เสื่อมโทรม 2. การรวมศูนย์ภาระงาน 3. ขาดการส่งต่อภูมิปัญญาและการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ 4. การใช้ทรัพยากรโดยไม่วางแผนทำให้ขาดความยั่งยืน	1. การใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า 2. ลดต้นทุนวัตถุดิบในการผลิต 3. ผู้นำเป็นผู้จัดประกายและพัฒนาทุนมนุษย์ของชุมชน 4. สร้างรายได้จากป่าไม้ 5. เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
ฐานที่ 3 วิถีการทอผ้าและทอเสื่อลายช้างตักดำบรรพ์	P: วางแผนเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทอเสื่อลายช้างตักดำบรรพ์และวิธีการทอแบบดั้งเดิม O: จัดกลุ่มปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ L: ผู้นำชุมชนเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม C: ติดตามผลการเรียนรู้/ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม T: การรวมกลุ่มอาชีพตามฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาวางแผนการพัฒนาวิถีการทอผ้าลายช้างตักดำบรรพ์และนำใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มวิสาหกิจ จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเศรษฐกิจฐานราก	การสูญหายของภูมิปัญญาองค์ความรู้ดั้งเดิม	1. ถ่ายทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมอย่างเป็นระบบ 2. รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. ยกระดับมาตรฐานการผลิต/เพิ่มมูลค่าอัตลักษณ์สีจากธรรมชาติ
ฐานที่ 4 การจัดแสดงและจัดจำหน่ายสินค้า	P: วางแผนออกแบบผลิตภัณฑ์ตามตลาดต้องการได้ O: จัดตั้งศูนย์เรียนรู้และศูนย์จำหน่ายในการแสดงสินค้า L: ผู้นำและสมาชิกสร้างแบรนด์ร่วมกัน C: ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ก่อนจำหน่าย T: การพัฒนาตลาดด้วยการนำจุดแข็งของผลิตภัณฑ์มาวางแผนการจำหน่ายสินค้า นำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาช่องทางตลาดตลอดจนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในราคายุติธรรม สร้างรายได้อย่างสมดุล	ผลิตภัณฑ์ไม่มีช่องทางการจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง	1. ขยายช่องทางการตลาด 2. เสริมภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ 3. เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับ 4. เพิ่มรายได้

ตารางที่ 3 รูปแบบการบริหารจัดการแนวคิด POLCT การบูรณาการเข้ากับฐานการเรียนรู้ 5 ฐาน (ต่อ)

ฐานการเรียนรู้	แนวคิด POLCT	ปัญหาด้านศักยภาพของกลุ่มที่แก้ไขได้	ผลลัพธ์ที่จะได้รับ
ฐานที่ 5 การสาธิตกระบวนการผลิตทอผ้าและทอเสื่อ	P: วางแผนขั้นตอนการสาธิตให้ครอบคลุมทุกกระบวนการตั้งแต่เตรียมวัตถุดิบ ย้อมสี ทอผ้า/เสื่อ และตกแต่งผลิตภัณฑ์ O: แบ่งกลุ่มสมาชิกตามความถนัด เช่น กลุ่มเตรียมเส้นใย กลุ่มย้อมสี กลุ่มทอผ้า และกลุ่มควบคุมคุณภาพ L: ผู้นำกลุ่มและสมาชิกต้นแบบทำหน้าที่สาธิต ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้คำปรึกษาระหว่างสาธิต C: มีระบบตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทั้งขั้นตอนสาธิตและหลัง การผลิต T: พันฟูและสืบทอดองค์ความรู้ให้คนรุ่นใหม่ช่วยให้ชุมชนไม่สูญเสียภูมิปัญญา	1. ขาดความเข้าใจในกระบวนการผลิตแบบองค์รวม 2. ทำงานซ้ำซ้อนไม่มีระบบ 3. ขาดผู้นำหรือผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ 4. คุณภาพผลิตภัณฑ์ไม่คงที่	1. เกิดกระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรมใหม่ๆ และองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ 2. เพิ่มประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3. เกิดภาวะผู้นำในการจัดการความรู้ชุมชน 4. สินค้าได้มาตรฐาน สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มาเรียนรู้ 5. เสริมแรงบันดาลใจการเรียนรู้ของเยาวชน 6. ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ครบวงจร

การพัฒนาารูปแบบศูนย์เรียนรู้ชุมชนทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร และในแต่ละฐานจะมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุนด์นวัตกรรมองค์ความรู้ แบ่งได้เป็น 5 ฐาน ดังนี้

ฐานที่ 1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงาน 23 ประการ ในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ตามกลไกการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา โดยใช้หมู่บ้านเป็นฐานการพัฒนา มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ทุกครัวเรือน พัฒนาค้นหาให้มีความรู้ปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีอาชีพ สร้างรายได้ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

ฐานที่ 2 ป่าชุมชน เป็นฐานป่าไผ่ชุมชน “ไผ่สายพันธุ์กิมซุง” บนเนื้อที่กว่า 3 ไร่ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของป่าไม้ สัตว์ป่า แหล่งน้ำ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพ เป็นภาชนะเครื่องใช้ เช่น กระดัง กระบุง หวด หมวก กอบ ตะกร้า กระติบข้าว เครื่องมือเครื่องใช้หาอยู่หากินในชีวิตประจำวัน เช่น ลอบ ไซ สุ่ม และจักสานสร้างบ้านแปงเรือน เช่น สานทำพื้นปูบ้าน สานฝา บ้านลายต่าง ๆ อีกทั้งส่งเสริมยกระดับผืนป่าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเป็นจุดเช็คอินแห่งใหม่ เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน ส่งเสริมดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม

ฐานที่ 3 วิธีการทอผ้าและทอเสื่อลายช้างดึกดำบรรพ์ ข้อมูลประวัติความเป็นมาและผลงาน วัตถุติดจากธรรมชาติ เช่น ไหลราชนี แห้วหมู สมุนไพรรัดแดง และพรรณไม้ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ย้อมสี ส่วนวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าและทอเสื่อ ได้แก่ กี่ทอ กระสวย ฟืม โครงเครื่องทอ ไม้สอด กระบอกรูปแบบลายช้าง เป็นต้น และขั้นตอนการย้อมสีเป็นการเตรียมวัตถุดิบก่อนทอผ้าและทอเสื่อ

ฐานที่ 4 จัดแสดงสินค้าและจัดจำหน่าย เป็นศูนย์นิทรรศการที่รวบรวมจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าทอมือและเสื่อลายช้างดึกดำบรรพ์ 10 สายพันธุ์ อัตลักษณ์ประจำถิ่น ที่มีลวดลายโดดเด่น แปลกตา ทอแน่นละเอียด ปราณีต ทนทาน สวยงาม และราคาไม่แพง ได้แก่ อาสนะ เสื่อกก กระเป๋าสะพาย ผ้าพันคอ ที่รองแก้ว เครื่องประดับตกแต่ง และของที่ระลึก ซึ่งลูกค้าสามารถสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ตามแบบและลวดลายที่ต้องการได้ที่ศูนย์เรียนรู้หรือผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Tiktok, Facebook, Line เป็นต้น

ฐานที่ 5 การสาธิตกระบวนการผลิตการทอผ้าและทอเสื่อ การถ่ายทอดเผยแพร่องค์ความรู้ ด้วยการสอนและสาธิตกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ทดลองทำ ฝึกปฏิบัติจริง ในขั้นตอนการย้อมกก ย้อมผ้า ด้วยสีจากพรรณไม้ธรรมชาติ การทอผ้า จักกก การเย็บ อีกทั้งการคิดค้นนวัตกรรมเทคโนโลยีที่แบบถอดประกอบ ถูกรูปแบบและพัฒนาขึ้นใช้เองมาจากภูมิปัญญาของสมาชิกในกลุ่ม และเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่กำลังผลักดันเข้าสู่ตลาดหัตถกรรม เพื่อยกระดับและสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ทางกลุ่มกำลังพัฒนาหลักสูตรการสอนวิธีการทอผ้าและทอเสื่อลายช้างดึกดำบรรพ์ ระยะสั้น เพื่อให้เยาวชนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีความภาคภูมิใจที่ร่วมเป็นเจ้าของภูมิปัญญา สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย “สวมใส่ ใช้ ไม่อายใคร”

ภาพที่ 1 การใช้รูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชน

ผลจากการส่งเสริมสร้างกลไกด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส พบว่า

1. เกิดการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยคณะวิจัยได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการ ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ โดยครอบคลุมเรื่องการผลิต การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด การเงินและบัญชี การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง และเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ ซึ่งทั้งหมด

ดำเนินการผ่านระบบและกลไกที่เอื้อต่อการสร้างและพัฒนาเครือข่าย โดยเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ประยุกต์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่อย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การพัฒนาในหลากหลายมิติ

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง ได้ร่วมมือสร้างกลไกที่ช่วยกระตุ้นการตื่นตัวและสร้างการรับรู้ของชนในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของร่วมของศูนย์เรียนรู้ชุมชน รวมถึงมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ ซึ่งนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิตชุมชน การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ สมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน เพื่อร่วมกันสืบทอดและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของการสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน

3. จัดเวทีประชาคมและการระดมความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์เรียนรู้ชุมชนอื่น ๆ โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์เรียนรู้ระดับชุมชน ตำบล และอำเภอ ซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนทรัพยากรและการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานมุ่งสู่การเป็น “ศูนย์เรียนรู้ชุมชนต้นแบบตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การค้นหาและส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนที่โดดเด่นในด้านต่าง ๆ เช่น การแปรรูปปลาจากลำน้ำมูล การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ และการทำขนมไทย เพื่อนำมาพัฒนาเป็นชุดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็นฐานในการต่อยอดองค์ความรู้ จัดแสดงนิทรรศการ และร่วมกันจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ต้นแบบต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอราวัณ สามารถอภิปรายได้ว่า ทางกลุ่มมีศักยภาพการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะด้านการใช้ทรัพยากรภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบ แรงงาน หรือทุนทางปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานทุนของชุมชน (Community-Based Development: CBD) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อสร้างคุณค่าใหม่ในชุมชนเอง เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิด “POLCT Model” จะเห็นว่า P (Planning) กลุ่มมีการวางแผนอย่างรอบคอบตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การบริหารทรัพยากร ไปจนถึงการวางแผนเป้าหมายจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ เพื่อการสืบสานองค์ความรู้และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน O (Organizing) มีการจัดโครงสร้างกลุ่มอย่างมีระบบ แบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีคณะกรรมการบริหารดูแลทุกมิติของกิจกรรมภายในกลุ่ม L (Leading) ผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการผลักดันและเป็นแรงบันดาลใจให้สมาชิกมีส่วนร่วม มีความคิดสร้างสรรค์ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

C (Controlling) มีระบบติดตามและประเมินผลกิจกรรม เช่น การควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์และกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่ม T(The King's Philosophy) ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบคิดสำคัญทั้งด้านการพึ่งตนเอง การอนุรักษ์ภูมิปัญญา และการดำรงอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับ สุวดี วรวิทย์พินิต, พินิตวรรณวีร์ บุญคุ้ม, และนรินทร์ สังข์รักษา (2560, น. 1657-1674) พบว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชี้ให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้ที่ยั่งยืนต้องอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณธรรม และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยไม่แยกองค์ความรู้ออกจากบริบทวิถีชีวิตชาวบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชัย คำธรร, ณัฐวัฒน์ เดชสวรรค์, และภักดี โพธิ์สิงห์ (2565, น. 70) ระบุว่า ความสำคัญของการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดความสนใจและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนและการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “O” และ “L” ใน POLCT Model อย่างชัดเจน กล่าวคือ การสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านอัตลักษณ์และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสิ่งทอและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำช้างเอนซิส ซึ่งถูกพัฒนาและประยุกต์ใช้แนวคิด “POLCT Model” เป็นการผสมผสานหลักการจัดการสมัยใหม่ (Planning, Organizing, Leading, Controlling) กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (The King's Philosophy) มีความโดดเด่นมาก แนวคิดนี้ไม่เพียงตอบโจทย์เชิงการจัดการ แต่ยังเชื่อมโยงเข้ากับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนไทยอย่างลึกซึ้ง โดยได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนทั้งภายในและภายนอกอาคาร แต่ละฐานจะมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และชุดนวัตกรรมองค์ความรู้แบ่งเป็น 5 ฐาน ได้แก่ 1) ฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทำงาน 23 ประการ ในหลวงรัชกาล ที่ 9 2) ฐานป่าชุมชน 3) ฐานวิถีการทอผ้าและทอเสื่อสายช้างศึกดำบรรพ์ 4) ฐานจัดแสดงสินค้าและจัดจำหน่าย 5) ฐานการสาธิตกระบวนการผลิตการทอผ้าและทอเสื่อ ซึ่งสะท้อนหลักการของการจัดการความรู้เชิงพื้นที่ (Place-Based Learning) แต่ละฐานเรียนรู้มีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการอนุรักษ์วัฒนธรรม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนควบคู่กัน สอดคล้องกับงานของ สอดคล้องกับ สุวดี วรวิทย์พินิต, พินิตวรรณวีร์ บุญคุ้ม, และนรินทร์ สังข์รักษา (2560, น. 1657-1674) ที่ระบุว่า ความรู้ที่มีคุณธรรมและผูกโยงกับวิถีชีวิตประจำวันจะสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคน-ธรรมชาติ-วัฒนธรรม ได้อย่างยั่งยืน

งานวิจัยนี้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่าน “POLCT Model” ซึ่งยังไม่ปรากฏในงานวิชาการเดิม โดยเฉพาะในมิติการจัดการศูนย์เรียนรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันได้ โดยเฉพาะด้านการออกแบบกิจกรรมให้ตอบสนองบริบทท้องถิ่น พร้อมกับมีกรอบแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ในทางกลับกัน การศึกษาของ จิรศักดิ์ ประทุมรัตน์,

ทิพย์เกสร บุญอำไพ, และพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2563, น. 504-506) ระบุว่า ระบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ มีรูปแบบกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบด้วย CLCM-APOSCARE ประกอบด้วย 1) A-Analysis : การวิเคราะห์บริบท 2) P-Planning : การวางแผน 3) O-Organizing : การจัดองค์กร 4) S-Staffing : การจัดบุคลากร 5) C-Coordinating : การประสานความร่วมมือ 6) A-Allocating : การจัดสรรทรัพยากร 7) R-Reporting : การรายงาน และ 8) E-Evaluating : การประเมินผล สำหรับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจเน้นความเป็นระบบเชิงโครงสร้างที่ละเอียดและซับซ้อนกว่า ซึ่งอาจไม่เหมาะกับบริบทของวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการความยืดหยุ่นและการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่หลากหลาย นอกจากนี้ กัญกร อัครรัตนการ (2561, น.142-156) ระบุว่า การใช้หลักการบริหารจัดการศึกษา 6 ด้าน มีความสอดคล้องกับ “POLCT Model” ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมในหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (T = เน้นฐานคิดเดียวกัน) 2) ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ฐานการเรียนรู้ (O = การจัดโครงสร้างกิจกรรมและสถานที่เรียนรู้) 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (P, L = มีการวางแผนและผู้นำจัดกิจกรรม) 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุน (L,C=กลไกสนับสนุนและควบคุมคุณภาพกิจกรรม) 5) ด้านการสร้างอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ (L,T=คุณค่าในชุมชนและบทบาทของผู้นำ) และ 6) ด้านการสร้างเครือข่ายขยายผล (O,L =การจัดการระบบเครือข่ายและความเป็นผู้นำในระดับชุมชน)

ดังนั้น “POLCT Model” จึงเป็นทางเลือกหรือต้นแบบเชิงสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบการบริหารจัดการแบบสมัยใหม่กับหลักการท้องถิ่น ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างองค์ความรู้แบบตะวันตกเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นแนวทางการจัดการศูนย์เรียนรู้ที่มีความหมายต่อการพัฒนาอย่างแท้จริงในชุมชนระดับฐานราก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนตามแนวคิด POLCT Model มีข้อจำกัดที่ควรพิจารณา คือ ความแตกต่างทั้งด้านบริบท พื้นที่ งบประมาณ เงื่อนไข และศักยภาพการบริหารจัดการ จึงเสนอแนะให้ทดลองขยายผลในพื้นที่อื่น โดยอิงหลักการของ POLCT Model ควบคู่กับการปรับตามบริบทเฉพาะแต่ละพื้นที่ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อให้เกิดการยอมรับและร่วมกันเป็นเจ้าของภูมิปัญญาของชุมชนอย่างแท้จริง

2. ควรสร้างระบบกลไกเพื่อแสวงหารายได้ เช่น การจัดหลักสูตรอบรม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการจัดเก็บรายได้จากผู้เข้าเยี่ยมชม ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการออกแบบอย่างรอบคอบ เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว โดยไม่กระทบต่อจุดมุ่งหมายหลักของการเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนข้ามชุมชน และการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน
2. การพัฒนากลไกการประเมินผลและถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัล โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลและความรู้เชิงระบบที่สามารถเข้าถึงและนำไปประยุกต์ใช้ได้ง่าย
3. การวิจัยเชิงเปรียบเทียบกับศูนย์เรียนรู้อื่นในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการที่เหมาะสมในบริบทที่ต่างกัน

บรรณานุกรม

- กัญญกร อัครรัตนกร. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 10 (2), น. 142-156.
- จิรศักดิ์ ประทุมรัตน์, ทิพย์เกสร บุญอำไพ, และพงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2563). การพัฒนาระบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 14 (3), น. 504-506.
- วีรชัย คำธ, ณัฐวัฒน์ เดชสุวรรณค์, และภักดี โพธิ์สิงห์. (2565). การพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมต้นแบบจากความหลากหลายตามแบบวิถีศาสนา ความเชื่อในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีไร้ใช้สังคม*. 8 (1), น. 70.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. (พ.ศ.2550-พ.ศ.2554)*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *20 years of national strategy for the development of Thailand*. ค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2567, จาก URL. <http://nsr.nesdb.go.th/>.
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2564). *คู่มือศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สมุทรปราการ : อุดมศึกษา จำกัด.
- สุจุฑา วรวิทย์, พินิตวรรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10 (2), น. 1657-1674.

HR NOTE. (2019). **Polc-ทฤษฎีการจัดการที่สร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กร**. ค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2567, จาก URL. (<https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190619--polc-management-concept/>).

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion referenced test item validity. **Journal of Educational Research Association**. 2, pp. 49-60.

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ศศกรณ สุขอินทร์¹ นวัตกรรม น้อยมณี²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา อายุและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 113 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน จากนั้นสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย พบว่าทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ทักษะด้านการบริหารจัดการองค์กร รองลงมา คือ ทักษะด้านการสื่อสาร อันดับสุดท้าย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

คำสำคัญ : ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ
อีเมล: sasakornsuakin@gmail.com

² อาจารย์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ
อีเมล: nw.noymanee@gmail.com

THE SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21st CENTURY IN SCHOOL NETWORK 36, LAT KRABANG DISTRICT BANGKOK METROPOLIS

Sasakorn Suk-in¹ Niwat Noymanee²

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the skills of school administrators in the 21st century in school network 36, Lat Krabang District Bangkok Metropolis. 2) to compare the skills of school administrators in the 21st century in school network 36, Lat Krabang District Bangkok Metropolis by gender educational background, age and work experience. The sample of this research were teachers in school network 36, Lat Krabang District Bangkok Metropolis of 113 people. By means of proportional stratified random sampling. Then simple random. The instrument used in the study was a 5 – level rating scale questionnaire with the reliability of the whole edition at the level.92. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The result found that the skills of school administrators in the 21st century in school network 36, Lat Krabang District Bangkok Metropolis are at a high level. In order of average value, the first is organizational management skills, followed by communication skills and the last is human relations skills.

Keywords: the skills of school administrators in the 21st century. Lat Krabang District Bangkok Metropolis.

¹ Master's degree student Master of Education Program Field of Study: Educational Administration Bangkok Suvarnabhumi University. e-mail: sasakornsukin@gmail.com

² Lecturers, Master of Education Program Field of Study: Educational Administration Bangkok Suvarnabhumi University. e-mail: nw.noymanee@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันกลายเป็นโจทย์สำคัญสำหรับในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากทุกฝ่ายมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นจากอดีตและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาที่ดี เพราะการก้าวข้ามที่ช้าจะทำให้เราเสียโอกาสอีกมากมาย การจัดการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญซึ่งนอกจากจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้วยังต้องเป็นกลไกสำคัญ เพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วย (มณฑาทิพย์ นามนุ 2561 : 11)

สำนักงานศึกษามีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลของการจัดการศึกษาประการหนึ่งคือคุณภาพของนักเรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร สามารถพิจารณาคุณภาพของผู้เรียนได้จากตัวบ่งชี้หนึ่งคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ด้วยข้อสอบตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 กระทรวงศึกษาธิการและสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้มีนโยบายให้การสอบเป็นสิทธิส่วนตัวเข้ารับการทดสอบตามความสมัครใจ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ผลคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปรากฏดังนี้ ผลคะแนนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 - 2563 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นถึงผลคะแนนเฉลี่ย 5 ปีย้อนหลังใน 4 วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ โดยคะแนนเฉลี่ยระดับสังกัดกรุงเทพมหานครต่ำกว่าระดับประเทศอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษาจึงเป็นระดับขั้นที่ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ต่อไป (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2565, น. 21-22)

ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้ความสามารถหรือสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งสมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และเทคโนโลยีสารสนเทศ และสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การคิดวิเคราะห์และการสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นสมรรถนะที่มีความจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนนั้นจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินผลที่ผ่านมาพบประเด็นที่มีความก้าวหน้าและเป็นปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการพัฒนาโดยเฉพาะคุณภาพผู้เรียนด้านครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ด้านประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการและด้านโอกาสทางการศึกษาสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมทั้งขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ความใฝ่รู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, น. 1-2)

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครจาก จุฬาราช ของเลิศ (2566, สัมภาษณ์) กล่าวว่า สถานศึกษามีการโอนย้ายและการบรรจุแต่งตั้งครูตำแหน่งครูผู้ช่วยเป็นครู ที่มีช่วงอายุห่างกันจำนวนไม่น้อย พบปัญหาด้านความคิดเห็นแตกต่างกันระหว่างเพื่อนครูและผู้บริหาร สถานศึกษา มีการสื่อสารทางภาษาที่คลาดเคลื่อนทำให้เกิดความเข้าใจที่แตกต่างกันส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการสร้างความศรัทธา ความสัมพันธ์ที่ดี และมีความสามารถในการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ครูบางท่านต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษา และการดำเนินงานในองค์กรเกิดความล่าช้า ดังนั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาตนเอง ตลอดเวลาตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุตามประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า สอดคล้องกับ ญัตติญาวรรณ ทาลา(2567, สัมภาษณ์) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมกเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมาซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ การปรับตัวและการพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีของบุคลากร เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนมีขนาดเล็ก บุคลากรมีน้อยและมีงานที่นอกเหนือจากงานสอน การพัฒนาตนเองให้มีความรู้รอบด้านของครูนั้น ต้องมีมากเป็นพิเศษโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรเพื่อให้มี ความสามารถด้านเทคโนโลยี และผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ จริยา โชคธนายศเสถียร (2566, สัมภาษณ์) กล่าวว่า ในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษาอย่างมากส่งผลต่อ การบริหารสถานศึกษา เช่น เทคโนโลยีที่ใช้ในการสื่อสารภายในองค์กร รวมถึงการสร้างสื่อและเทคโนโลยี ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นต้น ดังนั้น การมีทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่มากพอจึงเป็น สิ่งสำคัญที่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้เร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การมอบหมายงาน ให้กับบุคลากรที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มักพบปัญหาการดำเนินงานซึ่งทำให้ประสิทธิภาพงานไม่เป็นไป ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอาจมีประสบการณ์ในการทำงานไม่มากพอ ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงต้องมีการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคลากร เพื่อให้งานดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษา ไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในอนาคต โดยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดตามความสนใจ

และความถนัดของตนเอง การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีวิสัยทัศน์ที่มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ พัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ต้องมีความเป็นผู้นำที่มีสมรรถนะสูง คือมีความรู้ความสามารถมีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จและต้องได้รับการพัฒนาและการเสริมสร้างสมรรถนะอยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะจะเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจชัดเจน มีทักษะและความสามารถในการประยุกต์ศาสตร์อย่างมีศิลป์ ซึ่งแนวโน้มหรือผลของการมีสมรรถนะจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานและส่งผลช่วยสร้างความสำเร็จในระดับองค์กร ซึ่งทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะในด้านการจัดการสถานศึกษาและการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังเช่น แนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2553, น. 17) กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ด้านชีวิตและการทำงาน 2) ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว 3) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง 4) ด้านทักษะทางสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม 5) ด้านการเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ 6) ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

จากความเป็นและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารงานให้มีคุณภาพ เพิ่มขีดความสามารถการบริหารงานของผู้บริหาร และเป็นที่ยอมรับจากข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชนส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา อายุและประสบการณ์การทำงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ด้านประเภทงานวิจัย

การวิจัยเรื่องทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire)

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 156 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified random sampling) โดยเทียบสัดส่วนของประชากรกับกลุ่มตัวอย่างจากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sample)

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
3. ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
4. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

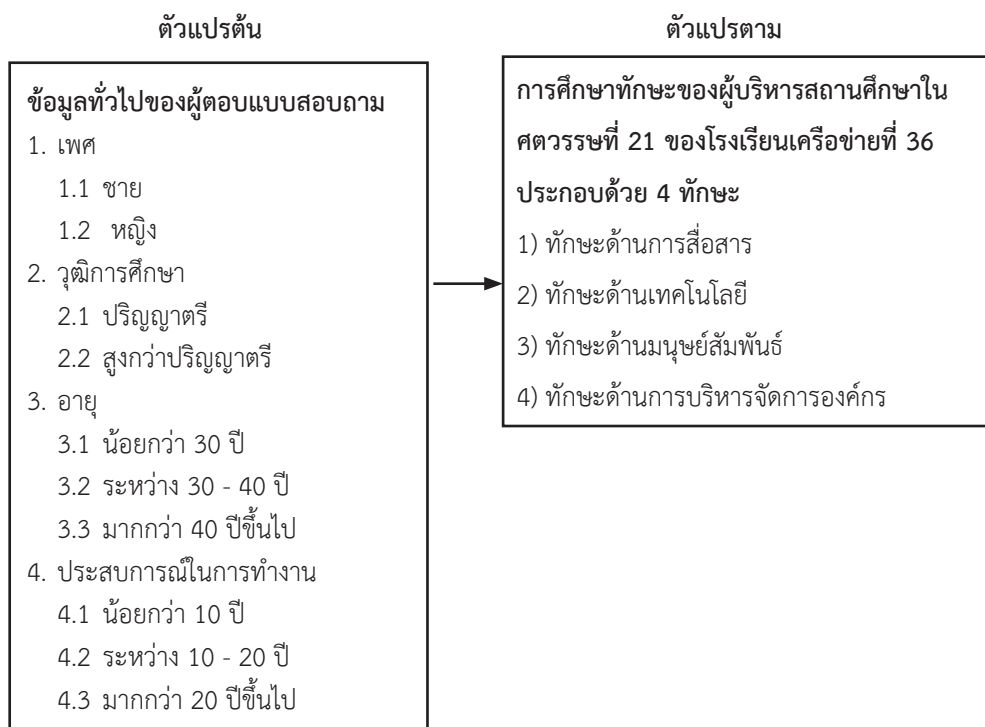
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาตนเองให้มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อเป็นข้อมูลเสนอแนะให้โรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ใช้เป็นข้อมูลพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบทบาทและสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน

3. ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ตามตารางการสังเคราะห์ ได้ 4 ด้านได้แก่ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 2) ทักษะด้านเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านการบริหารจัดการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967, p. 90-95)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แล้วเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

2. กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบ ความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนดให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ให้พิจารณาความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : index of item objective congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 50) ซึ่งให้ระดับความคิดเห็นในแบบสอบถามแต่ละข้อ

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการ หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204) ได้ค่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อคณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ เพื่อขอหนังสือขอ ความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครเพื่อขอ เก็บข้อมูลจากครู และขอวัน เวลาในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามวัน และเวลาที่ได้นัดหมายไว้กับโรงเรียน โดยผู้วิจัย เป็นผู้เก็บรวบรวมแบบสอบถามออนไลน์ทั้งหมด 113 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถาม ทั้งหมด ใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถาม ตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2566 ถึง วันที่ 15 ธันวาคม 2566

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาพิจารณาและตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

3. วิเคราะห์ข้อมูลทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลความหมายของคะแนนทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด โดยหาค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดเกณฑ์โดยอาศัยแนวคิดตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967 : 247)

4. วิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) จำแนกตามอายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis- of Variance) เมื่อพบความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้การสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

การศึกษาวิจัย เรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร สามารถทำการวิเคราะห์ผลการศึกษอ้างอิงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
f แทน ความถี่ (Frequency)
 $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
P แทน ค่าความน่าจะเป็น
* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร เพศ วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงาน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปรที่ศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	25	18.79
หญิง	88	81.21
รวม	113	100.00
2. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	69	61.06
สูงกว่าปริญญาตรี	45	38.91
รวม	113	100.00
3. อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	35	30.97
ระหว่าง 10-20 ปี	47	41.59
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	31	27.44
รวม	113	100.00
4. ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 10 ปี	52	46.01
ระหว่าง 10-20 ปี	38	33.62
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	23	23.37
รวม	113	100.00

จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 113 คน ส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิง จำนวน 88 คน (81.21%) ขณะที่ครูเพศชายมีเพียง 25 คน (18.79%) ซึ่งอาจสะท้อนถึงสัดส่วนครูหญิงที่มีมากในโรงเรียน เครือข่ายที่ 36 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 69 คน (61.06%) สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 45 คน (38.91%) มีอายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 47 คน (41.59%) อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 35 คน (0.97%) อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จำนวน 31 คน (27.44%) ในด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 52 คน (46.01%) ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 10 -20 ปีจำนวน 38 คน (33.62%) และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 23 คน (20.37%)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงาน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

n = 113

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการสื่อสาร	4.42	.54	มาก	2
2. ด้านเทคโนโลยี	4.37	.54	มาก	3
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.37	.62	มาก	4
4. ด้านการบริหารจัดการองค์กร	4.44	.61	มาก	1
รวม	4.40	.36	มาก	

จากตารางพบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงาน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, $SD=.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน เครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามตัวแปร เพศ วุฒิการศึกษา อายุและประสบการณ์การทำงาน

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน n = 113

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21ของโรงเรียน เครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	(n = 19)		(n = 88)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการสื่อสาร	4.52	.46	4.40	.56	.999	.320
2. ด้านเทคโนโลยี	4.43	.51	4.36	.55	.582	.562
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.42	.59	4.35	.64	.441	.660
4. ด้านการบริหารจัดการองค์กร	4.51	.59	4.43	.62	.579	.564
รวม	4.47	.32	4.38	.37	1.021	.309

จากตารางพบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูเพศชายมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.47, SD=.32) และครูเพศหญิงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.38, SD=.37) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ =4.52, SD=.46) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ($\bar{X}$ =4.51, SD=.59)

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน n = 113

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21ของโรงเรียน เครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	วุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n = 69)		(n = 45)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการสื่อสาร	4.41	.49	4.44	.62	-.233	.816
2. ด้านเทคโนโลยี	4.40	.50	4.34	.59	.574	.567
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.49	.45	4.18	.79	2.401*	.019
4. ด้านการบริหารจัดการองค์กร	4.44	.61	4.45	.62	-0.65	.948
รวม	4.43	.29	4.35	.45	1.210	.229

จากตารางพบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.20$, $SD=.56$) และครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.35$, $SD=.45$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}=4.49$, $SD=.45$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ($\bar{X}=4.44$, $SD=.61$)

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน

n = 113

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21ของโรงเรียน เครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	อายุ						รวม	
	น้อยกว่า 30 ปี		ระหว่าง 30-40 ปี		มากกว่า 40 ปี			
	(n = 35)		(n = 47)		(n = 31)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการสื่อสาร	4.50	.55	4.35	.58	4.45	.47	4.42	.54
2. ด้านเทคโนโลยี	4.44	.61	4.28	.51	4.43	.48	4.37	.54
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.35	.68	4.36	.65	4.39	.53	4.37	.62
4. ด้านการบริหารจัดการองค์กร	4.43	.68	4.46	.49	4.44	.71	4.44	.61
รวม	4.43	.42	4.36	.36	4.42	.31	4.40	.36

จากตารางพบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ น้อยกว่า 30 ปี ระหว่าง 30-40 ปี มากกว่า 40 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในอันดับแรก คือ มากกว่า 40 ปีขึ้นไป ($\bar{X}=4.43$, $SD=.31$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในอันดับแรก คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.45$, $SD=.47$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ($\bar{X}=4.44$, $SD=.71$)

ตารางที่ 4.10 การเปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้าน

n = 113

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21ของโรงเรียน เครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	ประสบการณ์การทำงาน						รวม	
	น้อยกว่า 10 ปี		ระหว่าง 10-20 ปี		มากกว่า 20 ปี			
	(n = 52)		(n = 38)		ขึ้นไป			
					(n = 23)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการสื่อสาร	4.35	.61	4.40	.46	4.61	.48	4.42	.54
2. ด้านเทคโนโลยี	4.29	.59	4.42	.49	4.48	.49	4.37	.54
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.33	.70	4.35	.53	4.48	.61	4.37	.62
4. ด้านการบริหารจัดการองค์กร	4.41	.60	4.43	.64	4.55	.61	4.44	.61
รวม	4.35	.44	4.40	.28	4.53	.26	4.40	.36

จากตารางพบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี ระหว่าง 10 – 20 ปี และมากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในอันดับแรก คือ ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป ($\bar{X}=4.53$, $SD=.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในอันดับแรก คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.61$, $SD=.48$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ($\bar{X}=4.55$, $SD=.61$)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสรุปผล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 113 คน ส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิง จำนวน 88 คน (81.21%) ขณะที่ครูเพศชายมีเพียง 25 คน (18.79%) ซึ่งอาจสะท้อนถึงสัดส่วนครูหญิงที่มีมากในโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 69 คน (61.06%) สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 45 คน (38.91%) มีอายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 47 คน (41.59%) อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 35 คน (0.97%) อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จำนวน 31 คน (27.44%) ในด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่าน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 52 คน (46.01%) ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 10 - 20 ปีจำนวน 38 คน (33.62%) และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 23 คน (20.37%)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ทักษะด้านการบริหารจัดการองค์กร รองลงมา คือ ทักษะด้านการสื่อสาร อันดับสุดท้าย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

1. ด้านการสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้บริหารสามารถถ่ายทอดข่าวสารแก่บุคลากรในโรงเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา คือ ผู้บริหารมีวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมกับบุคคล อันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารมีกระบวนการในการถ่ายทอดข่าวสารได้เป็นอย่างดี

2. ด้านเทคโนโลยี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อให้งานมีความสะดวกยิ่งขึ้น

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดี รองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นที่น่าเคารพนับถือ อันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

4. ด้านการบริหารจัดการองค์กร โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านการบริหารจัดการองค์กร อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่ตรวจสอบได้ อันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารมีการบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา อายุและประสบการณ์การทำงาน

1. ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.309$)

2. ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.229$)

ยกเว้นด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P=.019$) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่มีวุฒิการศึกษามากกว่าปริญญาตรี ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากครูที่มีวุฒิการศึกษามากกว่า มีความคิดเห็นต่างกันเกี่ยวกับทักษะการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

3. ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.652$)

4. ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.134$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษา เรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารมีกลยุทธ์และเทคนิควิธีการในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้เท่าทันกระแสโลกาภิวัตน์ในยุคปัจจุบัน ส่งเสริมให้บุคลากรใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน มีการนำเสนอความคิดเห็นในการทำงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย อีกทั้งยังส่งเสริมและให้โอกาสผู้ร่วมงานมีบทบาทเป็นผู้นำเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย ยอมรับข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมของบุคคลในองค์กรและผู้บริหารมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาการบริหารจัดการและให้บริการ สอดคล้องกับ อันเดรียส ชเลเชอร์ (Andreas Schleicher, 2015, p. 89) ได้ศึกษาเรื่อง สถานศึกษาเพื่อผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ผู้นำที่เข้มแข็ง ครูที่มีความเชื่อมั่น การศึกษาแนววัตกรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการกำหนดข้อมูล เพื่อการตัดสินใจสามารถเข้าถึงความต้องการของครูผู้สอน เพื่อช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน สร้างความร่วมมือของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่สามารถนำครูเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อสถานศึกษาเมื่อครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พวกเขาจะมีความเชื่อมั่นในการรายงานผลการปฏิบัติงานจากการสอนของพวกเขา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ที่กำหนดจัดวางบุคลากรในสถานศึกษากับโอกาสในการร่วมทำการตัดสินใจซึ่งเป็นแนวโน้มที่สร้างความพึงพอใจในการทำงานอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ หัตยา ชนะสิทธิ์ (2560, น. 96) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

โรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวม อยู่ใน
ระดับมาก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการศึกษา เรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36
สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ผู้บริหาร
สถานศึกษาควรมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล มีศิลปะด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจ
ถึงวิธีการสร้างแรงจูงใจ และสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธาได้
2. จากผลการศึกษา เรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่าย
ที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านเทคโนโลยี ค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 2 รองจาก
สุดท้าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีเพื่อให้งานมีความสะดวกยิ่งขึ้น นำเทคโนโลยีมา
ประยุกต์ใช้เป็นแหล่งเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ได้ และสามารถนำเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน
การบริหารงานมากยิ่งขึ้น
3. จากผลการศึกษา เรื่อง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่าย
ที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการสื่อสาร ค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 3 รองจาก
สุดท้าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการในการถ่ายทอดข่าวสารได้เป็นอย่างดี มีวิธีการสื่อสารที่ดี
แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ และสามารถโน้มน้าวใจ เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผล
ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร และสังกัดอื่น ๆ
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานด้านเทคโนโลยีและ
การใช้ดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
และสังกัดอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ประสบความสำเร็จ
ในการบริหารงานโรงเรียนหรือโรงเรียนที่มีการจัดการเป็นเลิศ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย
ให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลโรงเรียน

บรรณานุกรม

- จริยา โชคธนายศเสถียร. (30 มีนาคม 2566). สัมภาษณ์. รองผู้อำนวยการสถานศึกษา. โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา.
- จุไรพร ของเลิศ. (30 มีนาคม 2566). สัมภาษณ์. รองผู้อำนวยการสถานศึกษา. โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา.
- ณัฐญาวรรณ ทาลา. (28 กุมภาพันธ์ 2567). สัมภาษณ์. รองผู้อำนวยการสถานศึกษา. โรงเรียนวัดชุมทอง.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- วิจารณ์ พานิช. (2553). ผู้บริหารองค์กรอัจฉริยะฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2565). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปี พ.ศ. 2565. <https://webportal.bangkok.go.th/bangkokeducation> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2566
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- หัตยา ชนะสิทธิ์. (2560). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR . <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7244/1> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2566.
- Andrea Merlo. (2566). The 10 Essential Skills of a Good School Principal. Retrieved April 30, 2023, from <https://www.teacheracademy.eu/blog/school-principal-skills>
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1987). *New patterns of management*. New York : McGraw-Hill.บรรณานุกรม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

สงวน อินทร์รักษ์¹ ปลีลา ศักดิ์ศิริชัย²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 การวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 59 โรงเรียน โดยผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูจำนวน 118 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ยังพบว่า การส่งเสริมภาวะผู้นำสามารถพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและบุคลากรให้ก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง องค์กรสมรรถนะสูง การพัฒนาการศึกษา

¹ รองศาสตราจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล: sanguan7724@gmail.com

² นักวิชาการอุดมศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล: paleelachai@gmail.com

Transformational Leadership and High-Performance Organization of Schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office 1

Sanugan Inrak¹ Paleela Saksirichai Abstract²

Abstract

This study aimed to: (1) examine the transformational leadership of school administrators, (2) evaluate the level of high-performance organization (HPO) in schools, and the relationship between transformational leadership and high-performance organizations in schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office 1. The study employed a sample of 59 schools, involving 118 respondents, comprising school administrators and teachers. A survey questionnaire was utilized as the research instrument. Data analysis included percentage, mean, frequency, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

Data Analysis and Results

The findings revealed that transformational leadership and high-performance organizational characteristics were at a high level. Furthermore, there was a statistically significant positive correlation at the 0.01 level between transformational leadership and high-performance organizations. The study also highlighted that fostering transformational leadership can sustainably enhance the quality of schools and their personnel.

Keywords: Transformational leadership; High-performance organization; Educational development.

¹ associate professor in educational administration, faculty of education, Silpakorn University
email: sanguan7724@gmail.com

² higher education academic in educational administration, faculty of music, Silpakorn University
email: paleelachai@gmail.com

บทนำ

ในยุคที่ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ ได้สร้างความท้าทายใหม่ ๆ รวมถึงสถานศึกษาซึ่งต้องมีการพัฒนาองค์กรทั่วทั้งองค์กรเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรผ่านการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากกล่าวถึงปัจจัยหรือสิ่งที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จนั้น ผู้นำถือเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งภายในและภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีทั้งชนิดฉับพลันมีลักษณะรุนแรงและค่อยเป็นค่อยไปซึ่งยากแก่การคาดการณ์ ดังนั้น โรงเรียนหรือองค์กรการศึกษาจะต้องมีผู้นำที่มีความสามารถเพื่อนำองค์กรให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันและเกิดความเสียหายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นแนวคิดที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจและการกระตุ้นให้ผู้ตามพัฒนาตนเองและองค์กรไปพร้อมกัน ผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะมีคุณสมบัติในการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างความไว้วางใจและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร (พิชาภาพ พันธุ์แพ, 2554: 3-5) สำหรับการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ การศึกษาจะช่วยสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ ประเทศจะเจริญก้าวหน้าต้องอาศัยการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกรวมถึงสมรรถนะของคนที่ต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทย มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 12)

สำหรับสถานศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญในการนำพาโรงเรียนไปสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization) การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาเป็นกลไกหลักในพัฒนาคุณภาพการศึกษา องค์กรสมรรถนะสูงจะทำให้องค์กรสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันได้ องค์กรสมรรถนะสูงสามารถแข่งขันและส่งมอบการบริการให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างมีคุณภาพท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์อย่างมั่นคง ซึ่งหมายถึงองค์กรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ครู บุคลากร และสังคมได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่เน้นการพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยี และมุ่งเน้นการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในบริบทของการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ

ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 45-46) และยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาแม้ว่าการมีภาวะผู้นำที่ดีที่สุดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานั้นยังไม่สามารถหาคำตอบแบบสำเร็จรูปได้ แต่จากการที่สถานศึกษาเป็นองค์กรที่จำเป็นต้องดำรงอยู่และจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ในอนาคตที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2563: 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนรู้และการสอนในสถานศึกษาโดยตรงผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าวใจให้บุคลากรในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษารวมประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2556: 251) สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างและรูปแบบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดผลงานที่สูงด้วยเป็นองค์กรที่มีแผนรองรับกับสภาวะต่างๆ อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่สามารถกระทบต่อการทำงานจากรอบด้านทุกมุมมอง ทำให้สามารถปฏิบัติภารกิจบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเวลา และคุณภาพของผลงานดีเยี่ยม เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และองค์กรนั้นต้องมีระบบการบริหารจัดการภายในที่ดี มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีความผูกพันมั่นคงต่อองค์กร มีความมุ่งมั่นต่อการดำเนินการเพื่อความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรจึงจะเป็นองค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูงและเกิดความยั่งยืนในการทำงานระยะยาว เพื่อให้องค์กรขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในด้านการบริหารงานแล้วการบริหารคนย่อมสำคัญเช่นกัน หนึ่งในแนวคิดการบริหารคนที่สำคัญแนวคิดหนึ่งคือ Happy Workplace ซึ่งเป็นการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กรเพื่อให้คนพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง การนำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน (จุฑามาศ แก้ววิจิตร และคนอื่น ๆ, 2556: 9) การที่คนทำงานมีความสุข คือ บุคลากรสามารถจัดสมดุลชีวิตได้ ตระหนักว่าตนเองเป็นบุคคลที่สำคัญขององค์กร มีความเป็นมืออาชีพ มีความเป็นอยู่ที่ดี มีศีลธรรมอันดีงาม และเอื้ออาทรต่อตนเองและสังคมรวมถึงที่ทำงานน้อย คือ บุคลากรจะรู้สึกว่าการเป็นเหมือนบ้านหลังที่สอง มีความรักความสามัคคีในองค์กร และสิ่งสุดท้ายคือ ชุมชนสมานฉันท์ ชุมชนต้องมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรสังครอบข้าง ยังหมายความว่ารวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร รวมถึงชุมชน สังคมพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานขององค์กร (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฑฒิชัยแก้ว, 2559: 8) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งเป็นเขตที่มีความซับซ้อนและมีบริบทที่หลากหลายภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง(Transformational Leadership)ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางที่สามารถกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในองค์กร ผ่านการสร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งใหม่ ๆ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาท

สำคัญในการกำหนดนโยบาย แนวทางการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้ที่บังคับบัญชาต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานต้องมีวิสัยทัศน์ในการบริหารต้องพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ต้องปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาค ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการบริหารงานเพราะการบริหารงานในปัจจุบัน การบริหารงานท่ามกลางสภาวะแห่งความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาผู้บริหารต้องพร้อมเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่เดิมพร้อมรับฟังและพร้อมที่จะร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อให้การบริหารงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2554: 72) กล่าวว่าภาวะผู้นำที่เน้นการพัฒนาเชิงนวัตกรรม ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพขององค์กร รวมถึงสมรรถนะของครูและบุคลากร (มนัสพงษ์ เก่งฉลาด และสมศักดิ์ เอี่ยมมงคล, 2566: 74-84) นอกจากนี้การพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถของภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ผู้นำเชิงปฏิรูปซึ่งเป็นกระบวนการนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงมากกว่าการคงที่ ประเมินซ้ำที่เป้าหมายและคุณค่าขององค์กร รวมทั้งกำหนดทิศทางขององค์กรที่จะเดินไป และให้อำนาจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานด้วย (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2561: 245) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจากผลการวิจัยในด้านนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวทางในการเสริมสร้างภาวะผู้นำที่เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการของโรงเรียนในเขตพื้นที่ดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูง

สมมุติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
2. ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วยครูและผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูและผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 59 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยครูและผู้บริหารจำนวน 118 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Bass & Avolio, 1994: 133) และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง (De Waal, 2007: 179-185)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลและติดตามรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและใช้ Google Form ได้แบบสอบถาม กลับคืน จำนวน 118 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) วิเคราะห์ ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบการให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามแต่ละฉบับ
3. นำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูง ในทุกมิติ โดยเฉพาะการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และเมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทาง ปัญญา ตามลำดับ

2. ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับสูงในทุกมิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย เลขคณิตจากมากไปน้อยพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ดังนี้คือคุณภาพบุคลากรและอยู่ในระดับมาก

4 ด้าน คือ ด้านความผูกพันระยะยาว ด้านการปฏิบัติอย่างเปิดเผย ด้านการปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่องและปรับใหม่เสมอ และด้านการจัดการคุณภาพ ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการบริหารงานทั้งในส่วนของสถานศึกษาและกำลังคน ผู้บริหารควรมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร มีการวางแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมบริบทของสถานศึกษาสามารถตัดสินใจทันต่อสถานการณ์บนพื้นฐานของข้อมูลและหลักการการบริหารได้อย่างถูกต้อง รวมถึงมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์เพื่อให้การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดรวมถึงมีความสามารถบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสมผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชธร มิ่งไชย, กรศิริ มิ่งไชย และจุฬารพรรณภรณ์ ธนะแพทย์ ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกฤษฏ์ พิลาคง และอมรทิพย์ เจริญผล ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1 พบว่าระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคายเขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิกร ตูลาธาร ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการบริหาร ต้องการพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ก้าวหน้าโดยผู้บริหารจะต้องลงมือทำด้วยตนเองเป็นแบบอย่างในการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อ

ประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติตาม นำไปสู่การร่วมมือร่วมใจกัน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโรงเรียน แม้บางครั้งอาจมีอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่าง ๆ มีความมั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ดีเกี่ยวกับความสำเร็จว่าสามารถเกิดขึ้นได้ ไม่ยึดติดกับความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในอดีต ให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์มากกว่าอุปสรรคและความเสี่ยง รักษาคำพูดของตนเอง ยอมรับคำพูดและการแสดงออกของตนเอง มีความมั่นใจในความสามารถของครู ตั้งความคาดหวังต่อครูไว้สูง ชี้แนะแนวทางให้กับครูเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ส่งเสริมและสนับสนุนครูให้พัฒนาจุดเด่นของตนเอง ส่งเสริมและสนับสนุนครูให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้กำลังใจเมื่อครูขาดความมั่นใจในการทำงาน แสดงการยอมรับและชื่นชมเมื่อครูปฏิบัติงานได้สำเร็จ

2. จากผลการวิจัย พบว่า ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับปานกลางที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้รูปแบบการบริหารจัดการใหม่ ๆ และทันสมัย ทำให้องค์กรมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ โครงสร้างการบริหารตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนโดยอาศัยกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตามแนวนโยบายการศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการเตรียมความพร้อมของคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมรวมทั้งพัฒนาบุคลากร โดยอาศัยการเรียนรู้และฝึกอบรมเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง ให้มีความพึงพอใจ มุ่งมั่นและมีแรงจูงใจ เพื่อทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนได้รับผลประโยชน์ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันโดยการอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมและความร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำและผู้ตามที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้กับบุคลากร มีการเปิดรับแนวคิด วิธีการ เทคนิควิธีการที่สร้างสรรค์ ตลอดจนการสร้างนวัตกรรมเพื่อช่วยในการพัฒนาการให้บริการทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนอกจากนี้ยังผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ที่สามารถวางแผนการทำงานในอนาคตได้โดยการมุ่งเน้น สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ จัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานในรูปแบบของข้อมูลย้อนกลับ เพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานที่ดีขึ้นทำให้ลดปัญหาในการทำงานที่จะเกิดขึ้นภายในโรงเรียน มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและพัฒนาขีดความสามารถหลักขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา ปานโชติ และมังกร หริรักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ พบว่า ด้านที่

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ที่ทุกคนในองค์กรมองเห็นภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสังกัดสถาบัน การอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้สามารถสร้างคุณค่าให้บุคลากรเห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ร่วมกันเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายในการบริหารงานใน สถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม สามารถเห็น ภาพในอนาคตแห่งความสำเร็จแก่บุคลากรทุกฝ่าย และสอดคล้องกับ รินทร์ลภัส ศักดิ์ชัยวัฒนา จันทรัมย์ ภูติอริยวัฒน์ และอัจฉรา นิยมภา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งอิทธิพล ต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสมรรถนะบุคลากร (Personnel Competency) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีค่าการส่งอิทธิพลคือ 0.23 และวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) ไม่ส่งอิทธิพลทางตรงต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลยุทธ์ขององค์กร (Organizational Strategy) ส่งอิทธิพลทางตรงต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีค่าการส่งอิทธิพล คือ 0.26 รวมถึงยังสอดคล้อง กับ นิสา ธิปัตย์ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และสุรัตน์ สารสว่าง ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อ การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของกรมแพทยทหารบก ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะของสมาชิกองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และ องค์กรสมรรถนะสูงของกรมแพทยทหารบกโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เศกสรรค์ ปัญญาแก้ว ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแบบองค์กรสมรรถนะสูง เพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กแบบองค์กรสมรรถนะสูง เพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) เป้าหมาย 3) กลไก 4) กระบวนการ และ 5) เครื่องมือการบริหารโรงเรียนและการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแบบองค์กรสมรรถนะสูง เพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมากทักษะ ตลอดจนประสบการณ์ในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ เทียงคุณ และสิทธิชัย สอนสุภี ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1 พบว่า องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการให้ความสำคัญผู้รับบริการ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ กชกร ชมพุราข ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษากับความผูกพันขององค์กรครูในเครือข่ายโรงเรียนเซนต์มารีอา ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ความผูกพันต่อองค์กรครูโดยภาพรวมมีระดับความผูกพันอยู่ในระดับมากที่สุด

3. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำมีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้นำที่กล้าคิดกล้าทำกล้าตัดสินใจรวมถึงมีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา จะส่งผลให้ครูและบุคลากรมีความสุขในการทำงาน อีกทั้งถ้าหากผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ส่งผลให้ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงก็จะมากตามไปด้วย เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนที่มีสมรรถนะสูงจะสามารถบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร สร้างสรรค์ความร่วมมือ สร้างแรงจูงใจ และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ไปตามแผนที่กำหนดและครูและบุคลากร ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีตามไปด้วยสอดคล้องกับบัณฑิตา สิทธิพงศ์กุล ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า องค์กรสมรรถนะสูงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผยระหว่างบุคคลในองค์กร รองลงมาคือด้านการให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการเป็นสำคัญ ด้านระบบโครงสร้าง และกระบวนการทำงาน สนับสนุนวิสัยทัศน์ และด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ดังนี้ ด้านการแบ่งปันอำนาจและการมีส่วนร่วม และด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ทุกคนในองค์กรมองเห็นภาพ ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูงและลักษณะคล้ายคลึงกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา ปานโชติ และมังกร หริรักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารของสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ได้แก่ ทักษะด้านการวินิจฉัย และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .856 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร
2. สนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความร่วมมือ
3. ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูงในระดับอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). **Improving organizational effectiveness through transformational leadership**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- De Waal, A. A. (2007). The characteristics of a high performance organization. **Business Strategy Series**, 8*(3), 179-185.
- Schermerhorn, J. R., et al. (2003). **Organizational Behavior**. New York: John Wiley & Sons.
- กชกร ชมพุราช. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันขององค์กรครู. ในเครือโรงเรียนเซนต์มาเรีย. **วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ราชวมงคลล้านนา**, 11(2). 205-214.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2561-2579**. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565**.
- จุฑามาศ แก้ววิจิตร และคนอื่น ๆ. (2556). **123 สู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข**. นนทบุรี: สองขาครีเอชั่น.9.
- ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฑฒิชัยแก้ว. (2559). **คู่มือมาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559**. กรุงเทพฯ: แอทโพร์พริ้นท์. 8.
- ธวัชธร มิ่งไชย, กรศิริ มิ่งไชย, และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**, 6(6), 121-130.
- นิสา ธิปัตย์ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และสุดารัตน์ สารสว่าง. (2563). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของกรมแพทยทหารบก. **วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ**, 11(2). 103-113.
- บัณฑิตา สิทธิพิงศากุล. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. **วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 5(3). 1205-1221.
- ปรียาภัสสร นนทคำจันทร์. (2567). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารการศึกษาภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิ เขต 2. **วารสารปรัชญาพุทธศาสนา**, 8(1), 87-88.
- พิชาภพ พันธุ์แพ. (2554). **ผู้นำการจัดการเปลี่ยนแปลง**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟ พริ้นท์, 3-5.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2554). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 71.

- มนัสพงษ์ เก่งฉลาด และ สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของ
ผู้บริหารโรงเรียนกับสมรรถนะหลักของครู. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
20(38), 74-84.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์: การจัดการสมัยใหม่. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). ภาวะผู้นำ : ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา. กรุงเทพฯ.
- รินทร์ลภัส ศักดิ์ชัยวัฒนา, จันทรศม ภูติอริยวัฒน์ และ อัจฉรา นิยามาภา. (2567). การพัฒนาโมเดล
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
6(3). 1243-1265.
- รุจิกร ตูลาธาร. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. วารสาร มจร บาลีศึกษายุทธศาสตร์
ปริทรรศน์, 10(2). 204-221.
- วิไลภรณ์ คำมั่น และสำราญ มีแจ้ง. (2564). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal วิถีชีวิตใหม่ ความท้าทาย
ของครูไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 15(3), 13-14.
- ศศิวิมล มาลาพงษ์. (2567). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูภายใต้
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. วารสารวิจัยและวิชาการ,
7(3), 75-76.
- เศกสรรค์ ปัญญาแก้ว. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กแบบองค์กรสมรรถนะสูงเพื่อยก
ระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะ
ผู้นำ, 9(33). 305-314.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). บทวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาอันเป็นผลมาจากสถานการณ์
โควิด-19.
- อภิญา ปานโชติ และมังกร หริรักษ์. (2567). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กร
สมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้. วารสารนวัตกรรม
การจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(2). 365-376.
- อภิสิทธิ์ เทียงคุณ และสิทธิชัย สอนสุภี. (2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. วารสารปัญญา
ปณิธาน, 8(2). 127-140.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2563). หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: เอส
ดี เพรส.

การพัฒนาชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณ ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) ด้วยระบบ IoT

สุชาติ หัตถ์สุวรรณ¹ ดวงดี วิเชียรโหด²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาชุดการเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Particulate matter with a diameter of less than 2.5 microns; PM2.5) ด้วยระบบ IoT และประเมินประสิทธิภาพชุดการเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT หลักการทำงานของเครื่องจะใช้ไมโครคอนโทรลเลอร์ NodeMCU/ESP8266 เป็นตัวควบคุมการอ่านค่าจากเซนเซอร์ตรวจวัดปริมาณฝุ่น PM2.5 รุ่น SPS30 และแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ผู้วิจัยติดตั้งและทดสอบในอาคาร 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร และนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก จากข้อมูลมาตรฐานของสถานีวัดคุณภาพอากาศ PM2.5 รหัส 02t กรุงเทพมหานคร ของกรมควบคุมมลพิษ ผลการประเมินประสิทธิภาพชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT ของผู้วิจัย พบว่าสามารถวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กได้ ค่าที่วัดได้ใกล้เคียงกันไปในทิศทางเดียวกันกับอุปกรณ์มาตรฐานของกรมควบคุมมลพิษ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.9445) และสามารถแจ้งเตือนทางแอปพลิเคชันไลน์ได้ ส่วนการควบคุมระดับฝุ่นละอองขนาดเล็กแบบพื้นที่ปิด พบว่าการฉีดละอองหมอกด้วยน้ำแรงดันสูง เป็นเวลา 20 นาที ไม่สามารถลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ ส่วนการควบคุมระดับฝุ่นละอองขนาดเล็ก แบบพื้นที่เปิด พบว่า ถ้าค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 140 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร การฉีดละอองหมอกด้วยน้ำแรงดันสูงนั้นจะลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดภายในเวลา 20 นาที

คำสำคัญ : ฝุ่นละอองขนาดเล็ก ระบบ IoT ค่าดัชนีคุณภาพอากาศ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาเทคโนโลยีการจัดการอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
อีเมล: suchart.h@dru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาอุตสาหกรรมอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
อีเมล: duangdee.v@dru.ac.th

Development of a Surveillance, Display, Alert, and Control Kit for Small Particulate Matter (PM2.5) Using an IoT System

Suchart Hutsuwan¹ Duangdee Vichienhotu²

Abstract

The objectives of this research were to develop a surveillance kit for detecting, displaying, alerting, and controlling small particulate matter (particulate matter with a diameter of less than 2.5 microns; PM2.5) using an Internet of Things (IoT) system, and to evaluate its performance. The device operates using a NodeMCU/ESP8266 microcontroller, which controls the reading of data from the PM2.5 dust sensor model SPS30 and sends notifications via the LINE application. The kit was installed and tested in Building 1 of Dhonburi Rajabhat University, Bangkok, and the results were compared with standard PM2.5 data from the air quality monitoring station code 02T, located in Hiran Ruchi Subdistrict, Thonburi District, Bangkok, under the Pollution Control Department. The evaluation showed that the kit could effectively measure small particulate matter, providing values that closely correlated with those from the Pollution Control Department's dust meter (Coefficient of determination = 0.9445), and could send alerts to users via the LINE application. In terms of small particulate matter control, spraying high-pressure water mist for 20 minutes in a closed area was insufficient to reduce small particulate matter levels to the specified threshold. However, in an open area, if small particulate matter levels were below 140 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, spraying high-pressure water mist was effective in reducing the particulate matter to acceptable levels within 20 minutes.

Keywords: small particulate matter; IoT system; Air Quality Index.

¹ Assistant professor Dr., Industrial Management Technology Program, Faculty of Science and Technology, Dhonburi Rajabhat University, e-mail: suchart.h@dru.ac.th

² Assistant professor, Food Industry Program, Faculty of Science and Technology, Dhonburi Rajabhat University, e-mail: duangdee.v@dru.ac.th

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) สูงเกินค่ามาตรฐานในช่วงระยะเวลาหนึ่งของทุกปี ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมกำหนดให้ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมงของฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในบรรยากาศโดยทั่วไป จะต้องไม่เกิน 37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (กรมควบคุมมลพิษ, 2565, น. 21) การลดผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องทราบถึงปริมาณของฝุ่นละอองในแต่ละพื้นที่ก่อน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือตรวจวัดปริมาณฝุ่น PM2.5 เพื่อเฝ้าระวังและระบบการแจ้งเตือนผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยง นำไปสู่นโยบายการป้องกันสุขภาพของประชาชนในภาวะมลพิษทางอากาศที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้เกิดการพัฒนาระบบเซ็นเซอร์วัดความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีต้นทุนต่ำ (low-cost sensors) มีการออกแบบให้มีชิ้นส่วนการทำงานน้อยลง ทำงานไม่ซับซ้อน และยังรักษาความแม่นยำในการวัดให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ มีงานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยได้ทำการทดสอบเซ็นเซอร์ต้นทุนต่ำกับเครื่องมือวัดที่ได้รับการรับรองโดย United States Environmental Protection Agency (US EPA) หรือ European Environment Agency (EEA) พบว่า ความแม่นยำของเซ็นเซอร์เหล่านี้ไม่สูงเกินกว่าเครื่องมือวัดที่ผ่านการรับรอง แต่ค่าที่วัดได้มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เช่น เซ็นเซอร์ SPS30 แบรนด Sensirion เป็นต้น (Wang et al., 2015, pp. 1,063-1,077; Nguyen, Nguyen, Le, & Vu, 2021; Suriano & Prato, 2023, pp. 1-18) นอกจากนี้ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี IoT (Internet of Things) เพื่อช่วยในการเข้าถึงและรับรู้ปริมาณฝุ่น PM2.5 จากการตรวจวัดแล้วส่งผ่านข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ได้ข้อมูลแบบตามเวลาจริง และมีระบบเตือนภัยผ่านระบบแจ้งเตือนบนสมาร์ทโฟน (ศิลปปณรงค์ ฉวีพัฒน์ และพรนรินทร์ สายกลืน, 2562, น. 259-270; อติศักดิ์ ประพันธ์กุล และอภินิติ โชติสังกา, 2563, น. 352-361; อมรรัตน์ คำบุญ และคณะ, 2565, น. 173-189) ทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้เซ็นเซอร์วัดความเข้มข้นฝุ่นละอองขนาดเล็ก ต้นทุนต่ำ และอุปกรณ์เซ็นเซอร์ในรูปแบบ IoT เพื่อสร้างเครื่องตรวจวัดที่สามารถตรวจวัดฝุ่น PM2.5 และมีระบบแจ้งเตือนผ่านโปรแกรมไลน์ (Line Notify) เพื่อแจ้งเตือนให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่ติดตั้งทราบถึงปริมาณฝุ่นที่สูงขึ้น นอกจากนี้ เพื่อที่จะลดผลกระทบต่อสุขภาพ เมื่อค่าฝุ่น PM2.5 มีค่าเกินมาตรฐาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาอุปกรณ์ที่สามารถตรวจวัด แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่น PM2.5 ให้อยู่ในอุปกรณ์ชุดเดียวกัน มีขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพในการตรวจวัดค่าฝุ่น PM2.5 ใกล้เคียงกับเครื่องมือมาตรฐาน ต้นทุนต่ำ และนำไปติดตั้งตามสถานที่ที่ต้องการเฝ้าระวังได้ง่าย

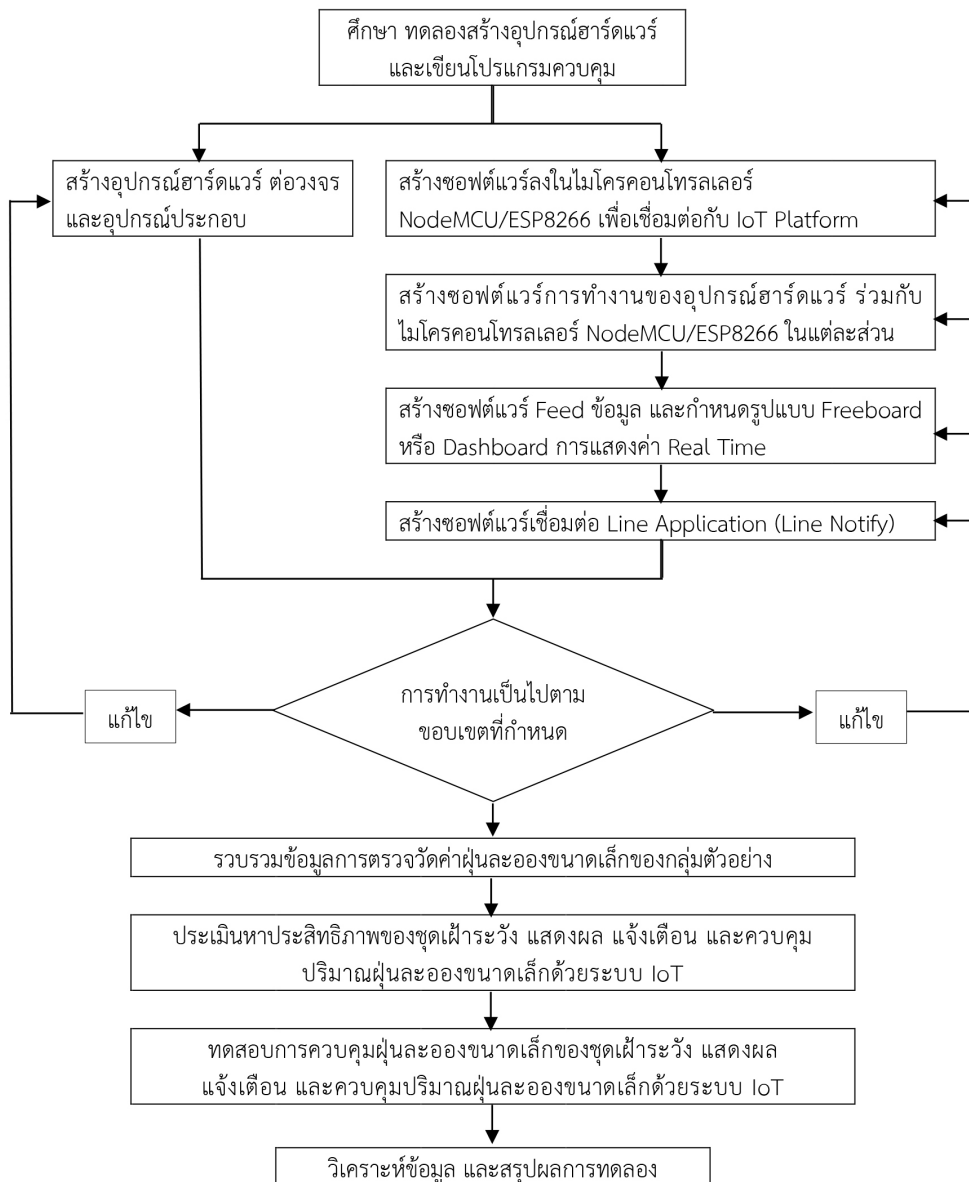
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT

2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังภาพที่ 1

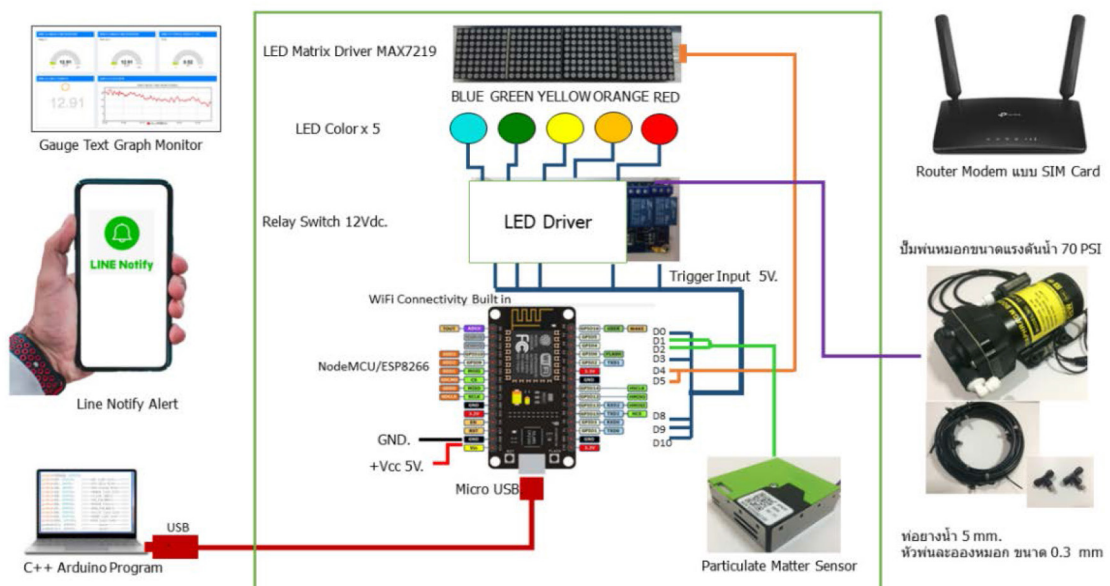
ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. การพัฒนาชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT

งานวิจัยนี้ได้พัฒนาชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT โดยการทำงานแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนฮาร์ดแวร์ และส่วนซอฟต์แวร์ ดังนี้

1.1 ส่วนฮาร์ดแวร์

ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้เซ็นเซอร์ต้นทุนต่ำวัดค่าฝุ่น PM2.5 ที่ใช้เทคนิคการกระเจิงแสง ได้แก่ เซ็นเซอร์ SPS30 แบรินด์ Sensirion เนื่องจากมีราคาประมาณ 1,200 บาท และมีงานวิจัยหลายงานที่น่าเชื่อถืออ้างถึงมาทดสอบ พบว่า ความแม่นยำของเซ็นเซอร์เหล่านี้ไม่สูงเกินกว่าเครื่องมือวัดที่ผ่านการรับรอง แต่ค่าที่วัดได้มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มากกว่า 0.95 ขึ้นไป) และใช้ NodeMCU/ESP8266 เป็นบอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ที่ใช้เฟิร์มแวร์ Lua ไอเฟนซอร์ส ซึ่งเฟิร์มแวร์ดังกล่าวถูกออกแบบมาให้ใช้กับโมดูล ESP8266 และมี WiFi ทำให้ตัวบอร์ดเหมาะที่จะนำไปพัฒนาและใช้งานในลักษณะของ IoT Applications อีกทั้งมีราคาถูก และผู้พัฒนายังสามารถเขียนโปรแกรมควบคุมผ่านโปรแกรมภาษา C++ สำหรับ Arduino ซึ่งง่ายต่อการพัฒนาโปรแกรมในการใช้งานร่วมกับเซ็นเซอร์ต่าง ๆ และโมเด็มเราเตอร์ (modem router) แบบใส่ซิมการ์ดเพื่อต่อเชื่อมไปยัง IoT Platform (NETPIE-2015) ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โครงสร้างระบบการทำงานฮาร์ดแวร์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างระบบการทำงานฮาร์ดแวร์

ผู้วิจัยทำการพัฒนาฮาร์ดแวร์เพื่อใช้ในการตรวจวัดค่าฝุ่น PM2.5 ประกอบด้วยการเชื่อมต่อวงจรไมโครคอนโทรลเลอร์ NodeMCU/ESP8266 กับอุปกรณ์ประกอบที่ติดตั้งภายในกล่องพลาสติกขนาด 200 X 150 มิลลิเมตร ได้แก่ เซนเซอร์สำหรับตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดเล็ก (SPS30-Particulate Matter Sensor) จอแสดงผลเป็นตัวเลขและตัวอักษร หลอดไฟแอลอีดี 5 สี แสดงระดับ AQI และรีเลย์สวิตช์ (relay switch) ควบคุมการเปิด-ปิด ปั๊มน้ำแรงดันสูง

ในส่วนของอุปกรณ์ควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กใช้ระบบพ่นหมอกแรงดันสูง ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ปั๊มน้ำแรงดันสูงขนาด 70 พีเอสไอ หัวพ่นหมอกขนาด 0.3 มิลลิเมตร จำนวน 10 หัว และท่อแรงดันขนาด 5 มิลลิเมตร ยาว 30 เมตร โดยระบบพ่นหมอกแรงดันสูงนี้จะพ่นน้ำให้ออกมาเป็นละอองหมอกขนาดเล็กมาก ๆ ให้น้ำละอองฝอยที่พ่นจากปั๊มพ่นหมอกสามารถดักจับฝุ่นในอากาศให้ตกลงมาสู่พื้น โดยเฉพาะการดักจับฝุ่น PM2.5

1.2 ส่วนซอฟต์แวร์

ในการพัฒนาระบบด้านซอฟต์แวร์ ผู้วิจัยเขียนโปรแกรมภาษา C++ สำหรับ Arduino ใช้สำหรับควบคุมระบบไมโครคอนโทรลเลอร์ NodeMCU/ESP8266 เพื่อเชื่อมต่อกับ IoT Platform (NETPIE-2015) มีขั้นตอนดังนี้

1) สร้างซอฟต์แวร์ลงในชุดไมโครคอนโทรลเลอร์ NodeMCU/ESP8266 เชื่อมต่อกับ IoT Platform (NETPIE - 2015) เป็นการกำหนดค่าในโปรแกรมให้อุปกรณ์ NodeMCU/ESP8266 ได้รู้จักการใช้งาน ร่วมกับโมดูล WiFi, Microgear, Wire, บอร์ด Arduino และอุปกรณ์ Hardware ต่าง ๆ

2) สร้างซอฟต์แวร์การทำงานของอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ร่วมกับไมโครคอนโทรลเลอร์ NodeMCU/ESP8266 การกำหนด Input/Output Port โดยกำหนดค่าต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการต่อวงจรฮาร์ดแวร์

3) สร้างซอฟต์แวร์ควบคุมอุปกรณ์ตรวจวัดค่าฝุ่น PM 2.5 (SPS30-Particulate Matter Sensor) กำหนดค่าตัวแปรเป็นรูปแบบตัวอักษรเพื่อให้การวัดค่าฝุ่น PM2.5 นำไปแสดงค่าหรือเปรียบเทียบเป็นค่าเงื่อนไขต่าง ๆ ได้ทันที หน่วยเป็นไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

4) สร้างซอฟต์แวร์ควบคุม LED Dot Matrix MAX7219 เพื่อกำหนดค่าของตำแหน่งการเชื่อมต่อวงจรและ Library ของอุปกรณ์ LED Dot Matrix MAX7219 ให้ไมโครคอนโทรลเลอร์รู้จัก และสามารถแสดงค่าตัวแปรและอักษรที่กำหนดตามเงื่อนไขต่าง ๆ แสดงที่ LED Dot Matrix โมดูลแบบต่อเนื่อง

5) สร้างซอฟต์แวร์ควบคุมชุดขับหลอด LED สีขนาด 10 มิลลิเมตร แสดงค่าฝุ่น PM2.5 เป็นสีด้วยหลอด LED และสีตามระดับของค่าดัชนีคุณภาพอากาศที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด ดังนี้ สีฟ้า หมายถึง คุณภาพอากาศดีมาก สีเขียว หมายถึง คุณภาพอากาศดี สีเหลือง หมายถึง คุณภาพอากาศปานกลาง สีส้ม หมายถึง เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ และสีแดง หมายถึง มีผลกระทบต่อสุขภาพ

6) สร้างซอฟต์แวร์ Feed ข้อมูล และกำหนดรูปแบบการแสดงค่า Real Time เป็นการนำค่าตัวแปรที่อ่านได้จากอุปกรณ์เซนเซอร์ทั้งหมดนำขึ้นไปเก็บยัง IoT Platform

7) สร้างซอฟต์แวร์การเชื่อมต่อ Line Application (Line Notify) เป็นการเชื่อมโยงระหว่าง NodeMCU/ESP8266 NETPIE และ Line Application ให้สามารถแสดงผลแจ้งเตือนค่าฝุ่นละอองตามช่วงเวลาที่กำหนดด้วย Line Notify ไปยังกลุ่ม Line ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มสามารถทราบข้อมูลดัชนีคุณภาพอากาศ และค่าฝุ่น PM2.5 ในช่วงเวลาที่กำหนดขึ้นแต่ละวัน

2. การประเมินประสิทธิภาพของชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT

ชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT ที่พัฒนาขึ้นมา และติดตั้งในที่โล่งใต้ชายคาที่มีการบังแสงแดดและฝน ณ อาคาร 1 ชั้น 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กที่ได้จากชุดการเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT ของผู้วิจัยที่ติดตั้ง ณ บริเวณลานชั้น 9 อาคาร 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จะถูกส่งไปเก็บไว้ที่ IoT Platform จากนั้นจะดึงข้อมูลแบบต่อทุก 15 นาทีแบบต่อเนื่อง นำมาเฉลี่ยเป็นรายชั่วโมง ตลอดทั้งวัน ระหว่างวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2565 ถึง 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 เป็นระยะเวลา 33 วัน

2.2 ข้อมูลค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กของสถานีมาตรฐานวัดคุณภาพอากาศ PM2.5 รหัส 02t แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ของกรมควบคุมมลพิษ เป็นรายชั่วโมง จากเว็บไซต์ Air4Thai (pcd.go.th)

2.3 เปรียบเทียบค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กที่ได้จากชุดการเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT ของผู้วิจัย กับค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กของสถานีมาตรฐานวัดคุณภาพอากาศ PM2.5 เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (coefficient of determination; r^2) ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (linear regression analysis) และการทดสอบค่าซี (Z-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. การควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่เปิดและปิดที่มีระดับค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กสูงเกินค่ามาตรฐาน ของชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT

การทดสอบการควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่เปิดและปิดที่มีระดับค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กสูงเกินค่ามาตรฐาน ของชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT เนื่องจากมีข้อจำกัดในการเลือกพื้นที่ทดลองที่สามารถควบคุมสภาวะการทดลองได้ทั้งระบบปิดระบบเปิดและเหมาะกับการจำลองสถานการณ์ให้มีระดับค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กสูงเกินค่ามาตรฐาน

ผู้วิจัยจึงเลือกทำการจำลองสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยการใช้คอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องให้มีการแสดงค่าฝุ่นละอองมากกว่า 90 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (ค่าเกินมาตรฐานที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด) ณ ห้อง 193 ชั้น 9 อาคาร 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ซึ่งมีขนาด 8 x 8 x 2.5 เมตร โดยพื้นที่ทดลองแบบปิด หมายถึง ปิดประตู หน้าต่างเพื่อป้องกันอากาศเคลื่อนที่ และพื้นที่ทดลองแบบเปิด หมายถึง เปิดประตู หน้าต่างให้อากาศสามารถเคลื่อนที่ได้

จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการติดตั้งเครื่องวัดไวดตรงจุดกึ่งกลางห้อง ติดตั้งชุดพ่นละอองหมอกน้ำ ประกอบด้วยปั้มน้ำแรงดันสูงขนาด 70 พีเอสไอ ท่อแรงดันขนาด 5 มิลลิเมตร ยาว 30 เมตร และหัวพ่นหมอกขนาด 0.3 มิลลิเมตร จำนวน 10 หัว เมื่อค่าฝุ่น PM2.5 มีค่าเกินมาตรฐาน ชุดควบคุมจะสั่งให้ปั้มน้ำแรงดันสูงทำงาน พ่นละอองหมอกกระจายทั่วห้องทดลอง ครั้งละ 20 นาที และตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กทุก ๆ 2 นาที ทำการทดลองอย่างน้อย 3 ชั่วโมง

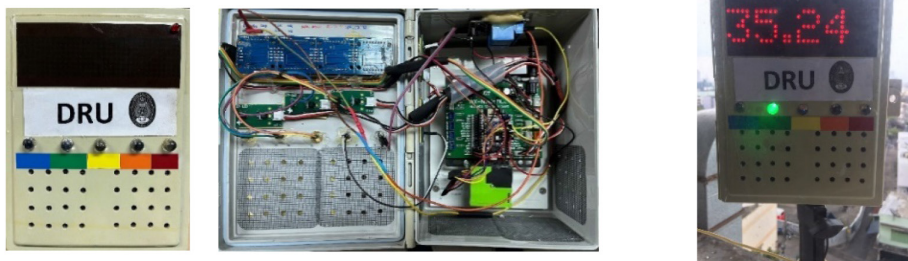
ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT สำหรับผลการวิจัย มีดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT

ชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT ที่พัฒนาขึ้นมา และติดตั้งในที่โล่งใต้ชายคาที่มีการบังแสงแดดและฝน ณ อาคาร 1 ชั้น 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ดังภาพที่ 3 สามารถตรวจวัดค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กแสดงค่าปัจจุบันแบบเรียลไทม์ทุก 15 วินาที และการติดสว่างของหลอดแอลอีดีแสดงผลด้วยสี ตามระดับค่าดัชนีคุณภาพอากาศที่กรมมลพิษกำหนดได้อย่างสมบูรณ์ ดังภาพที่ 4

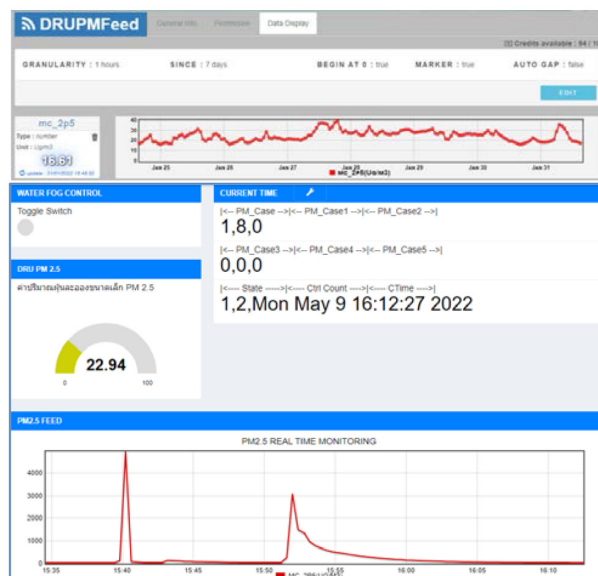
การรายงานค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (หน่วย ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ตามเวลาจริง และข้อมูลย้อนหลังที่เก็บไว้ที่ IoT Platform (NETPIE-2015) ดังภาพที่ 5 และแจ้งเตือนด้วย Line Notify ไปยังกลุ่มไลน์ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มสามารถทราบข้อมูลค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก และค่าดัชนีคุณภาพอากาศในช่วงเวลาที่กำหนดในแต่ละวัน ดังภาพที่ 6

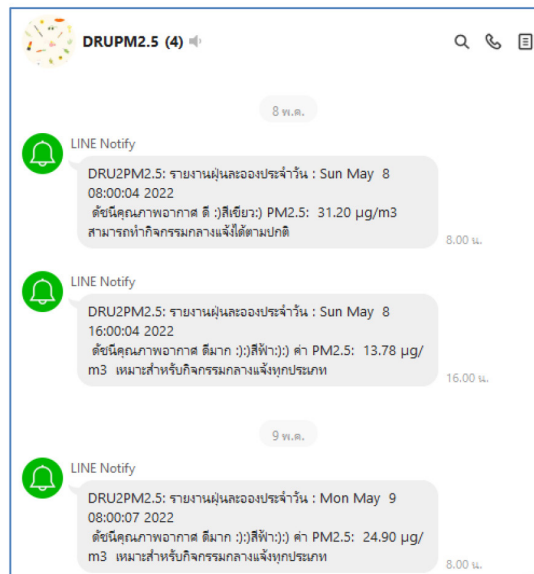
ภาพที่ 3 ชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT และติดตั้ง ณ อาคาร 1 ชั้น 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ภาพที่ 4 การแสดงค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กและการติดสว่างของหลอดแอลอีดีแสดงผลด้วยสีตามระดับค่าดัชนีคุณภาพอากาศที่กรมมลพิษกำหนด

ภาพที่ 5 ค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กตามเวลาจริง และข้อมูลย้อนหลังที่เก็บไว้ที่ IoT Platform (NETPIE-2015)

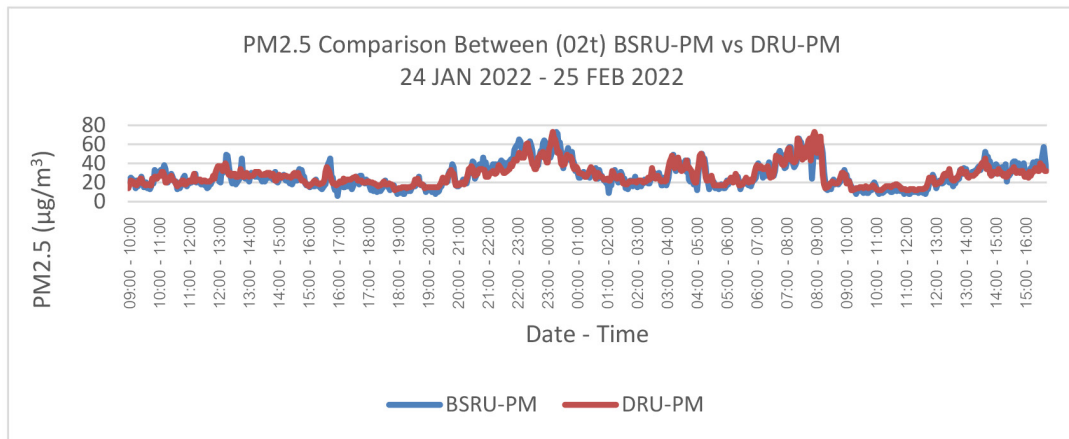

ภาพที่ 6 ข้อความแจ้งเตือนไปยังกลุ่มไลน์ช่วงเวลา 8.00 น. และ 16.00 น.

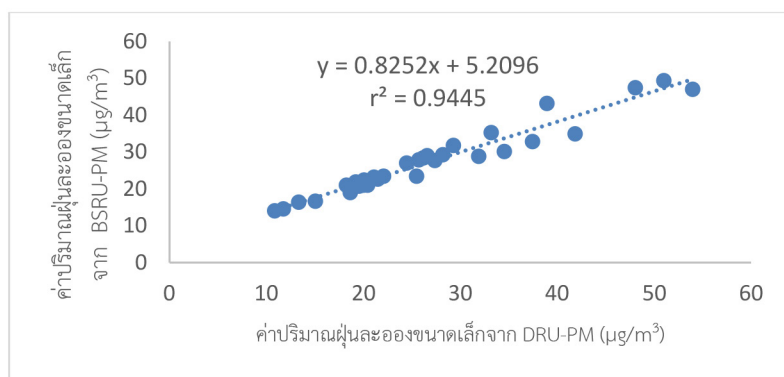
2. ผลการประเมินประสิทธิภาพชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT

ผลการประเมินประสิทธิภาพชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT ของผู้วิจัย โดยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT ของผู้วิจัย กับอุปกรณ์มาตรฐานจากสถานี O2t แขวงทิวรุจิ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า ค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กที่วัดได้จากเครื่องวัดฝุ่นละอองขนาดเล็กที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น (DRU-PM) กับค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กที่วัดได้จากสถานีมาตรฐาน O2t (BSRU-PM) แสดงเป็นค่าเฉลี่ยรายชั่วโมง ระหว่างวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2565 ถึง 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ดังภาพที่ 7 พบว่า กราฟทั้งสองมีแนวโน้มของกราฟเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อนำค่าเฉลี่ยปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กที่วัดได้จากเครื่องวัดที่ผู้วิจัยพัฒนากับเครื่องวัดจากสถานีมาตรฐาน O2t มาเปรียบเทียบกันโดยใช้การทดสอบค่าซี พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \geq 0.05$) นอกจากนั้น เมื่อนำข้อมูลค่าเฉลี่ยรายชั่วโมงมาทำเป็นค่าเฉลี่ยราย 24 ชั่วโมง และเปรียบเทียบระหว่างเครื่องวัดที่ผู้วิจัยพัฒนากับเครื่องวัดจากสถานีมาตรฐาน O2t ดังภาพที่ 8 พบว่า ค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กเฉลี่ยราย 24 ชั่วโมง มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตามสมการ $y = 0.8252x + 5.2096$ และมีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ (r^2) ในระดับสูงถึง 0.9445 แสดงให้เห็นว่า ผลการวัดค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กจากเครื่องวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาสอดคล้องกับเครื่องวัดจากสถานีมาตรฐาน O2t และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ ยาอุทมิ, สมศักดิ์ วรรณชัย, พิสิษฐ์ วิมลธนสิทธิ์, จักรินทร์ ถิ่นนคร, และเศรษฐ์ สัมภิตตะกุล (2562, น. 481-484) ที่พัฒนาเครื่องวัดฝุ่นละอองขนาดเล็กซึ่งมีผลการวัดที่สอดคล้องกับ

เครื่องวัดฝุ่นมาตรฐาน PCD68T ณ สถานีอุตุนิยมวิทยา ลำพูน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (0.9693) ในระดับสูงเช่นกัน

ภาพที่ 7 กราฟแสดงค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กเฉลี่ยรายชั่วโมงระหว่างเครื่องวัดจากสถานีมาตรฐาน 02t (BSRU-PM) กับ เครื่องวัดที่พัฒนาขึ้น (DRU-PM)

ภาพที่ 8 กราฟแสดงความสัมพันธ์ค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กเฉลี่ยราย 24 ชั่วโมง ของเครื่องวัดสถานีมาตรฐาน 02t (BSRU-PM) กับ เครื่องวัดที่พัฒนาขึ้น (DRU-PM)

3. ผลการควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่เปิดและปิดที่มีระดับค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กสูงเกินค่ามาตรฐาน ของชุดเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT

การติดตั้งชุดการเฝ้าระวัง แสดงผลแจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT และอุปกรณ์ควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กใช้ระบบพ่นหมอกแรงดันสูง ในห้องทดลองขนาด 8 x 8 x 2.5 เมตร ดังภาพที่ 9

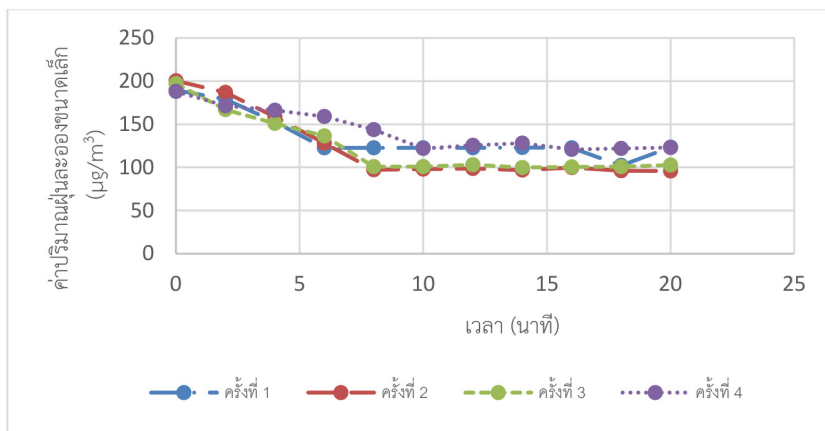
หัวพ่นหมอกขนาด 0.3 มิลลิเมตร

ปั้มน้ำขนาดแรงดัน 70 พีโอเอสไอ

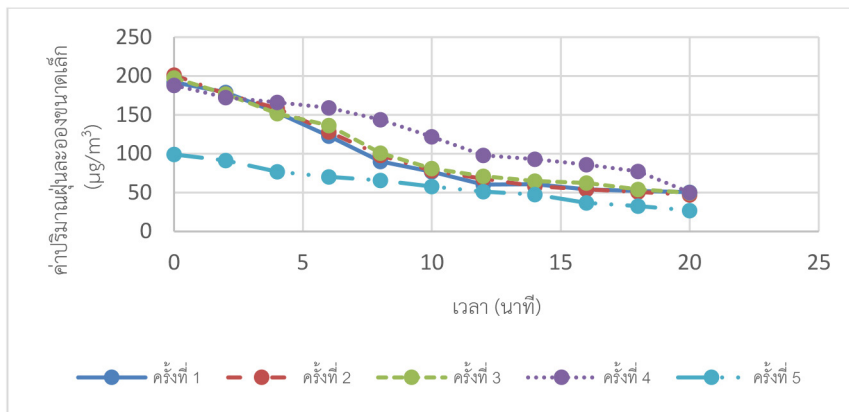
ภาพที่ 9 การติดตั้งชุดการแผ่กระจาย แสดงผลแจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT และอุปกรณ์ควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กใช้ระบบพ่นหมอกแรงดันสูงในห้องทดลองขนาด $8 \times 8 \times 2.5$ เมตร

ผลการทดลองการควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่ปิด โดยการฉีดละอองหมอกด้วยน้ำแรงดันสูงให้กระจายทั่วห้อง จำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที ตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กทุก ๆ 2 นาที ดังภาพที่ 10 พบว่า ค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กมีแนวโน้มลดลงตามเวลา เมื่อระยะเวลาผ่านไป 20 นาที ประสิทธิภาพในการลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 42.39 สอดคล้องกับงานวิจัย Kim, Kim, & Lee (2020, pp. 1-7) ที่รายงานว่า ค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กภายในห้องทดลองแบบปิดจะลดลง หลังจากเปิดอุปกรณ์สร้างละอองหมอกน้ำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 5 นาที และละอองน้ำขนาดเล็กมีประสิทธิภาพในการลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กอยู่ที่ร้อยละ 24.4 นอกจากนี้ จากภาพที่ 10 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเวลาผ่านไป 20 นาทีหลังจากเปิดอุปกรณ์สร้างละอองหมอกน้ำค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กยังคงมีค่าเกินมาตรฐานที่กรมมลพิษกำหนด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานที่ปิดนั้นเป็นสถานที่อากาศไม่สามารถหมุนเวียนถ่ายเทได้ ดังนั้น การลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กจะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของชุดพ่นละอองหมอกน้ำเพียงอย่างเดียว ซึ่งการเพิ่มประสิทธิภาพของการจับตัวกันของฝุ่นละอองกับน้ำที่เกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพิ่มระยะเวลาในการพ่นละอองน้ำ ปรับระดับความดันน้ำของอุปกรณ์ฉีดพ่นละอองน้ำให้สูงขึ้น (Wang, Wang, Song, & Wen, 2019, pp. 150-158) ผสมสารลดแรงตึงผิวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (Wang, Tan, Zhang, Li, & Liu, 2019, pp. 189-199) เป็นต้น

ภาพที่ 10 ผลการทดสอบการควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่ปิด

ผลการทดลองการควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่เปิด โดยเปิดประตูและหน้าต่างให้มีการไหลเวียนจากอากาศภายนอกเข้ามายังพื้นที่ทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการติดตั้งเครื่องวัดไวดำตรงจุดกึ่งกลางห้อง และติดตั้งชุดพ่นละอองหมอกน้ำเหมือนการทดลองในพื้นที่ปิดทุกประการ ผลการทดลอง ดังภาพที่ 11 พบว่า การทดลองครั้งที่ 1, 2, 3 และ 4 เริ่มต้นมีค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก อยู่ระหว่าง 188.12-201.19 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เมื่อเวลาผ่านไปปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้ระดับสีของค่าดัชนีคุณภาพอากาศเปลี่ยนจากสีแดง (ค่าเกินมาตรฐาน) เป็นสีเขียว (47.19-50.00 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ใช้เวลา 20 นาที ส่วนการทดลองครั้งที่ 5 เริ่มต้นมีค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก 99.04 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร เมื่อเวลาผ่านไปปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้ระดับสีของค่าดัชนีคุณภาพอากาศเปลี่ยนจากสีแดง (ค่าเกินมาตรฐาน) เป็นสีเขียว (36.79 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ใช้เวลา 16 นาที และประสิทธิภาพในการลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่เปิดเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 74.20 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 140 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ภายในเวลา 20 นาที จะลดค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กลงให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (37.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)ได้และเมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของชุดพ่นละอองหมอกน้ำเพื่อลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่เปิดกับพื้นที่ปิด พบว่า การลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่เปิดมีประสิทธิภาพมากกว่าการลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่ปิด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าฝุ่นละอองขนาดเล็กที่ลอยอยู่ในอากาศลดลงได้นั้น เกิดจากการเคลื่อนที่หรือเกิดการไหลเวียนของอากาศในบริเวณนั้นนั่นเอง โดยละอองหมอกที่พ่นออกมาด้วยปั๊มน้ำแรงดันสูงจะเป็นตัวช่วยไม่ให้ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กมีปริมาณเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กที่ลอยอยู่ในอากาศจะแปรผันตรงกับอัตราการไหลเวียนและถ่ายเทของอากาศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา ปีสิงห์ (2557, น. 8-9) พบว่า ฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน ในห้องพักสูบบุหรี่และบริเวณหน้าประตูมีการกระจายตัวของควันบุหรี่หรือออกสู่ภายนอกห้องอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในขณะเปิด-ปิดประตูซึ่งเป็นการเพิ่มให้ควันบุหรี่รั่วไหลกระจายตัวออกภายนอกห้องได้ตลอดเวลา

ภาพที่ 11 ผลการทดสอบการควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่เปิด

บทสรุป

การพัฒนาชุดการเฝ้าระวัง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กด้วยระบบ IoT สามารถแสดงผลแบบเรียลไทม์ การติดตั้งของหลอดแอลอีดีแสดงผลด้วยสี ตามระดับค่าดัชนีคุณภาพอากาศที่กรมมลพิษกำหนดได้อย่างสมบูรณ์ และแจ้งเตือนด้วย Line Notify ไปยังกลุ่มไลน์ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มสามารถทราบข้อมูลค่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก และค่าดัชนีคุณภาพอากาศในช่วงเวลาที่กำหนดในแต่ละวันได้ ส่วนการประเมินประสิทธิภาพประเมินได้จากการวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศต่อเนื่อง เปรียบเทียบกับเครื่องมือวัดมาตรฐานของกรมควบคุมมลพิษ ณ สถานีมาตรฐานวัดคุณภาพอากาศ 02t เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า มีผลการวัดที่สอดคล้องกันและมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สูงมาก นอกจากนี้ การควบคุมฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่ปิดและเปิดที่มีระดับค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กสูงเกินค่ามาตรฐานของชุดพ่นละอองหมอกน้ำ ภายในระยะเวลา 20 นาที พบว่า ประสิทธิภาพในการลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 42.39 และร้อยละ 74.20 ตามลำดับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ นำไปสู่การพัฒนาเครื่องตรวจวัดฝุ่น PM2.5 ที่มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับเครื่องตรวจวัดมาตรฐาน มีขนาดเล็ก ต้นทุนต่ำ สามารถเคลื่อนย้ายและติดตั้งได้ง่าย หากนำไปติดตั้งเพิ่มจำนวนจุดวัดให้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในการเฝ้าระวังวิกฤตของฝุ่น PM2.5 ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพิ่มความถูกต้องของข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อใช้ในโมเดลการคาดคะเนข้อมูลค่าฝุ่น PM2.5 ที่ต้องการผลการวิเคราะห์ที่ใกล้เคียงกับสภาพจริงในพื้นที่นำไปสู่นโยบายการป้องกันสุขภาพของประชาชนในภาวะมลพิษทางอากาศที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ระบบในการพ่นละอองหมอกด้วยน้ำแรงดันสูงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดภูมิสถาปัตย์ (Landscape) ในพื้นที่ต่าง ๆ ให้ความสวยงาม

2. สามารถนำชุดเผื่อสำรอง แสดงผล แจ้งเตือน และควบคุมปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไปขยายผลเพิ่มเติม เช่น ใช้อุปกรณ์ไมโครคอนโทรลเลอร์ NodeMCU/ESP8266 ขยายพอร์ตเพื่อเพิ่มอุปกรณ์เซ็นเซอร์ในการวัดค่าอื่น ๆ และระบบการควบคุมในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น การแจ้งเตือนด้วยเสียงหรือการควบคุมระบบการดูดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กขณะที่มีค่าเกินมาตรฐาน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2565). ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดมาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในบรรยากาศโดยทั่วไป ค่าเฉลี่ยในเวลา 24 ชั่วโมง. ค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.pcd.go.th/laws/26439>.
- จินตนา ปิสังข์. (2557). ระดับฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM2.5) จากควันบุหรี่มือสองในบริเวณใกล้เคียงและภายในห้องพักสูบบุหรี่ของสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ. ค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564, จาก <https://www.trc.or.th/th/attachments/article/144/009FS.pdf>.
- ศิลป์ณรงค์ ฉวีพัฒน์ และพรนรินทร์ สายกลิ่น. (2562). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Narrow Band Internet of Thing ในการสร้างต้นแบบสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (น. 259-270). กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2019). คู่มือการใช้งาน NETPIE An Official Guide to NETPIE. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- อมรรัตน์ คำบุญ, ญัฐดนัย สิงห์ศรีวรรณ, กัลยา ธนาสินธ์, ชีรวิทย์ อัครศิลป์กุล, วรินทร์ นวลทิม, และสายัณ พุฒลา. (2565). การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อแสดงค่าฝุ่น PM2.5 และค่าดัชนีคุณภาพอากาศ. วารสารก้าวหน้าโลกวิทยาศาสตร์. 22 (1), น. 173-189.
- อดิศักดิ์ ประพันธ์กุล และอภินิติ โชติสังกาศ. (2563). การประยุกต์ใช้ระบบตรวจวัดเพื่อควบคุมฝุ่นในพื้นที่ก่อสร้างโดยใช้เทคโนโลยีไอโอที อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งที่58:สาขาวิทยาศาสตร์,สาขาวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์, สาขาอุตสาหกรรมเกษตร, สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (น. 352-361). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อาทิตย์ ยาวุฒิ, สมศักดิ์ วรรณชัย, พิสิทธิ์ วัฒนสินธิ, จักรินทร์ ถิ่นนคร, และเศรษฐ์ สัมภิตตะกุล.
(2562). การพัฒนาเครื่องวัดฝุ่นหลักทางแสงและเปรียบเทียบผลการวัดกับเครื่องมือวัดมาตรฐาน.
การประชุมวิชาการทางวิศวกรรมไฟฟ้า ครั้งที่ 42. (น. 481-484). นครปฐม : มหาวิทยาลัย
มหิดล.

Kim, J., Kim, J. J., & Lee, S. J. (2020). Efficient removal of indoor particulate matter Using water microdroplets generated by a MHz-frequency ultrasonic atomizer. **Building and Environment**, 175, pp. 1-7. Retrieved May 7, 2023, from <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2020.106797>.

Nguyen, N. H., Nguyen, H. X., Le, T. B., & Vu, C. D. (2021). Evaluating low-cost commercially available sensors for air quality monitoring and application of sensor calibration methods for improving accuracy. **Open Journal of Air Pollution**, 10, pp. 1-17. Retrieved May 9, 2023, from <https://doi.org/10.4236/ojap.2021.101001>.

Suriano, D., & Prato, M. (2023). An investigation on the possible application areas of low-cost PM sensors for air quality monitoring. **Sensors**, 23, pp. 1-18. Retrieved May 9, 2023, from <https://doi.org/10.3390/s23083976>.

Wang, P., Tan, X., Zhang, L., Li, Y., & Liu, R. (2019). Influence of particle diameter on the wettability of coal dust and the dust suppression efficiency via spraying. **Process Safety and Environmental Protection**, 132 (2), pp. 189-199. Retrieved May 7, 2023, from <https://doi.org/10.1016/j.psep.2019.09.031>.

Wang, S., Wang, J., Song, C., & Wen, J. (2019). Numerical investigation on urea particle removal in a spray scrubber using particle capture theory. **Chemical Engineering Research and Design**, 145, pp. 150-158. Retrieved May 7, 2023, from <https://doi.org/10.1016/j.cherd.2019.03.011>.

Wang, Y., Li, J., Jing, H., Zhang, Q., Jiang, J., & Biswas, P. (2015). Laboratory evaluation and calibration of three Low-Cost Particle Sensors for particulate matter measurement. **Aerosol Science and Technology**, 49 (11), pp. 1063-1077.

การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับการปรับตัวของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

สุพิชฌาย์ เพ็ชรสดใส¹ บุรานี ระเบียบ²
เกรียงศักดิ์ รัฐกุล³ พนิดา โดบุญเรือง⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) และความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์แตกต่างกัน และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 522 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามประเมินความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัว และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ตามประเด็นหลักและสรุปตีความอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.44) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้านการบริหารจัดการด้านสัมพันธภาพ ($\bar{X}=3.74$) รองลงมาคือการรู้จักอารมณ์ของตนเอง ($\bar{X}=3.66$) และการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ($\bar{X}=3.56$) ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการบริหารจัดการอารมณ์ ($\bar{X}=3.19$) แต่อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

¹ อาจารย์ ดร., คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

อีเมล: suphitcha_pe@rmutto.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

อีเมล: buranee_ra@rmutto.ac.th

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

อีเมล: kriansak.ra@skru.ac.th

⁴ อาจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ

อีเมล: phanida_to@rmutto.ac.th

2. การปรับตัวของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.21$, S.D.=0.56) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้านการเข้าสังคม ($\bar{X}=3.42$) และด้านสติปัญญา ($\bar{X}=3.32$) ส่วนด้านอารมณ์มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89$)

3. ผลการเปรียบเทียบตามเพศ พบว่านักศึกษาหญิงมีระดับความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการเข้าสังคมสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

4. ผลการเปรียบเทียบตามคณะ พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมของนักศึกษาในแต่ละคณะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยดังกล่าว จึงเสนอแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัว ได้แก่ การบูรณาการ EQ ในกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะด้านอารมณ์และสังคม และการให้การปรึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต โดยสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

คำสำคัญ : ความฉลาดทางอารมณ์ การปรับตัว นักศึกษา

A Study on Emotional Quotient and Adaptation of Undergraduate Students at Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Chanthaburi Campus

Suphitcha Petchsodsai¹ Buranee Rabiab²
Kriangsak Rattakul³ Phanida Toboonruang⁴

Abstract

This research aimed to study the levels of emotional quotient (EQ) and adaptability among students at Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Chanthaburi Campus, to compare emotional quotient and adaptability across Rajamangala University of Technology Tawan-ok students with different demographic characteristics, and to propose strategies for developing emotional quotient and adaptability of students at Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Chanthaburi Campus. The sample consisted of 522 undergraduate students in the academic year 2021. The research instruments included a questionnaire assessing emotional quotient and adaptability, as well as interviews. Data was collected through questionnaires and interviews. Qualitative data were analyzed using content analysis by categorizing key themes and systematically interpreting them to formulate policy-relevant recommendations aligned with students' contexts. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including means and standard deviations, with t-tests employed for comparison.

The research findings revealed that:

1. The overall level of students' emotional quotient was high ($\bar{X}=3.53$, S.D.= 0.44). The highest average score was found in relationship management ($\bar{X}=3.74$), followed by self-awareness ($\bar{X}=3.66$) and awareness of others' emotions ($\bar{X}=3.56$). The lowest average score was in emotional regulation ($\bar{X}=3.19$), which was still considered high.

¹ Lecturer Dr., Faculty of Social Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-ok Chanthaburi Campus
e-mail: suphitcha_pe@rmutto.ac.th

² Assistant Professor Dr., Faculty of Agro-Industrial Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-ok Chanthaburi Campus e-mail: buranee_ra@rmutto.ac.th

³ Lecturer Dr., Bachelor of Education Program in Counseling Psychology and Guidance, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University email: kriangsak.ra@skru.ac.th

⁴ Lecturer Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajamangala University of Technology Tawan-ok
email: phanida_to@rmutto.ac.th

2. Students' overall adaptability was at a high level ($\bar{X}=3.21$, S.D.=0.56), with the highest scores in social adaptability ($\bar{X}=3.42$) and cognitive adaptability ($\bar{X}=3.32$). Emotional adaptability was at a moderate level ($\bar{X}=2.89$).

3. Gender-based comparisons indicated that female students had significantly higher levels of emotional quotient and social adaptability than male students ($p < .05$).

4. The comparison by faculty revealed that the overall emotional quotient levels of students did not differ significantly across faculties.

Based on these findings, the study proposes strategies for enhancing emotional quotient and adaptability, such as integrating EQ into teaching and learning processes, organizing activities to foster emotional and social skills, and providing counseling to promote mental well-being. These strategies can be applied within the context of universities in Thailand to strengthen students' capacities to face future challenges.

keywords: Emotional Quotient, Adaptability, Undergraduate Students

บทนำ

วัยรุ่นถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและศักยภาพสูง เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและพัฒนาประเทศในอนาคต อย่างไรก็ตาม ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงของการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ที่ซับซ้อน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่สังคมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการทักษะในการจัดการอารมณ์และการปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญมากขึ้นสำหรับวัยรุ่น ซึ่งจะช่วยทำให้พวกเขาสามารถตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมปัจจุบัน (Keefer, Parker & Saklofske, 2020) ในยุคดิจิทัลนี้ การปรับตัวของวัยรุ่นไม่ได้หมายถึงเพียงการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารกับผู้อื่น การจัดการกับปัญหาทางอารมณ์ และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ความฉลาดทางอารมณ์จึงกลายเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่น เนื่องจากความสามารถในการควบคุมอารมณ์และเข้าใจผู้อื่นช่วยให้วัยรุ่นสามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกและมีการปรับตัวที่ดีในสังคมได้ (Mayer, Salovey, & Caruso, 2020) ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อวัยรุ่น เนื่องจากช่วยให้พวกเขาสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง เข้าใจและตอบสนองต่ออารมณ์ของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การมีความฉลาดทางอารมณ์ยังช่วยให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวกับความท้าทายและสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Keefer, Parker, และ Saklofske, 2018) สำหรับนักศึกษาที่เพิ่งเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา การปรับตัวเป็นสิ่งจำเป็นมากขึ้น เนื่องจากเป็นช่วงที่ต้องเผชิญกับระบบการเรียนการสอนที่ซับซ้อน การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและอาจารย์ รวมถึงการปรับตัวในแง่มุมอื่น ๆ ที่แตกต่างจากระดับมัธยมศึกษา (Zeidner, Matthews, & Roberts, 2004) ดังนั้น ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีบทบาทสำคัญในการลดความเครียดและความวิตกกังวล รวมถึงช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีให้กับนักศึกษา (จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์ และกัญญาวดี แสงงาม, 2562)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี มีเป้าหมายในการพัฒนาบัณฑิตที่พร้อมปฏิบัติงานจริงและมีความสามารถในการสื่อสารวิชาที่เรียน การมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับนักศึกษาในการเผชิญหน้ากับความท้าทายต่าง ๆ ในสังคม (สุทธิพร แท่นทอง, 2565) ทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่และการทำงานร่วมกับเพื่อนและอาจารย์ การพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ในนักศึกษาควบคู่กับการพัฒนาทางวิชาการจะช่วยให้นักศึกษาสามารถจัดการกับปัญหาทางอารมณ์และการปรับตัวได้ดีขึ้น ส่งผลให้สามารถประสบความสำเร็จทั้งด้านการศึกษาและชีวิตส่วนตัวได้อย่างมั่นคง (Petrides, K. V et al., 2018) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการยอมรับถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา แต่ยังคงขาดงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยเหล่านี้ในบริบทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยเฉพาะในสถาบันเทคโนโลยีเช่นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล การเข้าใจระดับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษา

จะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความเป็นอยู่และความสำเร็จทางการศึกษาของพวกเขา งานวิจัยนี้มีความจำเป็นในการระบุช่องว่างหรือจุดอ่อนในทักษะทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษา ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาการช่วยเหลือหรือโปรแกรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ โดยการดำเนินการนี้มหาวิทยาลัยจะสามารถสนับสนุนนักศึกษาในการเผชิญกับความท้าทาย ลดความเครียดและความวิตกกังวล และส่งเสริมสุขภาพจิตและความสำเร็จทางการศึกษาโดยรวม (Sánchez-Álvarez, Extremera, & Fernández-Berrocal, 2016)

ดังนั้น การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษา เปรียบเทียบความแตกต่างตามปัจจัยประชากรศาสตร์ เช่น เพศ และคณะ รวมถึงเพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี โดยผลลัพธ์ของการวิจัยมุ่งเน้นทั้งการวิเคราะห์ระดับความสามารถในด้านต่าง ๆ และการรวบรวมข้อเสนอเชิงปฏิบัติจากข้อมูลเชิงลึก เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมที่เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์และทักษะการปรับตัว ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาที่มีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและมีสุขภาพจิตที่ดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์ต่างกัน ได้แก่ เพศ และ คณะ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ขั้นตอนทีหนึ่ง การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1.1 ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 โดยแบ่งเป็นนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคม จำนวน 657 คน และนักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 860 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ซึ่งได้จากการสุ่ม

แบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยทำการคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane (1973) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 522 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเพียงพอในกรณีที่มีการตอบคำถามไม่สมบูรณ์ โดยสุ่มเลือกจากนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคม และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการเกษตรที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4

1.2 ขั้นตอนที่สอง การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและการศึกษา จำนวน 8 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบมีเกณฑ์ (Criterion-Based Selection) โดยพิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ถูกต้องและครอบคลุมมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ตามองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของ Goleman (1995) 5 ด้าน 1) การรู้จักอารมณ์ตัวเอง 2) การบริหารจัดการอารมณ์ 3) การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 4) การรับรู้ - รู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น 5) การบริหาร - จัดการด้านสัมพันธภาพ จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามเกี่ยวกับการปรับตัว 4 ด้าน 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านอารมณ์ 3) ด้านการเข้าสังคม 4) ด้านสติปัญญา จำนวน 24 ข้อ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (Item Objective Congruence: IOC) ผลการประเมินพบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 0.90 และไม่มีข้อคำถามใดที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.66 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน จากนั้นวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและการศึกษา จำนวน 8 คน ซึ่งใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อบรรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษาในบริบทของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

3. การพิทักษ์สิทธิของผู้ร่วมวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการขอพิจารณารับรองจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก RMUTTO REC No.045/2564 วันที่รับรอง 20 สิงหาคม 2564 ผู้วิจัยปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ (1) หลักความเคารพในบุคคล (Respect for person) โดยการให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน และตอบคำถามข้อสงสัยจนผู้ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยพอใจ และให้เวลาตัดสินใจอย่างอิสระในการให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะเคารพความเป็นส่วนตัวและการเก็บรักษาความลับ ไม่มีการเปิดเผยชื่อหรือข้อมูลของผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นรายบุคคลโดยเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม

ของการศึกษาทั้งหมด (2) หลักการให้ประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดอันตราย (Beneficence/Non-maleficence) ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะไม่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมการวิจัย อาจเกิดความเสี่ยงต่อตัวผู้เข้าร่วมการวิจัยเพียงเล็กน้อย คือ เสียเวลาให้สัมภาษณ์ หรือ แบบสอบถาม (3) หลักความยุติธรรม (Justice) คือมีเกณฑ์การคัดเลือกและออกชัดเจน มีการกระจายประโยชน์และความเสี่ยงอย่างเท่าเทียมกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ สร้างแบบสอบถามด้วย Google Forms และเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถามจึงถูกจัดทำในรูปแบบออนไลน์ โดยส่งลิงก์แบบสอบถามไปยังนักศึกษาในช่วงเวลาคาบกิจกรรม วันพุธบ่าย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ที่สุ่มเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จากคณะเทคโนโลยีสังคมและคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการเกษตร โดยติดต่อผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาของแต่ละสาขาวิชาเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและการศึกษา จำนวน 8 ท่าน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกที่ช่วยอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ เพื่อสรุปลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง (2) การวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัว ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อประเมินระดับของ ความฉลาดทางอารมณ์ และการปรับตัวของนักศึกษา (3) การวิเคราะห์การเปรียบเทียบ ใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มี 2 กลุ่ม

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปและตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์นี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและอธิบายผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักสามประการ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี (2) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์ต่างกัน ได้แก่ เพศ และคณะ (3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

วิทยาเขตจันทบุรี ในส่วนนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยจะถูกนำเสนอเป็นลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างอย่างละเอียด ผลการวิเคราะห์ได้สรุปและนำเสนอในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระดับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

ความฉลาดทางอารมณ์	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
การรู้จักอารมณ์ตัวเอง	3.66	.45	สูง
การบริหารจัดการอารมณ์	3.19	.39	สูง
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	3.52	.50	สูง
การรับรู้ - รู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น	3.56	.44	สูง
การบริหาร – จัดการด้านสัมพันธภาพ	3.74	.44	สูง
ภาพรวมความฉลาดทางอารมณ์	3.53	0.44	สูง
การปรับตัวของนักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านร่างกาย	3.21	.60	สูง
ด้านอารมณ์	2.89	.52	ปานกลาง
ด้านการเข้าสังคม	3.42	.55	สูง
ด้านสติปัญญา	3.32	.55	สูง
ภาพรวมการปรับตัว	3.21	0.56	สูง

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =3.53, S.D.=0.44) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การบริหารและจัดการด้านสัมพันธภาพ ($\bar{X}$ =3.74, S.D.=0.44) รองลงมาคือ การรู้จักอารมณ์ตัวเอง ($\bar{X}$ =3.66, S.D.=0.45), การรับรู้และรู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น ($\bar{X}$ =3.56, S.D.=0.44), และการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ($\bar{X}$ =3.52, S.D.=0.50) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดแต่ยังคงอยู่ในระดับสูงคือ การบริหารจัดการอารมณ์ ($\bar{X}$ =3.19, S.D.=0.39)

สำหรับการปรับตัวของนักศึกษา พบว่ามีระดับการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย =3.21, S.D.=0.56) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเข้าสังคม ($\bar{X}$ =3.42, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ ด้านสติปัญญา ($\bar{X}$ =3.32, S.D.=0.55) และด้านร่างกาย ($\bar{X}$ =3.21, S.D.=0.60) ตามลำดับ ส่วน ด้านอารมณ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.89 (S.D.=0.52) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีการปรับตัวด้านอารมณ์น้อยกว่าด้านอื่น ๆ และอาจต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านนี้

สรุปได้ว่านักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีความโดดเด่นในด้านการบริหารและจัดการด้านสัมพันธภาพ และการเข้าสังคม ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดี อย่างไรก็ตาม การปรับตัวด้านอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นจุดที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเพิ่มเติม

2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษาที่มีปัจจัยประชากรศาสตร์ต่างกัน ได้แก่ เพศ และคณะ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบที่เหมาะสม ได้แก่ การทดสอบที (t-test) สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มี 2 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปและนำเสนอในตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	หญิง		ชาย		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้จักอารมณ์ตัวเอง	3.68	.48	3.63	.39	.288	.050*
การบริหารจัดการอารมณ์	3.21	.43	3.15	.28	.075	.000***
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	3.52	.51	3.50	.48	.591	.045*
การรับรู้ - รู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น	3.53	.43	3.62	.43	.033	.533
การบริหาร - จัดการด้านสัมพันธภาพ	3.72	.43	3.80	.47	.082	.129

องค์ประกอบการปรับตัวของนักศึกษา	หญิง		ชาย		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านร่างกาย	3.24	64.	3.12	50.	026.	***000.
ด้านอารมณ์	2.88	51.	2.92	57.	543.	223.
ด้านการเข้าสังคม	3.48	52.	3.27	61.	000.	*023.
ด้านสติปัญญา	3.32	51.	3.33	64.	836.	099.

*P<0.05, ***P<0.001

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษาเพศชาย และเพศหญิง พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จักอารมณ์ตัวเอง นักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.48) สูงกว่านักศึกษาชาย ($\bar{X}= 3.63$, 0.39) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ด้านการบริหารจัดการอารมณ์ นักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.21$, S.D.=0.43) สูงกว่านักศึกษาชาย ($\bar{X}= 3.15$, S.D.= 0.28) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับด้านการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง นักศึกษาหญิง ($\bar{X}=3.52$, S.D.=0.51) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาชาย ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.48) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการรับรู้และรู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่นและการบริหารจัดการด้านสัมพันธ์ภาพ ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านการปรับตัว พบว่าด้านร่างกาย นักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.24$, S.D.=0.64) สูงกว่านักศึกษาชาย ($\bar{X}=3.12$, S.D.=0.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ด้านการเข้าสังคม นักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.48$, S.D.= 0.52) สูงกว่านักศึกษาชาย ($\bar{X}=3.27$, S.D.=0.61) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตาม ด้านอารมณ์และด้านสติปัญญา ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ในด้านการรู้จักอารมณ์ตนเอง การบริหารจัดการอารมณ์ และการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง สูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณา กลกิจโกวิท และคณะ (2562) ที่พบว่าเพศหญิงมีทักษะในการรับรู้ อารมณ์และการจัดการอารมณ์ดีกว่าเพศชาย ในด้านการปรับตัว นักศึกษาหญิงมีคะแนนด้านร่างกาย และการเข้าสังคมสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล พรามน้อย และคณะ (2566) ที่ระบุว่านักศึกษาหญิงมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมดีกว่านักศึกษาชาย อย่างไรก็ตาม ในด้านอารมณ์และสติปัญญา ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ แสดงให้เห็นว่าทั้งนักศึกษาชายและหญิงมีความสามารถในด้านเหล่านี้ใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษาจำแนกตามคณะ

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	คณะเทคโนโลยีสังคม		คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร		t	p - value
	สังคม		อุตสาหกรรมและการเกษตร			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การรู้จักอารมณ์ตัวเอง	3.68	.47	3.65	.44	.574	.318
การบริหารจัดการอารมณ์	3.21	.41	3.17	.37	.283	.085
การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	3.54	.50	3.50	.51	.357	.528
การรับรู้ - รู้จักอารมณ์ของบุคคลอื่น	3.58	.43	3.54	.44	.311	.611
การบริหาร - จัดการด้านสัมพันธ์ภาพ	3.76	.44	3.73	.45	.481	.521

องค์ประกอบการปรับตัวของ นักศึกษา	คณะเทคโนโลยี สังคม		คณะเทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการเกษตร		t	p - value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านร่างกาย	3.22	.60	3.19	.61	.556	.663
ด้านอารมณ์	2.91	.53	2.88	.52	.398	.782
ด้านการเข้าสังคม	3.45	.56	3.39	.55	.260	.836
ด้านสติปัญญา	3.36	.55	3.29	.55	.145	.730

*P<0.05, ***P<0.001

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษาระหว่างคณะเทคโนโลยีสังคมและคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร พบว่า ในด้านการรู้จักอารมณ์ตัวเอง นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.47) สูงกว่านักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.44) แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.318$) ด้านการบริหารจัดการอารมณ์ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.21$, S.D.=0.41) สูงกว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=3.17$, S.D.=0.37) แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.085$) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.50) สูงกว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.51) โดยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.528$) ด้านการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น พบว่าคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.43) สูงกว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.44) แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.611$) และด้านการบริหารจัดการด้านสัมพันธภาพ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.44) สูงกว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.45) แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.521$)

ด้านการปรับตัว พบว่า ในองค์ประกอบด้านร่างกาย นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.22$, S.D.=0.60) สูงกว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.61) โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.663$) ด้านอารมณ์ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=2.91$, S.D.=0.53) สูงกว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=2.88$, S.D.=0.52) แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.782$) ด้านการเข้าสังคม พบว่าคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.56) สูงกว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=3.39$, S.D.=0.55) โดยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.836$) และด้านสติปัญญา นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสังคมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.36$, S.D.=0.55) สูงกว่าคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร ($\bar{X}=3.29$, S.D.=0.55) แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.730$)

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคณะทั้งสอง โดยแต่ละองค์ประกอบมีค่าคะแนนใกล้เคียงกัน สะท้อนถึงรูปแบบการเรียนรู้และบริบทแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาในลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

จากผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี แนวทางการพัฒนาที่เสนอมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพของนักศึกษาทั้งในด้านการเรียนรู้และการใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่ โดยมีแนวทางดังนี้

1. จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่กับสติปัญญา (IQ) ควรกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาในระดับคณะและสาขาวิชา แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนแผนดังกล่าวให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยเน้นความสมดุลระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และสติปัญญา เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในระยะยาว

2. บูรณาการความฉลาดทางอารมณ์ในกระบวนการเรียนการสอน ควรนำความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้ในรายวิชาหลักและวิชากลุ่มอาชีพ เช่น การพัฒนาทักษะการจัดการอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจในตัวเอง และความเข้าใจผู้อื่น (Empathy)

3. ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมจิตอาสา การฝึกสติผ่านเวิร์กช็อป การทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความร่วมมือ และการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม

4. พัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้และการปรับตัว จัดให้มีระบบสนับสนุนด้านจิตวิทยาและสุขภาพจิต เช่น การให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักศึกษาจัดการความเครียดและความท้าทายต่าง ๆ ในชีวิต

5. สนับสนุนงบประมาณเพื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดอบรมหรือเวิร์กช็อป เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็น

6. เน้นการสร้างแรงจูงใจในตัวเองและพัฒนาความสัมพันธ์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการสร้างแรงจูงใจและการบริหารจัดการความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสำเร็จแนวทางเหล่านี้สามารถนำไปปรับใช้เพื่อเสริมศักยภาพนักศึกษาให้พร้อมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี โดยวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์

และการปรับตัว รวมถึงเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกัน อีกทั้งยังเสนอแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวที่ส่งผลต่อชีวิตการศึกษาและการพัฒนาทักษะในชีวิตประจำวัน

1. ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีความโดดเด่นในด้านการบริหารจัดการสัมพันธ์ภาพและการรู้จักอารมณ์ตนเอง อย่างไรก็ตาม ด้านการบริหารจัดการอารมณ์ยังมีคะแนนต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แม้ว่าจะยังคงอยู่ในระดับสูง ในด้านการปรับตัวโดยรวม พบว่านักศึกษามีคะแนนสูงในด้านการเข้าสังคมและสติปัญญา แต่ด้านอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการอารมณ์และการปรับตัวทางอารมณ์ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Keefer, Parker, และ Saklofske (2018) ซึ่งระบุว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อความสามารถในการปรับตัวและการสร้างสัมพันธ์ภาพในกลุ่มนักศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Basu (2019) ที่พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

2. การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษาตามปัจจัยประชากรศาสตร์ จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาหญิงมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักศึกษาชายในหลายด้าน เช่น การตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง การบริหารจัดการอารมณ์ และการสร้างแรงจูงใจในตัวเอง นอกจากนี้ ด้านการเข้าสังคมของนักศึกษาหญิงก็มีคะแนนสูงกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำเพชร แสงน้อยอ่อน ศศิธร พรนพรัตน์ และ อธิวัฒน์ รัตนวงศ์แซ (2568) ที่แสดงว่าเพศหญิงมีความสามารถในการรับรู้อารมณ์และทักษะการเข้าสังคมที่ดีกว่า อย่างไรก็ตาม ในด้านการปรับตัวทางอารมณ์และสติปัญญาไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างเพศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยเรื่องเพศไม่ได้มีอิทธิพลในทุกมิติของความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัว

3. แนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษา ผลการศึกษาเสนอว่าการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะด้านการบริหารจัดการอารมณ์และการปรับตัวทางอารมณ์ เช่น การจัดกิจกรรมฝึกสติ (Mindfulness) เพื่อช่วยนักศึกษาในการจัดการกับความเครียด รวมถึงการส่งเสริมทักษะทางสังคมผ่านกิจกรรมกลุ่มและค่ายอาสาพัฒนา แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hughes & Evans (2018) และ MacCann et al. (2020) ที่ยืนยันว่าการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ช่วยให้นักศึกษามีความสมดุลทั้งด้านการศึกษาและการใช้ชีวิต

การศึกษานี้เน้นว่าความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญต่อศักยภาพของนักศึกษา โดยส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวทางที่นำเสนอสามารถนำไปปรับใช้เพื่อช่วยให้นักศึกษาเติบโตอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ข้อมูลสำหรับการพัฒนานโยบายและแผนงานในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยนี้สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ใช้ข้อมูลที่ได้มาเพื่อกำหนดนโยบายและแผนงานด้านการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการในปัจจุบัน
2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา การวิจัยได้เสนอแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัว เช่น การบูรณาการทักษะความฉลาดทางอารมณ์ในกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอารมณ์และการปรับตัว และการใช้ระบบสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพจิตเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ เป็นต้น
3. การพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมสำหรับส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรม เช่น แบบฝึกหัดการจัดการอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจ และการแก้ไขปัญหาในบริบทของการทำงานร่วมกัน
4. ส่งเสริมการวิจัยในบริบทของการศึกษาระดับอุดมศึกษา การวิจัยนี้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวในกลุ่มนักศึกษา ซึ่งสามารถขยายผลไปยังมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทักษะสำคัญที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม
5. สนับสนุนการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวเป็นทักษะสำคัญในยุคปัจจุบันที่ช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในด้านการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต การวิจัยนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะดังกล่าว
6. ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมในวงกว้าง นักศึกษาที่พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวอย่างเหมาะสมสามารถนำทักษะนี้ไปสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ช่วยแก้ไขปัญหาสังคม และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. พัฒนานโยบายและแผนงานในมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยควรนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษา โดยรวมเข้ากับกระบวนการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางอารมณ์
2. ออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะเฉพาะด้าน ควรจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะในด้านที่ยังเป็นจุดอ่อน เช่น การจัดการอารมณ์ การสร้างแรงจูงใจในตัวเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อช่วยให้นักศึกษามีการพัฒนาอย่างรอบด้าน
3. พัฒนาทักษะชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่อนาคต ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมพิเศษที่ช่วยให้นักศึกษาเตรียมตัวทั้งในด้านการเรียนรู้ การดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย และการเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังปัจจัยอื่น ๆ เช่น สภาพแวดล้อมครอบครัว ประสบการณ์ก่อนเข้ามหาวิทยาลัย และบทบาทของกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยเหล่านี้กับความฉลาดทางอารมณ์ได้อย่างละเอียด
2. การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง เช่น นักศึกษาจากสาขาวิชาต่าง ๆ หรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น และสามารถปรับใช้ผลการวิจัยได้ในวงกว้าง
3. ควรดำเนินการศึกษาผลกระทบของกิจกรรมหรือโปรแกรมที่ออกแบบเฉพาะเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัว โดยการวิจัยเชิงทดลองจะช่วยให้เปรียบเทียบวิธีการต่าง ๆ เพื่อค้นหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการส่งเสริมทักษะดังกล่าว

ข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดหลายประการที่อาจกระทบต่อความครบถ้วนของผลการศึกษาโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำกัดเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ซึ่งอาจไม่สามารถแทนกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้อย่างครอบคลุม นอกจากนี้ เครื่องมือที่ใช้ เช่น แบบสอบถาม อาจไม่สามารถสะท้อนข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวได้ทั้งหมด โดยเฉพาะการตีความคำถามหรือคำตอบที่อาจไม่ครอบคลุมปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น สถานการณ์ครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม ซึ่งอาจมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวของนักศึกษา ยังไม่ได้พิจารณาเต็มที่ อีกทั้งการเก็บข้อมูลออนไลน์อาจขาดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้ตอบอาจไม่ให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ได้ตอบคำถามอย่างตั้งใจ ข้อจำกัดสุดท้ายคือ เวลาที่ใช้ดำเนินการและทรัพยากรที่จำกัด ส่งผลต่อความลึกและความกว้างของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะการศึกษาความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และการปรับตัวในบริบทต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบเพิ่มเติมในอนาคต

บรรณานุกรม

- จิตรารักษ์ วงศ์คำจันทร์ และกัญญาวดี แสงงาม. (2562). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ผสานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 15(1), 209-219.
- น้ำเพชร แสงน้อยอ่อน, ศศิธร พรนพรัตน์ และอริวัฒน์ รัตนวงศ์แซ. (2568). การศึกษาสุขภาพจิตบุคลิกภาพ แบบเก็บตัว-แสดงตัว ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟูอุปสรรคกับความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. *วารสารจิตวิทยา*, 22(1), 1-20.

- พรพิมล พรามน้อย, พชรินทร์ นินทจันทร์, โสภิตา แสงอ่อน, และนันทิยา เอกอติคมกิจ. (2566). อิทธิพลของเพศ การปรับตัว การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน และความผูกพันในครอบครัวต่อความแข็งแกร่งในชีวิตของวัยรุ่นกลุ่มด้อยโอกาส. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 37(2), 22–43.
- สุทธิพร แท่นทอง. (2565). ความฉลาดทางสังคม: คุณลักษณะสำคัญของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 16(3), 270-284.
- วรุณา กลกิจโกวินท์ จตุพร โพธิ์ปรีสุทธิ์ ญัฐภัทร นิยมรัตน์ กิจ วัชรรัตน์ โหวหาร ภคนันท์ ล้อศิรินันท์ และวรรณกานษ์ ศรีสนธิรักษ์. (2562). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาแพทย์คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 64(1), 77-88.
- Basu, S. (2019). Emotional Intelligence and Adjustment: An Analysis of College Students. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research (JETIR)*, 6(5), 772–777. Retrieved from <https://www.jetir.org/papers/JETIR1905W60.pdf>
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
- Hughes, D. J., & Evans, T. R. (2018). Putting ‘emotional intelligences’ in their place: Introducing the integrated model of affect-related individual differences. *Frontiers in Psychology*, 9, Article 2155, 1–15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02155>
- Keefer, K. V., Par., & Saklofske, D. H. (2020). *Emotional Intelligence in Education: Integrating Research with Practice*. Springer.
- Keefer, K. V., Parker, J. D. A., & Saklofske, D. H. (2018). Three decades of emotional intelligence research: Perennial issues, emerging trends, and lessons learned in education: Introduction to Emotional Intelligence in Education. In K. V. Keefer, J. D. A. Parker, & D. H. Saklofske (Eds.), *Emotional intelligence in education: Integrating research with practice* (pp. 1–19). Springer International Publishing/Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-319-90633-1_1
- MacCann, C., Jiang, Y., BrownDouble, K. S., Bucich, M., & Minbashian, A. (2020). Emotional intelligence predicts academic performance: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 146(2), 150–186. <https://doi.org/10.1037/bul0000219>

- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2020). The ability model of emotional intelligence: Principles and updates. **Emotion Review**, 8(4), 290-300. <https://doi.org/10.1177/1754073916639667>
- Petrides, K. V., Sanchez-Ruiz, M. J., Siegling, A. B., Saklofske, D. H., & Mavroveli, S. (2018). Emotional intelligence as personality: Measurement and role of trait emotional intelligence in educational contexts. In K. V. Keefer, J. D. A. Parker, & D. H. Saklofske (Eds.), **Emotional intelligence in education: Integrating research with practice**. (pp. 49–81). Springer.
- Sánchez-Álvarez, N., Extremera, N., & Fernández-Berrocal, P. (2016). The relation between emotional intelligence and subjective well-being: A meta-analytic investigation. **The Journal of Positive Psychology**, 11(3), 276-285. <https://doi.org/10.1080/17439760.2015.1058968>
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: New York: Harper & Row.

การพัฒนาธรรมนูญชุมชนเพื่อการเกษตรปลอดการเผา ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

คมสันต์ นาควังไทร¹ อติเรก ฟันเขียว²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาธรรมนูญชุมชนเกษตรปลอดการเผาอย่างยั่งยืนในตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 20 คน การสนทนากลุ่ม 3-4 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 6-8 คน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์เอกสาร จากกลุ่มเกษตรกร ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนประสบปัญหาหมอกควันและมลพิษทางอากาศจากการเผาในภาคการเกษตร ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก ปริมาณ 107.4 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ค่า PM2.5 อยู่ในระดับที่เป็นอันตรายและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม แม้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาและประสงค์จะปรับเปลี่ยนแต่ยังขาดความรู้ เทคโนโลยีและแรงจูงใจ กระบวนการพัฒนาธรรมนูญฯ ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกร ผู้นำชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคม มีการจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ การพัฒนาธรรมนูญชุมชนครอบคลุมประเด็นที่พัฒนาขึ้น มีความครอบคลุม เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและมีมาตรการส่งเสริมการทำเกษตรปลอดการเผา เช่น การห้ามเผา การส่งเสริมการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร การให้ความรู้ การจัดตั้งกลไกการติดตามและประเมินผล สรุปปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนาและการนำธรรมนูญฯ ไปปฏิบัติ ได้แก่ ความร่วมมือของคนในชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการมีผู้นำที่เข้มแข็ง ความรู้ที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่าและส่งเสริมการพัฒนาการทำเกษตรปลอดการเผาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ธรรมนูญชุมชน, เกษตรปลอดการเผา, การมีส่วนร่วมของชุมชน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อีเมล: khomsan_n@kpru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อีเมล: adirek_f@kpru.ac.th

Community Participation in Developing a Charter for Zero-Burn Agriculture in Mae Kasa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province

Khomsan Nakwangsa¹ Adirek Funkhiaw²

Abstract

This qualitative research studied community participation in developing a sustainable zero-burn agricultural community charter in Mae Kasa Subdistrict, Mae Sot District, Tak Province. Using qualitative research methods, data were collected through in-depth interviews (20 participants), focus group discussions (3-4 groups with 6-8 participants each), participant observation, and document analysis, involving farmers, community leaders, local government officials, government agencies, and other relevant stakeholders. The community faces smog and air pollution from agricultural burning, causing hazardous PM2.5 (up to 107.4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), which is dangerous and impacts health, environment, and economy. Though aware, they still lack knowledge, technology, and incentives. The charter was developed participatively by all sectors, with measures promoting zero-burn agriculture such as burning bans, agricultural waste management, knowledge sharing, and monitoring/evaluation mechanisms. The charter also covers issues like handling of remaining materials, promotion of organic fertilizer, chemical control, and suitable crops. Implementation involves establishing a community-level driving committee and a continuous monitoring and evaluation system. The conclusion: Factors contributing to the success of the charter's development and implementation include community cooperation, support from government and private sectors, and strong leadership. The knowledge gained can be applied to the development of other communities to address smog and forest fire problems and promote the development of sustainable zero-burn agriculture.

Keywords: community charter, zero-burn agriculture, community participation

¹ Assistant Professor, Department of Public Administration Kamphaeng Phet Rajabhat University Mae Sot , Kamphaengphet Rajabhat University Email: khomsan_n@kpru.ac.th

² Assistant Professor, Department of Public Administration Kamphaeng Phet Rajabhat University, Mae Sot , Kamphaengphet Rajabhat University Email: adirek_f@kpru.ac.th

บทนำ

ในปัจจุบัน การเผาในภาคการเกษตรเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคเหนือปัญหานี้เป็นสาเหตุสำคัญของหมอกควันและมลพิษทางอากาศ ซึ่งรวมถึงฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (กรมควบคุมมลพิษ, 2558) โดยในพื้นที่ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สวด ในปี 2566 ช่วงเดือนมกราคม-เมษายน มีรายงานค่า AQI สูงถึง 307 ใน อ.แม่สวด (ต้นเดือนมีนาคม) ซึ่งบ่งชี้ค่า PM2.5 ที่สูงมากในระดับ “อันตรายต่อสุขภาพอย่างยิ่ง” และมีค่า PM2.5 สูงสุดที่รายงานในภาคเหนือโดยรวมถึง 182 มคก./ลบ.ม. ในปี 2567 ช่วงเดือนมกราคม-เมษายน ค่า PM2.5 สูงสุดที่ ต.แม่ปะ อ.แม่สวด ที่มีรายงานชัดเจนคือ 90.1 มคก./ลบ.ม. ปลายเดือนกุมภาพันธ์ (กรุงเทพมหานคร, 2566) และมีข้อมูลอีกแหล่งระบุค่าสูงสุดถึง 107.4 มคก./ลบ.ม. ช่วงเดือนมีนาคม (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) ซึ่งทั้งสองค่านี้อยู่ในระดับ “มีผลกระทบต่อสุขภาพ (สีแดง) การเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ตอซัง ฟางข้าว และเศษไม้ เป็นวิธีปฏิบัติที่เกษตรกรจำนวนมากยังคงใช้ในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก แต่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ระบบนิเวศ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสร้างภาระทางเศรษฐกิจการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่หลากหลายและยั่งยืน ซึ่งหนึ่งในแนวทางที่เน้นการจัดการตนเองและการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น คือ การพัฒนาธรรมนูญชุมชนซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ซึ่งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์มหาชน) สนับสนุนว่าธรรมนูญชุมชนเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาโดยชุมชนเอง (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2558)

มิติของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ธรรมนูญชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสิทธิชุมชนให้สามารถบริหารจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ธรรมนูญชุมชนจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ชุมชนสามารถกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม (ฤทธิมา วัฒนสุริย์มณี และคณะ, 2024) สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน การพัฒนาธรรมนูญชุมชนจึงสะท้อนถึงความพยายาม ความมุ่งมั่น และการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนเพื่อสร้างความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีบนฐานที่สมดุลและยั่งยืน

ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เป็นหนึ่งในพื้นที่ซึ่งมีการทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบและที่ดอน มีการเพาะปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าว อ้อย ถั่วเหลือง พริก และไร่อ้อย สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตากได้มีมติให้พื้นที่ตำบลแม่กาษาเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดหมอกควันและมลพิษทางอากาศจากการเผาในภาคการเกษตร และมีการจับกุมผู้ลักลอบเผาป่าต่อเนื่อง ก่อนที่จะเพิ่มมาตรการเข้มข้น ห้ามเผาเด็ดขาดในพื้นที่โล่งหรือ

พื้นที่เกษตร รายงานการจับกุมผู้เผาในตำบลแม่กาษา ระบุว่ามีการเผาไร่อ้อยการเกษตร (สวพ. FM91, 2566) เช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ในภาคเหนือ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การวิจัยนี้ได้เลือกตำบลแม่กาษาเป็นพื้นที่ศึกษาเนื่องจากเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาการเผา พื้นที่นี้ประสบปัญหาหมอกควันและมลพิษทางอากาศซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ตำบลแม่กาษายังมีความพร้อมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็งและมีการดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมการทำเกษตรที่ยั่งยืน การศึกษาในพื้นที่นี้จึงสามารถเป็นตัวแทนของพื้นที่เกษตรกรรมอื่น ๆ ในอำเภอแม่สอดที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันได้ และผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในวงกว้างได้

จะเห็นได้ว่า แนวทางแก้ไขที่อาศัยความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบโดยตรง การพัฒนาธรรมชาตชุมชนเกษตรปลอดการเผาโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนถูกมองว่าเป็นแนวทางสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน เนื่องจากธรรมชาติชุมชนที่เกิดจากความเห็นชอบร่วมกันของคนในชุมชนจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในปัญหา ส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกร และสร้างความร่วมมือภายในชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงเล็งความจำเป็นที่จะต้อง

ศึกษาสภาพและปัญหาการทำเกษตรปลอดการเผาของเกษตรกรในพื้นที่การเกษตร ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตากและการพัฒนาองค์ความรู้การจัดการทำธรรมชาตชุมชนเพื่อเกษตรปลอดการเผาในพื้นที่การเกษตร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ได้แก่ ได้ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและการจัดการปัญหาการเผา ได้แก่ เกษตรกรในเขตพื้นที่ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในตำบลแม่กาษาจำนวน 20 คน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม 3-4 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 6-8 คน

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยวิธีการคัดเลือกโดยใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) หลักการสำคัญในการคัดเลือกคือการพิจารณาจากโดยพิจารณาจากความรู้ประสบการณ์ ด้านการเกษตรและการจัดการปัญหาการเผา และความเกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. **เครื่องมือในการวิจัย** งานวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกระตมความคิดเห็น

เกี่ยวกับปัญหาการเผาและแนวทางแก้ไขแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการและเนื้อหาของ
ธรรมนูญชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คณะผู้จัดทำวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก
1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
และสนทนากลุ่ม ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเผาและแนวทางแก้ไขแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
เกี่ยวกับหลักการและเนื้อหาของธรรมนูญชุมชน 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้
จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ
งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึก
(In-depth Interview) มาแยกประเด็น จัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกมาวิเคราะห์
ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ให้เชื่อมโยงกับความมุ่งหมาย และขอบเขตของการวิจัยที่ต้องการศึกษา
และสอดคล้องกับการศึกษา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการทำเกษตรปลอดการเผาของ
เกษตรกรในพื้นที่การเกษตร อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 2) การพัฒนาองค์ความรู้การจัดทำธรรมนูญ
ชุมชนเพื่อเกษตรปลอดการเผาในพื้นที่การเกษตร มีดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการทำเกษตรปลอดการเผา

จากการศึกษา พบว่า ตำบลแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไป
ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก
เช่น การปลูกข้าวโพด ข้าว และพืชไร่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขา สลับกับภูเขา มีลำห้วย
แม่กาษาไหลผ่าน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตร ชุมชนมีวิถีชีวิตที่
เรียบง่าย พึ่งพาอาศัยกัน และมีวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลาย สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
กับธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม จากการเก็บข้อมูล พบว่า ชุมชนตำบลแม่กาษายังคงประสบปัญหาการเผา
ในภาคการเกษตร ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาหมอกควันและมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะในช่วง
ฤดูแล้ง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของคนในชุมชน ทำให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจ โรคภูมิแพ้
และโรคอื่น ๆ การเผายังส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้ดินเสื่อมโทรม หนาดินถูกชะล้าง ส่งผลกระทบ
ต่อผลผลิตทางการเกษตร และความหลากหลายทางชีวภาพ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต
และความเป็นอยู่ของคนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

สาเหตุของการเผาในภาคการเกษตรมาจากหลายปัจจัยได้แก่การเผาเป็นวิธีการเตรียมพื้นที่
เพาะปลูกที่ง่าย รวดเร็ว และประหยัด เมื่อเทียบกับวิธีการอื่น ๆ เกษตรกรประสบปัญหาการขาดแคลน

แรงงาน ทำให้การจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งด้วยวิธีอื่นเป็นไปได้ยาก เกษตรกรบางส่วนยังขาดความรู้ และทักษะในการจัดการโดยไม่เผา บางส่วนยังคงมีความเชื่อว่าการเผาเป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูก และยังขาดการสนับสนุนทั้งด้านนโยบายและมาตรการจากภาครัฐในการทำเกษตรปลอดการเผา

อภิปรายผลการศึกษาสภาพและปัญหา

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการเผาในภาคการเกษตรของตำบลแม่กาษา สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ซึ่งการเผาในภาค การเกษตรส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ สุขภาพของประชาชน และระบบนิเวศ ดังที่ งานวิจัยและรายงานสถานการณ์มลพิษต่าง ๆ ได้ชี้ให้เห็น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัย ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ปัจจัยต่าง ๆ ที่พบว่าเป็นสาเหตุของการเผา เช่น ความง่ายและประหยัด ความขาดแคลน แรงงาน ความรู้และทักษะที่ไม่เพียงพอ และความเชื่อบางประการ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัย ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากหลายด้าน ทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรม ความรู้ และนโยบาย นอกจากนี้ การที่ปัญหายังคงอยู่ แม้ชุมชนจะมีความตระหนัก แต่ยังคง ขาดความรู้ ทักษะ เทคโนโลยี และแรงจูงใจ ก็เป็นข้อจำกัดสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข การทำความเข้าใจ ปัจจัยเชิงพฤติกรรมและสังคมเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการเผาที่ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ การที่ปัญหานี้มีความซับซ้อนและฝังรากลึกในวิถีชีวิตของเกษตรกร ยิ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (Barry C. Field, 1992) ในการพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตรปลอดการเผาอย่างจริงจังและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (WCED, 1987) ที่ต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมี ประสิทธิภาพและเป็นธรรม ประเด็นดังกล่าวนี้เชื่อมโยงกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Chambers, 1997) ที่ชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนในระดับท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ สมาชิกในชุมชนได้เข้ามา มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจและดำเนินการ เพื่อให้เกิดแนวทางแก้ไขที่ยอมรับ ร่วมกันและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน

2. ผลการศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้การจัดการธรรมเนียมชุมชนเพื่อเกษตรปลอดการเผา ตำบลแม่กาษา อำเภอสอด จังหวัดตาก

จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยที่กำหนด พบว่า กระบวนการพัฒนา ธรรมเนียมชุมชนเกษตรปลอดการเผาในตำบลแม่กาษาเป็นไปอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ ทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งเกษตรกร ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาค ประชาสังคม ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็น หัวใจสำคัญในการพัฒนาธรรมเนียมชุมชน เพื่อให้ธรรมเนียมสะท้อนความต้องการและบริบทของชุมชนอย่าง แท้จริง และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน กระบวนการนี้แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็ง

ของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนและประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ

และพบว่าจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยที่กำหนด พบว่า ธรรมนูญชุมชนเกษตรปลอดการเผาที่พัฒนาขึ้นมีหลักการสำคัญคือ การส่งเสริมการทำเกษตรที่ยั่งยืน ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยมีบทบัญญัติและมาตรการที่ครอบคลุม เช่น การห้ามเผา การส่งเสริมการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรที่เหมาะสม การให้ความรู้ และการจัดตั้งกลไกการติดตามและประเมินผล ธรรมนูญยังครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรปลอดการเผา เช่น การจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การควบคุมการใช้สารเคมีทางการเกษตร และการส่งเสริมการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

สำหรับการนำธรรมนูญชุมชนไปสู่การปฏิบัตินั้น ข้อมูลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับชุมชนซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการนี้มีบทบาทหลักในการกำหนดแผนปฏิบัติการและขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนปฏิบัติตามธรรมนูญ นอกจากนี้ ยังมีการจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และจัดทำรายงานผล และนำผลที่ได้ไปใช้ในการทบทวนและปรับปรุงธรรมนูญและแผนปฏิบัติการ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนยังคงเผชิญกับอุปสรรคบางประการ เช่น ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และความเคยชินกับวิธีการทำเกษตรแบบเดิม การวิจัยยังพบปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนาและการนำธรรมนูญชุมชนสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ความร่วมมือของคนในชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และการมีผู้นำที่เข้มแข็ง การดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนยังคงเผชิญกับความท้าทายอื่น ๆ เช่น ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ และทักษะ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง

อภิปรายผลการศึกษาการพัฒนาธรรมนูญชุมชน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและสาระสำคัญของธรรมนูญชุมชนเกษตรปลอดการเผาในตำบลแม่กาษา แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อจัดการปัญหาในระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Chambers, 1997) ที่เน้นย้ำถึงการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การระบุปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ และการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การสร้างความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันในธรรมนูญชุมชนทำให้คนในชุมชนรู้สึกว่าการธรรมนูญชุมชนเป็นของพวกเขาและพร้อมที่จะปฏิบัติตามโดยมีผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนและประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม

ธรรมนูญชุมชนที่พัฒนาขึ้นซึ่งครอบคลุมมาตรการที่หลากหลาย ตั้งแต่การห้ามเผาไปจนถึงการจัดการเศษวัสดุ การให้ความรู้ และกลไกการติดตาม สะท้อนถึงความพยายามของชุมชนในการหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมเพื่อแก้ไขปัญหา การมีบทบาทหน้าที่ที่ค้ำประกันถึงประเด็นต่าง ๆ เช่น การจัดการของเหลือใช้ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการควบคุมสารเคมี ชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจปัญหาในเชิงระบบ อย่างไรก็ตาม การนำธรรมนูญไปสู่การปฏิบัติยังคงเผชิญกับความท้าทาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่า การดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนหรือการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนมักประสบข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ และทักษะ รวมถึงความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมาย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนยังคงเผชิญกับอุปสรรคบางประการ เช่น ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และความเคยชินกับวิธีการทำเกษตรแบบเดิม ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนาและการนำธรรมนูญไปปฏิบัติได้แก่ความร่วมมือของคนในชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และการมีผู้นำที่เข้มแข็ง การดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ และทักษะ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ เช่น ความร่วมมือของคนในชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ได้รับการยืนยันในงานวิจัยหลายชิ้นว่ามีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการปัญหาโดยชุมชน การสนับสนุนจากภายนอกและการมีกลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาและการบังคับใช้ธรรมนูญชุมชนอย่างยั่งยืน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาธรรมนูญชุมชนเกษตรปลอดการเผา ณ ตำบลแม่กาษา แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้นำชุมชน เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน และประสานความร่วมมือ ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และ ภาคประชาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะ เศรษฐกิจ และ จุฬารัตน์ ชมพันธ์ (2559, น.33-49) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านทุ่งศรี อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ ซึ่งพบว่าในการดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชน ยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม ความรู้และทักษะ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงานกฎหมายที่ยังไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และการขาดการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร อย่างไรก็ตาม พบว่า ยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบเชิงบวก หรือเชิงลบของธรรมนูญชุมชนต่อการเผาในภาคเกษตรในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการศึกษารุ่นนี้ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ 2563)

การสนับสนุนจากภาครัฐ และ การมีกลไกการติดตามและประเมินผล เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา และการบังคับใช้ธรรมนูญชุมชน และการดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชน ยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ และทักษะ รวมถึง การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการและกลไก ในการแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการทำเกษตร

ปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริม การรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง และลดต้นทุน การสนับสนุนด้านเงินทุน และเทคโนโลยี การสร้างแรงจูงใจ และการบังคับใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง การเผาในภาคการเกษตรเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ โดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศ สุขภาพของประชาชน และระบบนิเวศ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การทำเกษตรปลอดภัย ธรรมนูญชุมชนเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถใช้ในการส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชนที่จะปฏิบัติตาม เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง (กรมควบคุมมลพิษ, 2558) การมีมลพิษทางอากาศแล้วยังช่วยอนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (FAO, 2018)

สำหรับการนำธรรมนูญชุมชนไปสู่การปฏิบัตินั้นมีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนในระดับชุมชนซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการนี้มีบทบาทหลักในการกำหนดแผนปฏิบัติการและขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนปฏิบัติตามธรรมนูญ โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การอบรมให้ความรู้ และการจัดทำโครงการสาธิต นอกจากนี้ยังมีการจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย วิเคราะห์และจัดทำรายงานผลและนำผลที่ได้ไปใช้ในการทบทวนและปรับปรุงธรรมนูญและแผนปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งคณะกรรมการขับเคลื่อนและชุมชนจะร่วมกันดำเนินการติดตามและประเมินผล อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนยังคงเผชิญกับอุปสรรคบางประการ เช่น ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และความเคยชินกับวิธีการทำเกษตรแบบเดิม

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการพัฒนาธรรมนูญชุมชนเกษตรปลอดภัยในตำบลแม่กาษาเป็นไปอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ธรรมนูญชุมชนที่พัฒนาขึ้นมีความครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และมีมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริมการทำเกษตรปลอดภัย การนำธรรมนูญชุมชนไปปฏิบัติยังคงเผชิญกับอุปสรรคบางประการ แต่ก็มีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ เช่น ความร่วมมือของคนในชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และการมีผู้นำที่เข้มแข็ง การวิจัยนี้ได้เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตรปลอดภัย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ธรรมนูญชุมชนเกษตรปลอดภัยสามารถบรรลุเป้าหมายในการลดการเผา ส่งเสริมการทำเกษตรอย่างยั่งยืน และพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้อย่างแท้จริง การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและนำไปสู่

การพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาการเผาในภาคการเกษตรอย่างยั่งยืนในระดับประเทศ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรไปสู่การทำเกษตรปลอดการเผา สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกัน ซึ่งเสนอว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับรู้ถึงภัยคุกคามต่อสุขภาพหรือความเป็นอยู่ที่ดี และเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการดำเนินพฤติกรรมที่สามารถลดภัยคุกคามนั้นได้ ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรปลอดการเผา มีหลายด้าน เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ต้นทุนและผลตอบแทน ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อ ปัจจัยด้านความรู้และทักษะ และปัจจัยด้านนโยบายและกฎหมาย การส่งเสริมการทำเกษตรปลอดการเผาจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ และใช้แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่การสื่อสารเพื่อการพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของชุมชน การสื่อสารควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และมีเนื้อหาที่น่าสนใจการพัฒนาและการบังคับใช้ธรรมนูญชุมชน ต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลชุมชนที่ดี เช่น ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการเคารพในกฎระเบียบ การมีกลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ธรรมนูญชุมชนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการทำเกษตรปลอดการเผาได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาธรรมนูญชุมชนเกษตรปลอดการเผาอย่างยั่งยืนในตำบลแม่กาษา คือ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ เนื่องจากชุมชนยังขาดความรู้ ทักษะ และเทคโนโลยีในการทำเกษตรปลอดการเผา จึงควรมีการจัดอบรม ฝึกปฏิบัติ และส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการจัดการฟาร์ม การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ควรมีมาตรการจูงใจให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรปลอดการเผา เช่น การให้รางวัล การสนับสนุนเงินทุน การลดหย่อนภาษี การรับรองมาตรฐาน และการสร้างตลาดรองรับผลผลิต รวมถึงการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เช่น กลุ่มเกษตรกร สภาชุมชน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามธรรมนูญชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมภาวะผู้นำ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่น ๆ มุ่งหวังให้การทำเกษตรปลอดการเผาในชุมชนตำบลแม่กาษาเกิดความยั่งยืน ลดปัญหาหมอกควัน ไฟป่า และส่งผลดีต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ปัจจัยเชิงพฤติกรรมและสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเผาในภาคการเกษตรของเกษตรกร
2. การลดมลพิษทางอากาศและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม
3. การพัฒนาแบบจำลองธุรกิจชุมชนเพื่อการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรแบบครบวงจรในพื้นที่ตำบลแม่กาษา

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. (2566). *สภาพอากาศแม่สอดวิกฤติพุ่งเกิน 300 AQI อันตรายต่อสุขภาพเครื่องบินลงไม่ได้*. กรุงเทพมหานคร. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/health/social/1055989> สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2566.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2558). *รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2558*. กรมควบคุมมลพิษ จาก <https://www.pcd.go.th/publication/3649/> . สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2566). *ศกพ. ติดตามคุณภาพอากาศ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2566 ณ 07.00 น.* กรมควบคุมมลพิษ. สืบค้นจาก https://www.pcd.go.th/pcd_news/28699/. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2563). *รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย “การจัดการปัญหาหมอกควันและไฟป่าอย่างยั่งยืน”*. จาก https://www.ocsc.go.th/?attachment_id=88782. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2558). *ผลการดำเนินงานส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนประจำปี 2558*. จาก <https://ref.codi.or.th/2015-08-04-11-00-16/14142-2558>. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567.
- สวพ.FM91. (2023, March 27). *จ.ตาก จับกุมชาวบ้านแม่กาษา อ.แม่สอด ลักลอบเผาไร่อ้อย ผ่าฝืนประกาศห้ามเผาเด็ดขาด*. สวพ.FM91. จาก <https://fm91bkk.com/newsarticle/5438> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567.
- ลักขมี เกตุสกุลและ จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2559). *ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่*. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ฉบับพิเศษ มกราคม 2559 ,หน้า 33-49
- Chambers, R. (1997). Whose reality counts? Putting the first last. *Intermediate Technology Publications*.
- Barry C. Field. (1992). *Review of Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*, by Elinor Ostrom. *Land Economics*, 68(3), 354–357. From <https://doi.org/10.2307/3146384>
- FAO. (2018). *The State of Food and Agriculture 2018. Migrating to Reduce the Impact of Agricultural Activities on the Environment*. Rome. from <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/0106019d-2529-4f93-b9e5-cce52bee33c3/content>

- Murdiyarso, D., Herawati, N. T., & Manuri, S. (2010). Policy options for reducing greenhouse gas emissions from deforestation and forest degradation in Indonesia. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 15(8), 835-854.
- Richard J Culas .(2007). Deforestation and the environmental Kuznets curve: An institutional perspective. **Ecological Economics**, 61(2-3), 429-437 from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921800906001509?via%3Dihub>
- WCED. (1987). *Our common future*. Oxford University Press. from <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- Wiedinmyer, C., Akagi, S.K., Yokelson, R. J., Emmons, L. K., Al-Saadi, J. A., Orlando, J. J., & Soja, A. J. (2011). *The fire INventory from NCAR (FINN): a high resolution global model to estimate the emissions from burning. Geoscientific Model Development*, 4(3), 625-641.

รายละเอียดการส่งบทความจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รับใช้สังคม

วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม (DRIRDI Research for Community Service Journal) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเปิดรับผลงานวิชาการประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ สำหรับการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นมาก่อน และบทความที่ได้รับตีพิมพ์จะมีการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)

รูปแบบการเขียนบทความ

1. บทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์เป็นบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยมีจำนวนหน้าของเนื้อหาและบรรณานุกรมรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 15 หน้า ใช้ตัวอักษร TH Sarabun PSK
2. ข้อปฏิบัติกรพิมพ์แต่ละหัวข้อ/ส่วนประกอบ

ที่	หัวข้อ/ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
1	ชื่อบทความ	ระบุชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ชนิดหนา ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ
2	ชื่อผู้เขียนบทความ	ระบุชื่อผู้พันธ์ ผู้พันธ์ร่วม (ถ้ามี) ทุกคนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ ไล่ขีดด้านขวามือหน้ากระดาษและแบ่งเป็น 2 คอลัมน์
3	สังกัดผู้เขียนบทความ	เขียนไว้ที่เชิงอรรถท้ายหน้าบทความย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 12 พอยท์ - ระบุสังกัดของผู้พันธ์โดยระบุสาขาวิชา คณะ สถานที่ทำงานหรือสถาบันการศึกษา ของผู้พันธ์ทุกคน - ตรงชื่อผู้พันธ์หลัก ให้ทำดอกจันที่ชื่อ ดังตัวอย่าง สมชาย ใจดี 1, * และ ผู้พันธ์ร่วม ไม่ต้องทำดอกจันที่ชื่อ ดังตัวอย่าง สมหญิง ดีใจ 1 - ในกรณีการระบุสังกัดของผู้พันธ์ด้วยตัวเลข (ที่เป็นตัวยก) หากอยู่สังกัดเดียวกันก็ใช้เลขเดียวกัน แต่ถ้าต่างสังกัดให้ระบุด้วยตัวเลขที่แตกต่างกัน - อีเมล ให้ผู้พันธ์หลักเท่านั้นที่เป็นผู้ระบุอีเมลของตนเอง

ที่	หัวข้อ/ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
4	บทคัดย่อ	บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และมี 1 ย่อหน้าเท่านั้น
5	คำสำคัญ	ระบุคำสำคัญ 3 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไว้ท้ายบทคัดย่อ
6	เนื้อหา	• หัวข้อใช้ขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ ชนิดหนา วางไว้ชิดขอบซ้าย ส่วนรายละเอียดใช้ขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ ธรรมดา • การเขียนบทความแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้ 1. บทความวิจัย ประกอบด้วย 1.1 บทนำ 1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 1.3 สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) 1.4 วิธีดำเนินการวิจัย - ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง - เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย - การเก็บรวบรวมข้อมูล - การวิเคราะห์ข้อมูล 1.5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย 1.6 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1.7 บรรณานุกรม 2. บทความวิชาการ ประกอบด้วย 2.1 บทนำ 2.2 เนื้อเรื่อง 2.3 บทสรุป 2.4 บรรณานุกรม
7	ตารางและกราฟ (ถ้ามี)	ตารางที่แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล
8	รูปภาพ	รูปภาพประกอบให้ส่งต้นฉบับเป็นภาพถ่ายหรือสไลด์ที่มีความคมชัด และส่งจัดไฟล์รูปภาพเป็นนามสกุล JPEG หรือ PNG

3. รูปแบบการเขียนอ้างอิงในเนื้อหาและบรรณานุกรม

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงที่นิยมใช้ในปัจจุบันคือ การอ้างอิงแบบแบบแทรกปนในเนื้อหาหรือการอ้างอิงระบบนาม-ปี (Name-Year System) ทำได้ 2 รูปแบบ แล้วแต่ความเหมาะสมของวิธีการนำเสนอ

รูปแบบที่ 1 อ้างอิงระบบนาม-ปี โดยใส่วงเล็บท้ายข้อความที่อ้างถึง

...ข้อความที่นำมาเขียน... (ชื่อ นามสกุล, ปีพิมพ์)

ตัวอย่าง

การเพิ่มขีดความสามารถให้ท้องถิ่นในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เป็นการสร้างศักยภาพเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต (มนูญ สอนเกิด และคณะ, 2545)

มีการเผยแพร่ความคิดเรื่องการควบคุมและการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติว่าความแตกต่างระหว่างอารยชนกับคนป่านั้น เกือบจะเทียบได้กับความแตกต่างระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ (Mckenzie, 1960)

รูปแบบที่ 2 อ้างอิงระบบนาม-ปี โดยใส่ชื่อบุคคลที่อ้างถึงก่อนข้อความที่กล่าวอ้าง

ชื่อ นามสกุล (ปีพิมพ์) กล่าวว่า ...ข้อความที่นำมาเขียน...

ตัวอย่าง

ธีรยุทธ บุญมี (2541) กล่าวว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านจะทำให้เกิดความโปร่งใส ความรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ดียิ่งขึ้นตามหลักธรรมาธิปไตย

Parker and Turley (1976) จำแนกแหล่งสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็น 4 ประเภท คือ บุคคล องค์กร วรรณกรรม และบริการสารสนเทศ

หมายเหตุ

- 1) ในส่วนชื่อ นามสกุลผู้แต่ง หากผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ใช้เฉพาะ นามสกุล เท่านั้น
- 2) หากเป็นการอ้างอิงการสัมภาษณ์ให้ใช้คำว่า “สัมภาษณ์” แทน “เลขหน้าที่อ้างอิง” ได้เลย
- 3) การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าและท้ายข้อความมีดังนี้

ผู้แต่ง 2 คน

การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ	การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ
กมล สุภาคง และวิชัย รัตนพร (2561) Allen and Dewey (1998)	(กมล สุภาคง และวิชัย รัตนพร, 2561) (Allen & Dewey, 1998)

ผู้แต่ง 3 คน

การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ	การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ
วรรณพร สุขสมาน, สมใจ ศรีกัลยา, และพีระ รัตนพร (2559) Kate, Miller, and Champbell (1999)	(วรรณพร สุขสมาน, สมใจ ศรีกัลยา, และพีระ รัตนพร, 2559) (Kate, Miller, & Chabpbell, 1999)

ผู้แต่ง 4 - 5 คน

การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ	การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ
พรสิทธิ์ สุธา, พีระ ริภาพร, สมภพ จันดี, จักรพันธ์ พรหมนาма, และสมชาย งามดี (2560) Willer, Kate, Wood, Miller, and Martin (2001)	(พรสิทธิ์ สุธา, พีระ ริภาพร, สมภพ จันดี, จักรพันธ์ พรหมนาма, และสมชาย งามดี, 2560) (Willer, Kate, Wood, Miller, & Martin, 2001)

ผู้แต่ง 6 คน หรือมากกว่า

การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ	การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ
ศรีเพ็ญ สุภาพ และคณะ (2558) Domon et al. (2019)	(ศรีเพ็ญ สุภาพ และคณะ 2558) (Domon et al., 2019)

4) การอ้างอิงจากบทคัดย่อให้ระบุอ้างอิงมาจากบทคัดย่อ

5) การอ้างอิงจากเอกสารออนไลน์ ถ้าอยู่ในหน้าเว็บไซต์ไม่ต้องระบุเลขหน้า หากในหน้าเว็บไซต์ที่เป็นไฟล์ PDF ให้ระบุเลขหน้า

6) การอ้างอิงควรอ้างจากเอกสารปฐมภูมิ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ

3.2 บรรณานุกรม

รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมพร้อมตัวอย่างบรรณานุกรม จำแนกตามประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ ดังนี้

3.2.1 หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร.

Drake, M. A. (2003). **Encyclopedia of Library and Information Science**. (2 nd ed). New York : Marcel Dekker.

3.2.2 หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งดั้งเดิม. (ปีพิมพ์). **ชื่อหนังสือฉบับแปล**. แปลจาก ชื่อเรื่องเดิม โดยชื่อผู้แปล. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

สตาร์เลท, อาร์. (2540). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับซีดีรอม**. แปลจาก CD-ROM Fundamentals โดย วัชรโรบล อีรคุปต์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

3.2.3 บทความในหนังสือ/การประชุม

ชื่อผู้แต่งดั้งเดิม. (ปีพิมพ์). **ชื่อหนังสือฉบับแปล**. แปลจาก ชื่อเรื่องเดิม โดยชื่อผู้แปล. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

อุกฤษณ์ แพทย์น้อย. (2530). หลักการที่แท้จริงของทฤษฎีสัญญาประชาคม. ใน ธเนศ วงศ์ยานนาวา (บรรณาธิการ). **รัฐศาสตร์สาร : ปรัชญาและความคิด**. (น. 55 - 75). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2549). การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน. ใน กนกวรรณ สีนสุข (บรรณาธิการ). **รายงานการสัมมนาเรื่องการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์**. (น. 12 - 19). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

3.2.4 บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่ (ฉบับที่), น. เลขหน้า-เลขหน้าที่ใช้อ้างอิง .

รัชนีวรรณ วณิชยณอม. (2548). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. วารสารข้าราชการ. 50(2), น. 10 - 24.

Gavin, J. (2005). Alternative strategies for promoting information literacy. *The Journal of Academic Librarianship*. 31(4), p. 352 - 357.

3.2.5 บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์, วัน เดือน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, น. เลขหน้า
ที่ใช้อ้างอิง.

เพ็ญพิชชา เดียว. (2545, 19 กรกฎาคม). พลิกโฉมมะขามเปียกจากใช้บริโภคมาเป็นครีมบำรุงผิว. *ไทยรัฐ*, น. 7.

Wassayos Ngarmkham. (2002, July 19). Electronic dictionary accused of breach. *Bangkok Post*, p. 5.

3.2.6 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา คณะ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ชมพูนุท ยอดยิ่ง. (2551). กิจกรรมการสอนทักษะการรู้สารสนเทศของครูบรรณารักษ์ : กรณีโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. รายงานการศึกษานิเทศ
ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.

Ponroung, P. (1993). *Factors affecting decision making of groups of production credit*.
Master thesis in Rural Development Management, Graduate School, KhonKaen
University.

3.2.7 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย. (ปี, วันที่ เดือน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ตอนที่, น. เลขหน้าที่ใช้อ้างอิง.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2542, 12 ตุลาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนพิเศษ 79 ง, น. 17 - 18.

3.2.8 พระไตรปิฎก

ชื่อพระไตรปิฎก เล่มที่. (ปีพิมพ์). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

สุดต ข. ขุททกปาฐธมมปทคาถา สุตตนิปาตา เล่มที่ 25. (2537). กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

3.2.9 การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี, วันที่ เดือนที่สัมภาษณ์). สัมภาษณ์. ตำแหน่ง. หน่วยงานที่สังกัด หรือที่อยู่.

ปริญญา จินดาประเสริฐ. (2556, 20 สิงหาคม). สัมภาษณ์. อธิการบดี. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
สมควร งามน้ำใจ. (2557, 11 มิถุนายน). สัมภาษณ์. ราษฎร. หมู่บ้านโนนม่วง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.

3.2.10 เอกสารออนไลน์

ชื่อผู้แต่งหรือชื่อหน่วยงาน. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ วัน เดือน ปีที่ค้น, จาก URL.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. ค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2552, จาก <http://ocsc.go.th/veform/PDF/competency.pdf>.

Bruce, Christine S. (2004). **Information literacy as a catalyst for educational change: A Background paper**. Retrieved November 23, 2004, from <http://www.ncils.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/bruce-fullpaper.pdf>.

3.2.11 หนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์, วัน เดือน). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, ค้นเมื่อ วัน เดือน ปีที่ค้น, จาก URL.

เปรียญ 10 (นามแฝง). (2560, 20 ธันวาคม). มอง “พระสงฆ์” ในสังคมไทยผ่านภารกิจ 4 กลุ่มใหญ่. เดลินิวส์. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2560, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/616775>.

3.2.12 บทความในวารสารออนไลน์

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่), น. เลขหน้า-
เลขหน้าที่ใช้อ้างอิง. ค้นเมื่อวันที่ เดือน ปี, จาก URL.

ปาริชาติ เสารยะวิเศษ. (2550). การจ้างแหล่งภายนอกดำเนินกิจกรรมของห้องสมุด. *อินฟอร์เมชัน*.
14(1), น. 60 - 66. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2560, จาก [http://ejournal.kku.ac.th/information/
article/view/102/113](http://ejournal.kku.ac.th/information/article/view/102/113).

หมายเหตุ :

1) ในส่วนชื่อ นามสกุล หากผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ใช้ นามสกุล, ชื่อต้นและชื่อกลาง
เช่น

Buck, P.S. เคเนดี้, เจ.เอฟ.

2) ผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกตามด้วย “และ” , “&”

กฤษณา เจริญผล และภาวิณี รักดี.

Smith, R.D., & Pant, K.M.

3) ผู้แต่ง 3 - 7 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน ค้นแต่ละชื่อด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่เครื่องหมาย
“&” หรือ “และ” ค้นหาชื่อคนสุดท้าย เช่น

พรสิทธิ์ สุธา, พิระ ริภาพร, สมภพ จันดี, จักรพันธ์ พรณามา, วรรณพร สุขสมาน, สมใจ
ศรีกัลยา, และกมล สุภาคง.

Willer, A.R., Miller, E.A., Kate, W., Wood, W.L., Allen, A.V., Martin, C., &
Boswell, D.

4) ผู้แต่ง 8 คน หรือมากกว่า 8 คน

ให้ใส่ชื่อผู้แต่งหกชื่อแรก ใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นหนึ่งระยะตามด้วยจุดสามจุด
แล้วใส่ชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย เช่น

กมล สุภาคง, วิชัย รัตนพร, ศรีเพ็ญ สุภาพ, สมชาย งามดี, วิรัตน์ สมใจ, วรรณฯ พิไล, ...
อุบล บุญชู.

Willer, A.R., Miller, E.A., Kate, W., Wood, W.L., Allen, A.V., Martin, C., ...
Chambell, D.

5) การอ้างอิงควรอ้างจากเอกสารปฐมภูมิ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ

6) ชื่อผู้แต่ง หรือสถานที่ที่ไม่ต้องเคาะ 4 เคาะ หรือ 8 เคาะ ให้ใส่ชื่อผู้แต่ง หรือสถานที่
เหมือนกันทุกรายการ

4. ส่งบทความทางระบบวารสารที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/DRURDI>

แบบฟอร์มการส่งบทความ
วารสารราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการ

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)

ตำแหน่งสังกัด.....

ขอส่ง

☐ บทความวิจัย

☐ บทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....

.....

โทรศัพท์มือถือโทรสารE-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี และกองบรรณาธิการสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขบทความและอาจส่งกลับคืนให้ผู้เขียนแก้ไขเพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

หมายเหตุ : ในกรณีที่ขอถอนบทความก่อนระยะเวลาที่กำหนดลงตีพิมพ์ในวารสารฯ เจ้าของบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของการค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ

ลงนาม

(.....)

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิท้ายฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย	สุทธาสีโนบล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี	โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์	โณมยา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไล	ตั้งจิตสมคิด	ข้าราชการบำนาญ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ	ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศร	สวัสดิ์ไธสงค์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี	ศิริสวัสดิ์ชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี	เฮงยศมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา	ชูนนท์	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ	สัตตาคม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิภา	พงศ์วิรัตน์	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา	วิปชชา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณา	จิรวงศ์นุสรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์	ภูกระสังห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
อาจารย์ ดร.อลงกรณ์	สุขเรืองกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี